

การศึกษาวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

มิถุนายน 2555

การศึกษาวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

มิถุนายน 2555

พรรณิกา แซ่ลี. (2555). การศึกษาวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี.

ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ดร.วีระ พันธุ์เสื่อ,

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.รุจี ศรีสมบัติ.

งานวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการจัดการวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีและเพื่อศึกษาการรับงานและขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพ ซึ่งใช้วิธีการศึกษาข้อมูลโดย ค้นคว้าจากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลภาคสนาม ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยจัดเรียงเรียงการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบการศึกษาแบบพรรณนาเรียงความ ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจุบันวงปีพาทย์มอญ ในอำเภอบางใหญ่ มีทั้งหมด 9 วง การสืบทอดปีพาทย์มอญมีทั้งที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและก่อตั้งขึ้นใหม่ โดยแบ่งสายนักดนตรีได้ 2 สาย คือ สายครูสกล แก้วเพ็ญภาค และสายครูหยด ศรีอยู่ ปัจจุบันในวงปีพาทย์มอญแต่ละวงนั้น จะไม่มีนักดนตรีประจำ คือ นักดนตรีสามารถไปบรรเลงได้ทุกวงแล้วแต่หัวหน้าวงนั้นจะติดต่อให้ไป สถานที่สอนดนตรีจะใช้ที่บ้านพักของครู การรับศิษย์ จะต้องให้มีผู้ปกครองมาฝากเรียนและลูกศิษย์จะต้องเรียนด้วยความสมัครใจ พิธีกรรมในการรับศิษย์จะกระทำในวันพฤหัสบดีหรือวันอาทิตย์ เริ่มจับมือด้วยเพลงสาธุการ วิธีการสอนมีทั้งที่สอนแบบโบราณ เริ่มจากเพลงโหมโรงเช้า โหมโรงเย็น และสอนแบบประยุกต์ เริ่มจากเพลงง่าย ๆ ก่อน ทั้งนี้ครูจะสอนปีพาทย์มอญควบคู่ไปกับการสอนปีพาทย์ไทยด้วย การซ้อมเพลง จะใช้เวลาในช่วงเย็นประมาณ 17.00 น. – 18.00 น. หรือวันเสาร์ – อาทิตย์ แต่ในปัจจุบัน เยาวชนให้ความสนใจน้อยลงมาก

การรับงานของวงปีพาทย์มอญใช้บรรเลงในพิธีงานศพเท่านั้น ปัจจุบันวงของครูสกลและครูกาหลงไม่ได้รับบรรเลงปีพาทย์มอญแล้ว การจัดวางเครื่องดนตรีเมื่อไปบรรเลงในงานศพ จะมีการจัดวางเครื่องดนตรีอย่างสวยงาม ผู้บรรเลงจะต้องนั่งบรรเลงบนเก้าอี้และวางเครื่องดนตรีบนโต๊ะที่ประดับด้วยผ้าจีบสวยงาม มีการตกแต่งวงด้วยหลอดไฟ แต่จะไม่ใช้หางนกยูง ขั้นตอนของการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพนั้น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ การบรรเลงประกอบพิธีกรรม เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรม ได้แก่ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญ เพลงยกศพ เพลงรับพระ-ส่งพระ เพลงจุดธูปเทียน เพลงพระฉันมอญเช้า-เพล และการบรรเลงทั่วไป เพลงที่ใช้บรรเลงทั่วไป ได้แก่ เพลงมอญ 2 ชั้น เพลงเถา เพลงไทย เพลงไทยสำเนียงมอญ

A STUDY OF PHI PHAD MON ENSEMBLE IN BANG YAI DISTRICT, NONTHABURI PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Fine Arts Degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University

June 2012

Pannika Saelee. (2012). **A Study of Phi Phad Mon ensemble in Bang Yai district, Nonthaburi province**. Mater thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate school, Srinakharinwirot University. Advisors Committee: Assoc. Prof. Dr. Veera Phansue, Assoc. Prof. Dr. Rugee Srisombut.

The purpose of this research is to study the management of the Phi Phad Mon ensemble in the Bang Yai District, Nonthaburi and to study the steps of the Phi Phad Mon ensemble in funeral rituals. Data was gathered from related documents and field data by means of an interview, participatory observation, and non-participatory observation. The data was analyzed by content analysis. The findings revealed as follows:

At the present, there are 9 bands of the Phi Phad Mon ensemble in the Bang Yai District. All the bands have been inherited from their ancestors since the bands were first set up. Musicians can be divided into two groups: Kru Sakon Kaewpenkart and Kru Yoht Sriyoo. Each band does not have its specific musicians as the musicians are free to play with any band depending on the contact between them and the band leader. The location used to teach music is the teacher's house. Some disciples can also stay there, but there is no one staying there with the teachers now. If someone wants to learn this kind of music, he has to be really interested and his parents have to take them to the teacher. The rite of accepting disciples will be arranged only on Thursday's or Sunday's starting by playing Pleng Sathukarn to touch disciple's hands. There are both ancient teaching methods - teaching through Pleng Hom Rong Chao and Pleng Hom Rong Yen and applied method - starting teaching through easy songs. The teacher also teaches Phi Phad Mon together with Phi Phad Thai. Normally, the course is taken around 17.00 - 18.00 every day or at the weekend. The course draws less attraction from Thai youths now.

Phi Phad Mon ensemble are normally only shown at funeral rituals but both Kru Sakon and Kru Kalong have cancelled all the shows now. The musical instruments normally are placed neatly at the show. The musicians will sit on chairs and musical instruments are placed on a table decorated by a beautiful folded cloth. There are also light bulbs decorated around the ensemble but there are no peacock tail feathers to be found as in the past. The steps of the Phi Phad Mon ensemble in funeral rituals can be categorized into two kinds. The first kind is ritual songs covering Pleng Prajumwat, Pleng Prajumban, Pleng Yoksob, Pleng Rabpra-Songpra, Pleng Judthubtian, and Pleng Prachan Mon Chao-Plen. Another kind is general songs covering Pleng Tao, Pleng Thai, and Pleng Thai Samniang Mon.

ปริญญาบัตร
เรื่อง
การศึกษาวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
ของ
พรรณิกา แซ่ลี

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ 5 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2555

คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(ดร.วีระ พันธุ์เสื่อ)

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ)

.....กรรมการ
(ดร.วีระ พันธุ์เสื่อ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาบัตรฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตาช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ที่ให้คำแนะนำให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการทำปริญญาบัตรฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.วีระ พันธุ์เสื่อ ประธานที่ปรึกษาปริญญาบัตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจี ศรีสมบัติ กรรมการที่ปรึกษาปริญญาบัตร รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ กรรมการสอบปริญญาบัตร ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยแก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อปริญญาบัตร และอาจารย์สาขาวิชา มานุษยวิทยากวีทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณอาจารย์สุรศักดิ์ จำนงสาร ที่ให้คำแนะนำ แนวคิด หลักการอันเป็นประโยชน์แก่ปริญญาบัตรฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ คุณจำเริญ พิมพ์เผือก ที่ให้คำแนะนำในการเก็บข้อมูลภาคสนาม และขอขอบพระคุณหัวหน้าวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ทุกท่าน ที่ให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัย ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องข้อมูล คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนการต้อนรับเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์สุรินทร์ ทับรอด ที่ให้ความเมตตา ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ชี้นำแนวทางด้านดนตรีไทย ประสิทธิภาพความรู้ด้านดนตรีไทยแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ คุณประสพโชค กันเปี่ยมแจ่ม คุณสุวีรัตนา จำนงสาร คุณรัตนสินทร์ พ่อคำ คุณอ้อฟ คุณเพ็ญพิชา สว่างวารีสกุล คุณวิสุดา เจียมเจิม คุณภูริวัฒน์ บุรณเกียรติสกุล เพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมเรียนทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณคุณพ่อสุรพงษ์ แซ่ลี้ คุณลาย ร้อยมี คุณอารักษ์ พิณจภาสกร คุณจุฑามาศ โจนารุณ ที่ให้โอกาสในการศึกษา ให้กำลังใจกับผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยเกิดความมานะ พยายามและประสบความสำเร็จในวันนี้

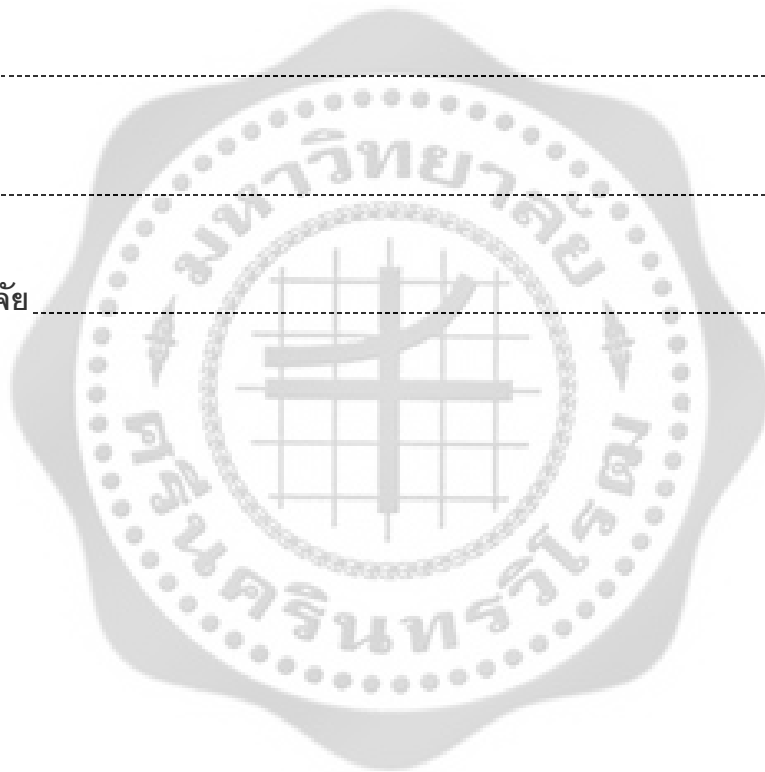
พรพนิกา แซ่ลี้

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการศึกษาวิจัย.....	4
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในงานวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและตำราวิชาการ.....	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	26
ขั้นรวบรวมข้อมูล.....	26
ขั้นศึกษาข้อมูล.....	27
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	29
ศึกษาการจัดการวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จ.นนทบุรี.....	29
วงครุสกล แก้วเพ็ญภาค.....	31
วงครุกาหลง ฟิ่งทองคำ.....	39
วงหลานครุสกล.....	49
วงครุถวิล รักษาวงษ์.....	55
วงรักแฉ่ง.....	62
วงวันชัย ยิ้มสนิท.....	68
วงศิลป์ธวัชมน.....	74
วงช. ยิ้มสนิท.....	80

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
วงเต็มรัชวาทิต.....	87
ศึกษาการรับงานและขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพ.....	98
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	120
บรรณานุกรม.....	126
ภาคผนวก.....	129
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	142

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 สรุปลักษณะการสืบทอดปีพาทย์มอญของหัวหน้านาง	93
2 สรุปสายครูดนตรีที่มีชื่อเสียงในอำเภอบางใหญ่	93
3 แสดงจำนวนนักดนตรีวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่	94
4 แสดงจำนวนห้องมอญในปัจจุบัน	95
5 แสดงวันและสิ่งที่จะต้องเตรียมเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์	96
6 แสดงวิธีการสอนของหัวหน้านางปีพาทย์มอญ	97
7 แสดงสถานการณ์รับบรรเลงปีพาทย์มอญในปัจจุบัน	113
8 สรุปการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพแบบ 1 เวลา (วันสวดอภิธรรมคืนสุดท้าย)..	115
9 สรุปการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพแบบ 1 เวลา (วันที่มีการประชุมเพลิง).....	117
10 สรุปการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพ (วันที่มีการประชุมเพลิงในตอนกลางคืน)..	119

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มอญเป็นชนชาติหนึ่งที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก แม้ในปัจจุบันจะไม่มีประเทศมอญ แต่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญก็ได้สูญหายไป โดยเฉพาะในประเทศไทย ชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษของพวกเขาได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งภาษาคนตรี ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ซึ่งลูกหลานชาวมอญยังคงอนุรักษ์ไว้ได้โดยไม่สูญหายไปตามกาลเวลา

การอพยพของชาวมอญ เหนือที่มีการจดบันทึกเอาไว้รวมทั้งสิ้น 9 ครั้ง ชาวมอญเริ่มอพยพเข้ามายังดินแดนไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2082 ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2357 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 เมื่อมอญถูกพม่ากดขี่อย่างหนัก ต้องหนีเข้าไทยเป็นระลอกใหญ่ราว 40,000 กว่าคน ถิ่นที่อยู่ที่สำคัญของชาวมอญในภาคกลาง เช่น ลพบุรี อยุธยา นครปฐม ราชบุรี ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร กรุงเทพฯ เพชรบุรี เป็นต้น (องค์ บรรจุน. 2549: 159 – 160)

ชาวมอญเป็นชนชาติที่มีความเข้มแข็งทางด้านวัฒนธรรมมาก ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางด้านภาษา พิธีกรรม การละเล่น ประเพณี วัฒนธรรมหนึ่งที่น่าสนใจของชาวมอญก็คือวัฒนธรรมทางด้านดนตรีปี่พาทย์มอญ ที่ชาวมอญใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมทั้งงานมงคลและงานอวมงคล เมื่อชาวมอญเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ปี่พาทย์มอญ ก็นิยมนำมาบรรเลงในงานต่าง ๆ จากหลักฐานเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ของไทย ในส. มัยธนบุรี ที่กล่าวถึงการใช้ปี่พาทย์มอญในพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลฉลองพระแก้วมรกตพิศาล บุญผูก. 2553: 14) แต่ความนิยมในการใช้ปี่พาทย์มอญในงานมงคลนั้นได้เปลี่ยนไปตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ที่ทรงให้ปี่พาทย์มอญบรรเลงในงานพระศพของสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี ภายหลังจากงานพระศพดังกล่าว ชาวไทยจึงยึดถือกันว่า ปี่พาทย์มอญต้องบรรเลงเฉพาะงานศพเท่านั้น (องค์ บรรจุน. 2549: 164) โดยในสมัยโบราณผู้บรรเลงปี่พาทย์มอญ มีแต่ชาวมอญเท่านั้น เป็นผู้บรรเลง แต่สมัยหลังต่อมานักดนตรีปี่พาทย์ไทยได้เริ่มเรียนเพลงมอญ และสร้างเครื่องปี่พาทย์มอญกันมากขึ้นในสมัยปัจจุบันนี้จึง มีผู้บรรเลงปี่พาทย์มอญ ทั้งชาวมอญและไทย (ไพโรจน์ บุญผูก. 2537: 46)

ปัจจุบันการบรรเลงปี่พาทย์มอญก็ได้เปลี่ยนไปอีกครั้ง โดยวงปี่พาทย์มอญในภาคกลางของประเทศไทยนิยมสร้างเครื่องปี่พาทย์มอญกันมาก แม้การแสดงลักษณะของคณะลักษณะที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน นิยมนำฆ้องมอญที่มีความสวยงามไปใช้ประดับหน้าฉากและใช้บรรเลงประกอบการแสดงลิเกด้วย (พิศาล บุญผูก . 2553: 13) ทั้งนี้วงปี่พาทย์มอญก็ได้มีเฉพาะในพื้นที่ที่ชาวมอญอพยพมาเท่านั้น ปัจจุบันมีวงปี่พาทย์มอญเกิดขึ้นมากมายในหลายพื้นที่ ดังเช่นในจังหวัดนนทบุรีเดิมชาวมอญจะอาศัยอยู่มากในอำเภอปากเกร็ด แต่ปัจจุบันทั้งชาวมอญและปี่พาทย์มอญสามารถพบได้ในทุกอำเภอของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งอาจสืบเนื่องจากการย้ายถิ่นฐานการตั้งบ้านเรือนของนักดนตรีที่อาจจะย้ายบ้านเรือนไปอยู่อำเภออื่น ๆ การถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีปี่พาทย์มอญของครูดนตรีที่เปิดกว้างในการถ่ายทอดความรู้ให้ลูกศิษย์ที่ไม่จำเป็นต้องว่าลูกศิษย์จะต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่ใด เพียงศิษย์มีใจรักและสนใจที่จะเรียนดนตรี อย่างจริงจัง ครูก็ถ่ายทอดความรู้ให้ และเมื่อศิษย์ร่ำเรียนดนตรีแล้วก็นำความรู้ทางด้านดนตรีไปตั้งวงปี่พาทย์ในถิ่นที่อยู่ของตนเอง ทำให้ปี่พาทย์มอญได้ปรากฏอยู่ในหลายพื้นที่ของจังหวัดนนทบุรี

บริเวณที่จัดให้เป็นที่อยู่ของมอญนั้นส่วนใหญ่อยู่ริมแม่น้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่น้ำทางตอนเหนือของกรุงเทพฯ และตามลำน้ำแม่กลอง มอญที่อพยพเข้ามาในสมัยกรุงศรีอยุธยา นั้นส่วนหนึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ตามแม่น้ำแม่กลอง อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธารามในจังหวัดราชบุรี และอีกส่วนหนึ่งอยู่แถบชานพระนคร และบริเวณที่ติดต่อกับจังหวัดนนทบุรี (สุจิตต์ลักษณะ ดิผดุง . 2542: 8)

อำเภอบางใหญ่เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี ที่มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองหลายสายที่สำคัญ คือ คลองบางกอกน้อย คลองอ้อม คลองบางใหญ่และคลองบางม่วง(คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ . 2542: 50-52) ในอำเภอบางใหญ่นี้ มีครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียง 2 ท่าน คือ ครูสกล แก้วเพ็ญภาค และครูกาหลง ฟิ่งทองคำ ครูทั้ง 2 ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีไทยให้กับลูกศิษย์จำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นปี่พาทย์ไทยหรือปี่พาทย์มอญ แต่เนื่องจากคนทั่วไปนิยมหาวงปี่พาทย์มอญไปบรรเลงในงานศพ ดังนั้นการเรียนปี่พาทย์มอญควบคู่กับปี่พาทย์ไทยจึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งครูผู้สอนเมื่อต่อเพลงไทยที่สำคัญให้ลูกศิษย์แล้ว ครูจะต้องต่อเพลงไทยสำเนียงมอญและเพลงมอญให้กับลูกศิษย์ด้วย

เพลงไทยสำเนียงมอญที่ ใช้บรรเลงนั้น กลุ่มเพลงสองชั้นที่กำเนิดขึ้นในสมัยอยุธยา มีเพลงสำเนียงมอญอยู่หลายเพลง ดังปรากฏในสารานุกรม ศัพท์ดนตรีไทยภาคประวัติและบทร้องเพลงเถาฉบับราชบัณฑิตยสถาน เช่น เพลงนารายณ์แปลงรูป เป็นเพลงสำเนียงมอญสำนวนเก่า ซึ่งรวมอยู่ในเพลงซ้ำเรื่องมอญแปลง เพลงมอญรำดาบ เพลงอัตราสองชั้นของเก่าสำเนียงมอญเป็นที่แพร่หลายมาตั้งแต่สมัยอยุธยา เพลงสุรินทร์ราหู อัตราสองชั้นของเก่าสำเนียงมอญ เป็นต้น ในสารานุกรมเพลงไทยปรากฏมีเพลงสำเนียงมอญคือ เพลงมอญนอกเรื่อง ทำนองของเก่ามีมาตั้งแต่สมัยอยุธยามี 48 เพลง

เพลงมอญเล็ก เพลงทำนองเก่าสมัยอยุธยาเป็นเพลงสำเนียงมอญอันดับที่ 4 ในเพลงตับเรื่องเขง เพลงสมิงทองมอญ เพลงทำนองเก่าสมัยอยุธยาเป็นเพลงอันดับที่ 11 ในเพลงตับเรื่องสระบัว จากหลักฐานดังกล่าวแสดงว่าในสมัยอยุธยามีเพลงสำเนียงมอญอยู่หลายเพลง เพลงมอญและการบรรเลง ปี่พาทย์มอญ มีอิทธิพลต่อการประพันธ์เพลงไทยสำเนียงมอญมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีแล้ว (พิศาล บุญผูก. 2553: 13)

เพลงมอญประเภทดำเนินทำนอง มีทั้งเพลงในอัตราจังหวะสองชั้นและเพลงเร็วในอัตรา จังหวะชั้นเดียว เพลงอัตราจังหวะสองชั้นเช่น เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงย่ำเที่ยง เพลงมอญรำ เป็นต้น เพลงมอญประเภทบังคับทาง เช่น เพลงแน เพลงพญาแปรแล เพลงมอญยาดได้ เป็นต้น (พิศาล บุญผูก. 2553: 24)

ในพื้นที่อำเภอบางใหญ่มีวงปี่พาทย์มอญที่รับบรรเลงตามงานต่าง ๆ อยู่หลายวง นักดนตรีที่ รับบรรเลงปี่พาทย์มอญก็สามารถรับงานบรรเลงปี่พาทย์มอญเพื่อหาเลี้ยงตนเองได้ เนื่องจากความ นิยมของคนในปัจจุบันที่นิยมหว่างปี่พาทย์มอญไปบรรเลงในงานศพ แม้ว่าจะไม่ได้มีเชื้อสายมอญก็ ตามทำให้ในปัจจุบันวงปี่พาทย์มอญได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว เยาวชนมีความสนใจใน ดนตรีไทยลดน้อยลง แต่ในทางตรงกันข้ามความดี ของการวงปี่พาทย์มอญประกอบพิธีงานศพมีมากขึ้น กว่าพิธีกรรมอื่น และในอำเภอบางใหญ่ จ.นนทบุรีนี้ ยังมีวงปี่พาทย์มอญที่ รับบรรเลงในงานศพอยู่ หลายวง อีกทั้งยังมีครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียง จึงเป็นที่น่าสนใจ และน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งว่า นักดนตรี ไทยในพื้นที่อำเภอบางใหญ่มีการจัดการวงปี่พาทย์มอญ และมีการขั้นตอนการบรรเลงปี่พาทย์มอญใน งานศพอย่างไรจากการศึกษาในครั้งนี้ ผลการวิจัยคาดว่าจะมีส่วนช่วยเพิ่มหลักฐานทางประวัติศาสตร์ใน ด้านการจัดการวงปี่พาทย์มอญและการบรรเลงปี่พาทย์มอญในพิธีศพ อีกทั้งยังมี ส่วนช่วยอนุรักษ์ วัฒนธรรมทางด้านดนตรีของชาติไทยสืบต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการวงปี่พาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาการรับงานและขั้นตอนการบรรเลงปี่พาทย์มอญในพิธีศพ

ความสำคัญของงานวิจัย

จากความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมในการสืบทอดปี่พาทย์มอญ ความสนใจในวัฒนธรรมทางด้านดนตรีไทยของเยาวชนรุ่นหลังได้ลดลง แต่บุคคลในสังคมกลับให้ความนิยมนำวงปี่พาทย์มอญมาบรรเลงในงานศพมากขึ้น จึงเป็นที่น่าศึกษาการจัดการวงปี่พาทย์มอญ การรับงานและขั้นตอนการบรรเลงปี่พาทย์มอญ ในพิธีศพที่มีแบบแผนมายาวนาน เพื่อให้การศึกษาในครั้งได้ช่วยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทางด้านดนตรีของชาติไทยไว้ อีกทั้งเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมให้แก่ผู้สนใจ ได้เห็นถึงคุณค่าของดนตรีไทย และความเข้มแข็งของวงปี่พาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาวงปี่พาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 9 วง ดังนี้

1. วงครูสกล แก้วเพ็ญภาค
2. วงครูกาหลง ฟุ้งทองคำ
3. วงหลานครูสกล (ครูทเม็น นุชทรัพย์)
4. วงครูถวิล รักษาพงษ์
5. วงรักแจ้ง
6. วงวันชัย ยิ้มสนิท
7. วงปี่พาทย์ศิลปวิวัฒน์
8. วงช.ยิ้มสนิท
9. วงเต็มรักษ์วาทิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

วงปี่พาทย์มอญ หมายถึง วงดนตรีที่ได้รับอิทธิพลของชาวมอญ นำเอาเครื่องดนตรีของมอญมาผสมกับเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ของไทย

การจัดการวงปี่พาทย์มอญ หมายถึง การก่อตั้งวงปี่พาทย์มอญเพื่อดำเนินสร้างนักดนตรี หรือเพื่อรับบรรเลงดนตรีในงานพิธีกรรมต่างๆ โดยมี รูปแบบการรับงานบรรเลงปี่พาทย์มอญที่เป็นระบบ เช่น การแต่งกาย การจัดวง เป็นต้น

ขั้นตอนการบรรเลงปี่พาทย์มอญ หมายถึง การบรรเลงเพลงในพิธีศพที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพิธีศพ เช่น การยกศพ การเผาศพ เป็นต้น

การรับงานพีธีศพแบบ 1 เวลา หมายถึง เข้าบริเวณงานและเริ่มบรรเลงตั้งแต่เวลา ประมาณ 15.00น. - 22.00 น. เท่ากับ 1 เวลา (วันแรก) หรือ เข้าบริเวณงานตั้งแต่เวลาประมาณ 06.00น. ถึงเวลาเผาศพประมาณ 17.00 น. เท่ากับ 1 เวลา

การรับงานพีธีศพแบบ 2 เวลา หมายถึง เข้าบริเวณงานและเริ่มบรรเลงตั้งแต่เวลาประมาณ 15.00น. - 22.00 น. เท่ากับ 1 เวลา (วันแรก) และเข้าบริเวณงานและเริ่มบรรเลงตั้งแต่เวลาประมาณ 06.00น. ถึงเวลาเผาศพประมาณ 17.00 น. (วันที่สอง)

การรับงานพีธีศพแบบ 3 เวลา หมายถึง เข้าถึงบริเวณงานตั้งแต่วันแรก (งาน 1 เวลา) และในวันที่สองฤกษ์เผาศพไม่ใช่เวลา 17.00น. ซึ่งล่วงเลยจนถึงเวลาประมาณ 22.00 น. นับเป็นงาน 3 เวลา

การศึกษาวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จ.นนทบุรี

ศึกษาการจัดการวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

- ประวัติหัวหน้าวงและการสืบทอดปีพาทย์มอญของหัวหน้าวง
- นักดนตรีของวง
- สถานที่ฝึกซ้อมและเครื่องดนตรี
- การรับศิษย์
- วิธีการสอน
- การซ้อมเพลง

ศึกษาการรับงานและขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพ

- การรับงาน
- ขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพแบบ 1 , 2 และ 3 เวลา

องค์ความรู้เกี่ยวกับความเข้มแข็งของวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จ.นนทบุรี

คุณค่าและการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนทางด้านปีพาทย์มอญ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารตำราวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวงปีพายุทอร์นาโดและขั้นตอนการบรรเทาของวงปีพายุทอร์นาโด รวมทั้งข้อมูลการสัมภาษณ์จากแหล่งพื้นที่ภาคสนาม เพื่อเป็นส่วนประกอบของการวิจัยครั้งนี้

ข้อมูลต่าง ๆ ได้แบ่งเป็นหัวข้อสำคัญดังนี้

1. เอกสารและตำราวิชาการ

- 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์
- 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและตำราวิชาการ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์

สุพัตรา สุภาพ (2535: 139 – 140) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมว่า “ปกติแล้วคำว่าวัฒนธรรมมักจะใช้พูดกันเป็นประจำ เพราะคนที่มีวัฒนธรรมกับคนที่ไม่มีนั้นต่างกัน โดยบุคคลจะต้องประพฤติตนให้เหมาะสมตามสภาพของสังคมและวัฒนธรรม วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งสร้างขึ้นโดยมนุษย์ มนุษย์จะเป็นผู้สร้าง ทะนุบำรุง ถ่ายทอด และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวที่มีวัฒนธรรม คือมีวิธีการเรียนรู้ รับช่วงสืบต่อกันมาได้และสร้างสรรค์เพิ่มเติม การที่มนุษย์สามารถสร้างวัฒนธรรมได้ดีก็เพราะมนุษย์มีลักษณะทางกายและจิตใจเป็นพิเศษเหนือกว่าสัตว์ทั้งปวง และสิ่งนี้เองทำให้มนุษย์แตกต่างกับสัตว์ เพราะวัฒนธรรมทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์อย่างแท้จริง” นอกจากนี้ คำว่า วัฒนธรรม ในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2525: 746) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญองงามและเป็นวิถีของหมู่คณะ และตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญองงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

ฐิรุฒิ เสนาคำ (2547: 209 – 210) ได้กล่าวว่า Robin Cohen (1996: 515) และ (1997: 26) ให้ความหมาย คนพลัดถิ่นว่า หมายถึงกลุ่มคนหรือชุมชนข้ามพรมแดนรัฐ-ชาติ ที่มีลักษณะสำคัญเกี่วข้องคือ

1. กระจายอยู่นอกมาตุภูมิตั้งแต่สองแห่ง หรือสองประเทศขึ้นไป
2. เหตุของการกระจายนี้ อาจมาจากการบังคับ การแสวงหางานทำ การค้าหรือนโยบายของเจ้าอาณานิคม
3. มีความทรงจำร่วมเกี่ยวกับถิ่นกำเนิด
4. มีอุดมคติและพันธะร่วมในการรักษา พื้นฟู สร้างความปลอดภัย ความมั่งคั่งแก่มาตุภูมิ
5. มีสำนึกร่วมและกระบวนการเคลื่อนไหวเพื่อกลับมามาตุภูมิ
6. มีสำนึกความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้มข้น และสำนึกดังกล่าวได้รับการอ้างไว้ข้ามกาลเวลา
7. มีความสัมพันธ์ไม่ราบรื่นกับสังคมของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ในปัจจุบัน
8. มีความเห็นอกเห็นใจและมีความเป็นปึกแผ่นหรือความสมานฉันท์กับคนพลัดถิ่นชาติพันธุ์เดียวกันในอีกประเทศ
9. อาจจะมีชีวิตที่เฉพาะ สร้างสรรค์ และมั่งคั่งในประเทศพักพิง ที่มีชนดิธรรมต่อความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม

ลักษณะร่วมดังกล่าวไม่จำเป็นต้องพบครบทุกประการในชุมชนคนพลัดถิ่นหนึ่ง

สุภรณ์ โอเจริญ (2527: 14) ได้กล่าวเกี่ยวกับชาวมอญไว้ว่า “ชาวมอญ” เป็นชนเผ่ามองโกลอยด์ (Mongoloid) ซึ่งมีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางตะวันตกของประเทศจีน นักปราชญ์ทางภาษาศาสตร์ และทางมานุษยวิทยาได้จัดพวกมอญไว้ในภาษาตระกูลมอญ-เขมร (Mon-Khmer) หรือบางที่เรียกว่า ตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austro-Asiatic) หมายถึงภาษาเอเชียตะวันออกเฉียง พวกมอญเรียกตนเองว่า “รมัน” (Reman) แล้วเพี้ยนมาเป็น “มอญ” และเรียกชื่อประเทศของตนเองว่า “รามัญประเทศ” ส่วนพม่ามักเรียกมอญว่า “ตะเลง” หลังจากที่อยู่พวยพอกจากประเทศจีนลงมาทางใต้ได้มาตั้งอาณาจักรขึ้นทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำอิระวดีในบริเวณพม่าตอนล่าง อาณาจักรมอญต้องล้มลุกคลุกคลานอยู่ตลอดระยะเวลากว่า 700 ปี ที่ตั้งอยู่ในพม่าตอนล่างเพราะศึกภายในและภายนอกซึ่งมีพม่าเป็นศัตรูสำคัญ ในระหว่างนั้นชาวมอญได้พากันอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทยเนื่องๆ ชาวมอญเหล่านั้นได้มาเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งของไทย และได้สืบลูกหลานมาจนกระทั่งปัจจุบัน

สารนุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ มอญ (2542: 8) บริเวณที่จัดให้เป็นที่อยู่ของมอญนั้นส่วนใหญ่อยู่ริมแม่น้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่น้ำทางตอนเหนือของกรุงเทพฯ และตามลำน้ำแม่กลองมอญที่อพยพเข้ามาในสมัยกรุงศรีอยุธยาในส่วนหนึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ตามแม่น้ำแม่กลอง อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม ในจังหวัดราชบุรี และอีกส่วนหนึ่งอยู่แถบชานพระนคร และบริเวณที่ติดต่อกับจังหวัดนนทบุรี

วัฒนธรรมที่ชาวมอญได้สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันแม้จะไม่มีชาติมอญมีอยู่มากมาย ดังคำกล่าวของ สุเอ็ด คชเสนี (2527: 50) ได้กล่าวไว้ว่า มอญเป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรมเป็นแบบฉบับของตนเองมาเป็นเวลาช้านาน วัฒนธรรมของมอญบางอย่างได้เป็นแม่บทให้แก่ชนชาติที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง ได้แก่ ภาษาหนังสือ ศิลปกรรม ดนตรี กฎหมาย ศาสนา และอื่น ๆ อีกมาก

จากการศึกษาข้อมูล คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2542: 12-13) พบว่า จังหวัดนนทบุรีมีประชากรที่ประกอบด้วยชาวไทยที่สืบเชื้อสายมาจากหลายเชื้อชาติ ชาวไทยเชื้อสายมอญ หรือไทยรามัญ อพยพเข้ามาในประเทศไทยหลายครั้งตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นชาวมอญจากเมืองเมาะตะมะ เพราะเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ใกล้พรมแดนไทย และชาวมอญจากเมืองต่าง ๆ อพยพเข้าสู่ประเทศไทย 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่เข้ามาทางเมืองตาก ทางด่านเจดีย์สามองค์ และทางอุทัยธานี ชาวไทยเชื้อสายมอญเป็นผู้ที่มีความขยันอดทน เกร่งครัดต่อระเบียบแบบแผนขนบธรรมเนียมดั้งเดิม ในงานเทศกาลทางศาสนา จะแต่งกายแบบชาวมอญดั้งเดิม และนิยมพูดภาษามอญสื่อสารกัน ส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก ตั้งแต่บ้านบางตะนาวศรี จนกระทั่งถึงบ้านเกาะเกร็ด ที่อยู่กันหนาแน่นคือพื้นที่ของอำเภอปากเกร็ด และอำเภอเมืองนนทบุรี ชาวไทยเชื้อสายมอญ นับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัด

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

หลักฐานสำคัญที่กล่าวถึงการเข้ามาของเครื่องเป่าพาทย์มอญ ริงสรค์ บัวทอง (2553: 93 -94) กล่าวว่า การที่พาทย์มอญได้เข้ามาสู่ประเทศไทยว่าเมื่อครั้งอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารบนแผ่นดินไทย ชาวมอญได้แบกหามเครื่องดนตรีของตนเข้ามาด้วย ซึ่งคำบอกเล่าที่สืบทอดกันมานั้นไม่สามารถระบุปีที่พุทธศักราชที่แน่นอนได้ โดยจำแนกออกได้เป็น 3 กระแส ดังนี้

กระแสแรก เล่ากันว่า ครูสุ่ม ดนตรีเจริญ เป็นผู้แบกหามอญเฉพาะส่วน “หน้าพระ” และ “หางแมงป่อง” อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย และได้สร้างส่วนกลางของฆ้องมอญขึ้นในประเทศไทย และครูสุ่ม เป็นผู้ที่สนิทสนมกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงได้มีการแลกเปลี่ยนเพลงมอญและเพลงไทยซึ่งกันและกัน

กระแสที่สองเล่าว่า ครูเงิน ดนตรีเจริญ เป็นผู้แบกหามอญเฉพาะส่วน “หน้าพระ” และ “หางแมงป่อง” อพยพจากเมืองมอญเข้ามายังประเทศไทย และได้สร้างส่วนกลางของฆ้องมอญขึ้นในประเทศไทยเช่นกัน ปัจจุบันฆ้องวงดังกล่าวยังอยู่ที่บ้านนายช่อม ดนตรีเสนาะ ใกล้วัดหงส์ปทุมมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

กระแสสุดท้าย ระบุว่าต้นตระกูลดนตรีเจริญ 3 คนพี่น้องได้ช่วยกันแบกฆ้องมอญมาจากเมืองมอญ เมื่อครั้งอพยพเข้ามาพึ่งแผ่นดินไทย วิธีการนำฆ้องมอญเข้ามานั้น ทั้งสามได้แยกฆ้องมอญออกเป็น 3 ส่วน และช่วยกันแบกหามหลังจากนั้นนำมาประกอบเข้าด้วยกันที่เมืองไทย ปัจจุบันฆ้องวงนี้อยู่ที่บ้านคุณป้าสมผล ดนตรีเจริญ ในย่านสาธุประดิษฐ์

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2542: 159-161) กล่าวถึงวงปี่พาทย์มอญ โดยสันนิษฐานว่าเข้าสู่เมืองไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จากการที่มอญเป็นชนชาติเก่าแก่เคยมีอิทธิพลอยู่ในเขตลุ่มน้ำอิระวดีและถูกพม่ารุกรานต้องอพยพเข้ามาในไทย ได้นำวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ เข้ามาด้วย เช่น รำมอญ การเล่นตะแยมมอญ เพลงเจ้าขาว รวมทั้งวงปี่พาทย์มอญและเพลงมอญ

วงปี่พาทย์มอญ วงปี่พาทย์มอญประกอบด้วยเครื่องดนตรีต่อไปนี้

ฆ้องมอญวงใหญ่ (ปี่าดโมน) ทำหน้าที่เป็นผู้บรรเลงทำนองหลักของเพลงมอญ เพื่อให้เครื่องดนตรีอื่นๆ บรรเลงทำนองแปรไปตามลักษณะการบรรเลงของตัวเอง มีจำนวนลูกทั้งหมด 15 ลูก

ฆ้องมอญวงเล็ก (ปี่าดโต๊ด) ลักษณะต่าง ๆ ของฆ้องมอญวงเล็กจะเหมือนกับ ฆ้องมอญวงใหญ่ทุกประการ เพราะเวลาที่แกะสลักฆ้องมอญจะต้องแกะสลักฆ้องมอญวงใหญ่ และวงเล็กคู่กัน ลวดลายต่าง ๆ จึงเหมือนกันทุกประการเป็นคู่ ๆ ไป ส่วนที่แตกต่างกัน คือ ขนาดของลูกฆ้องและจำนวนลูกฆ้อง คือ ฆ้องมอญวงเล็กจะมีจำนวนลูกทั้งหมด 18 ลูก ขนาดของลูกฆ้องเล็กกว่า เสียงของฆ้องจะเล็กและแหลมกว่า การบรรเลงในลักษณะที่เรียกว่า เก็บ (เก็บ คือ การตีทำนองถี่ ๆ เดินทำนองไปเรื่อย ๆ แต่ลงจังหวะพอดีกับฆ้องวงใหญ่)

ปี่มอญ (เปโมน) เป็นเครื่องเป่าชนิดหนึ่ง มีลักษณะเป็นปี 2 ท่อน ท่อนบนทำด้วยไม้ ส่วนหัวใช้เป็นที่ผูกติดกับกำพรวดและลิ้นปี ท่อนล่างเรียกว่า ลำโพง ทำด้วยโลหะ มีลักษณะปลายบานคล้ายดอกผักนึ่ง เป็นตัวขยายเสียงทำให้เสียงทุ้มหรือแหลมแล้วแต่ขนาดของลำโพงว่าจะบานมากน้อยเพียงใด ทั้งสองส่วนสามารถแยกออกจากกันได้ เวลาบรรเลงมีเชือกผูกโยงถึงกัน ส่วนท่อนบนที่เรียกว่าตัวปี มีรูเจาะสำหรับใช้ไล่เสียงให้เกิดเสียงต่าง ๆ ได้ มีทั้งหมด 7 รู ปากลำโพงกว้างประมาณ 7 เซนติเมตร น้ำเสียงของปี่มอญจะทุ้มต่ำ กังวาน

ระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรีอยู่ในวงดนตรีไทย แต่จะจัดเป็นชุดให้ลวดลายของรางระนาดเข้ากับฆ้องมอญวงใหญ่และฆ้องมอญวงเล็ก มีการปิดทองตามลวดลายให้สวยงาม มีจำนวนลูกทั้งหมด 21 – 22 ลูก มีฐานตั้งตรงกลางรางระนาด ทำหน้าที่เป็นผู้นำของวง ใต้ท้องลูกระนาดมีตะกั่วติดอยู่ใต้พื้นทั้ง 2 ข้าง เพื่อให้เสียงระนาดแตกต่างกัน

ระนาดทุ้ม เป็นเครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นเพื่อคู่กับระนาดเอก เสียงจะทุ้มกว่า แตกต่างจากระนาดเอกคือ มีเท้า 4 เท้า ลูกระนาดหนาและกว้างกว่า พื้นระนาดนิยมทำด้วยไม้ไผ่มีจำนวนลูกทั้งหมด 15 ลูก ไม้ที่ใช้ตีทำด้วยผ้าขนาดใหญ่กว่าระนาดเอก

เปิงมางคอก (เปิงมาง) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนังสองหน้า แต่ใช้บรรเลงหน้าเดียว ลูกของเปิงมางแขวนติดอยู่กับคอกที่ทำด้วยไม้ มีลักษณะเป็นเครื่องวงกลมภายนอกกะสลักลวดลายให้สวยงามเข้าชุดกับซ็องมอญวงเล็กและซ็องมอญวงใหญ่ เปิงมาง 1 คอก มี 7 ลูก 7 เสียง บริเวณที่ใช้มือตีจะติดด้วยข้าวสุกบดละเอียดผสมกับขี้เถ้า เพื่อเป็นการถ่วงเสียงให้ได้เสียงตามต้องการ ลูกเปิงมางแต่ละลูกทำด้วยไม้เนื้อแข็งตรงกลางกลวง หัวและท้ายปิดด้วยหนังลูกวัว ซึ่งด้วยหวายทั้งสองข้างเพื่อให้หนังตึง มีลักษณะคล้ายกลองสองหน้าแต่ขนาดเล็กกว่า และขนาดไล่เลี่ยกันตามลำดับ เปิงมางใช้บรรเลงควบคู่ไปกับตะโพนมอญทุกครั้ง มี 3 ส่วน เหมือนซ็องมอญแยกออกจากกันได้เวลาบรรเลงจึงนำมาผูกติดกัน

ตะโพนมอญ (ฮะเปินโมน) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนัง มีหน้าที่บรรเลงหน้าทับมอญ ในวงปี่พาทย์มอญ ใช้บรรเลง 2 หน้า หน้าใหญ่เรียกหน้าตั้ง หน้าเล็กเรียกว่า ทิ้ง ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ซึ่งหน้าทั้งสองแล้วตีด้วยหวาย ใบขนาดใหญ่กว่าตะโพนไทย เสียงจึงทุ้มกว่าและใหญ่กว่า ด้านล่างมีขาสำหรับรองรับตัวตะโพน 2 ขา ใช้บรรเลงคู่กับเปิงมางเป็นจังหวะหน้าทับของเพลงมอญ

ซ็องราว (โหม่ง) มีลักษณะคล้ายลูกซ็อง แต่ขนาดใหญ่กว่า มี 3 ใบ แขวนติดอยู่กับที่แขวน เรียกว่า กระจางโหม่ง มี 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ใช้เป็นเครื่องประกอบจังหวะในวงปี่พาทย์มอญ มีไม้สำหรับตี ไม้พันไว้ด้วยผ้าเพื่อให้เสียงนุ่มและกังวาน

ฉิ่ง (คะเด) มีลักษณะเป็นฝา 2 ฝา ทำด้วยโลหะ ใช้บรรเลงประกอบจังหวะในวงปี่พาทย์มอญ เช่นเดียวกับดนตรีอื่น ๆ

ฉาบใหญ่ (ชานโนด) มีลักษณะคล้ายฉิ่ง แต่แบนและใหญ่กว่า เสียงดังกว่าฉิ่ง ใช้บรรเลงประกอบจังหวะเพื่อเป็นการกระชับจังหวะยิ่งขึ้น

ฉาบเล็ก (ชานโนด) มีลักษณะเหมือนฉาบใหญ่ แต่เล็กกว่า ใช้บรรเลงประกอบจังหวะหลอกล่อไปกับฉิ่งและฉาบใหญ่ เสียงเล็กและแหลมกว่าฉาบใหญ่ ทำด้วยโลหะเช่นเดียวกับฉาบใหญ่

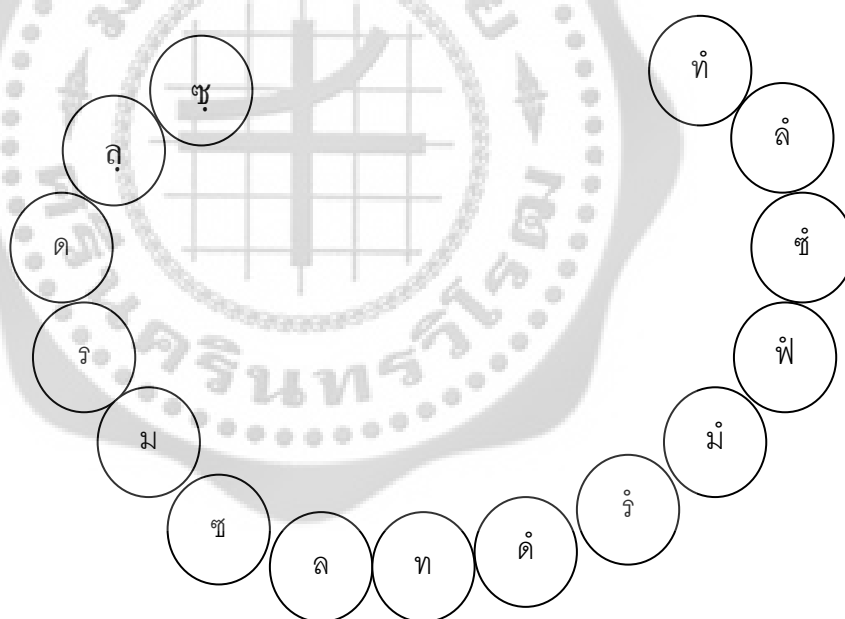
จะเห็นได้ว่าลักษณะต่าง ๆ ของเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์มอญนั้น มีเครื่องดนตรีหลายชนิดที่เหมือนกับวงปี่พาทย์ไทย ทั้งนี้เนื่องมาจากสมัยที่มอญเข้ามาเมืองไทยใหม่ ๆ นั้น เอาแต่ซ็องมอญมา ดังนั้น จึงได้นำเครื่องดนตรีไทยบางชิ้นเข้าไปผสมให้ครบวงแล้วลดระดับเสียงของเครื่องลงไป 1 เสียง เพื่อให้เสียงทุ้มเข้ากับสำเนียงเพลงมอญและซ็องมอญ

หลักฐานทางด้านดนตรีปี่พาทย์มอญที่เข้าสู่ประเทศไทย ในสมัยธนบุรี พิสูจน์ได้ชัดถึง (2543: 142-143) กล่าวว่า ในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีนั้นก็ยิ่งปรากฏว่าได้นำ ดนตรีมอญมาบรรเลงในงานฉลองพระแก้วมรกต ปี่พาทย์มอญได้เคยแสดงครั้งแรกในงานของหลวง คืองานพระศพของสมเด็จพระเทพสิรินทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ 4 ด้วยเหตุที่สมเด็จพระเทพสิรินทราบรมราชินีทรงมีเชื้อสายมอญ และคงจะเป็นเพราะเหตุฉะนั้นในงานพระศพพระเจ้าลูกยาเธอในรัชกาลที่ 5 จึง

พิศาล บุญผูก (2553: 17 – 21) ได้กล่าวถึง เครื่องดนตรีของวงปี่พาทย์มอญไว้ด้วยเช่นกัน โดยกล่าวว่า เครื่องดนตรีของวงปี่พาทย์มอญประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีและเครื่องเป่า ได้แก่เครื่องดนตรีต่อไปนี้คือ

ฆ้องมอญวงใหญ่ มีลูกฆ้อง 15 ลูก ระดับเสียงของฆ้องมอญวงใหญ่มีลักษณะพิเศษ และเป็นเอกลักษณ์สำคัญของฆ้องมอญวงใหญ่คือ การกำหนดให้ลูกฆ้องมอญวงใหญ่มีหลุม ซึ่งหมายถึง เสียงของฆ้องมอญที่หายไปในช่วงระดับเสียงต่ำ เขียนเป็นโน้ตแทนเสียงลูกฆ้องมอญวงใหญ่จากลูกทั้ง (ลูกต้นเสียงต่ำ) ถึงลูกยอด (เสียงสูงสุด)จะเป็นดังนี้

แผนผังแสดงตำแหน่งเสียงของฆ้องมอญวงใหญ่

เมื่อดูจากโน้ตข้างต้น จะเห็นว่าลูกฆ้องมอญวงใหญ่ในช่วงคู่แปดล่างนั้น มีทั้งเสียงที่ เรียงลำดับและมีการข้ามเสียงระหว่างลูกที่ 2 ถึงลูกที่ 3 และลูกที่ 5 ถึงลูกที่ 6 ส่วนช่วงคู่แปดบนมีเสียง เรียงตามลำดับไม่มีการข้ามเสียง ดังนั้นในการใช้มือหรือมือฆ้องจึงมีลักษณะเฉพาะ และเป็น เอกลักษณ์ที่สำคัญของการบรรเลงฆ้องมอญวงใหญ่ซึ่งแตกต่างกับการบรรเลงฆ้องของไทย เนื่องด้วย การนำฆ้องมอญเด็กมาประสมเพิ่มขึ้นในวงปี่พาทย์มอญ แต่ฆ้องมอญวงเด็กมี 18 ลูก เท่าฆ้องวง เด็กของวงปี่พาทย์ไทย และมีเสียงเรียงลำดับกันตั้งแต่ลูกทั้งถึงลูกยอด

ระนาด เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี และเป็นเครื่องดนตรีดำเนินทำนอง วงปี่พาทย์มอญในเมืองมอญใช้ระนาดเอกเพียงอย่างเดียวแต่ ปี่พาทย์มอญในเมืองไทยมีการนำระนาดทุ้มมาเพิ่มในวงปี่พาทย์มอญด้วย

ปี่มอญ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ปี่มอญมีขนาดประมาณ 50 เซนติเมตร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนท่อนเลาปี่ อีกส่วนหนึ่งเป็นลำโพงยาวประมาณ 23 เซนติเมตร ลำโพงของปี่มอญช่วยทำให้เสียงปี่มอญมีความกังวานขึ้น และทำให้มีเสียงทุ้มและนุ่มนวล ระบบการใช้นิ้วและระบบเสียงของปี่มอญมีลักษณะเช่นเดียวกับขลุ่ยเพียงออ ดังนั้นการบรรเลงปี่มอญจึงบรรเลงในระดับเสียงเพียงออ ซึ่งเป็นระดับเสียงที่ใช้สำหรับวงปี่พาทย์มอญ

ตะโพนมอญ เป็นเครื่องตีประเภทเครื่องหนัง ตะโพนมอญทำหน้าที่ควบคุมจังหวะหน้าทับในวงปี่พาทย์มอญ การบรรเลงตะโพนมอญหน้าตะโพนหน้าเล็กจะอยู่ทางขวามือของผู้บรรเลง ส่วนหน้าใหญ่ จะอยู่ทางซ้ายมือของผู้บรรเลง

เปิงมางคอก เป็นเครื่องตีประเภทเครื่องหนังทำหน้าที่ควบคุมจังหวะหน้าทับควบคู่กับตะโพนมอญ

โหม่ง 3 ลูก เป็นเครื่องดนตรีกำกับจังหวะที่นำมาประสมวงปี่พาทย์มอญ มี 3 ลูก มีขนาดใหญ่ 1 ลูก ขนาดกลาง 1 ลูก ขนาดเล็ก 1 ลูก แขนงอยู่ในกระจิงโหม่ง

นอกจากนี้วงปี่พาทย์มอญมีเครื่องดนตรีอื่น ๆ อีกที่ทำหน้าที่กำกับจังหวะ คือ ฉิ่ง ฉาบ

เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี (2539: 133-134) ได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์มอญ คือ ช้องวงใหญ่ โดยอธิบายว่า ระบบเสียงข้องมอญวงใหญ่ เสียงที่ใช้สำหรับบรรเลงในวงปี่พาทย์มอญประกอบด้วย 7 ระดับเสียงเช่นเดียวกับที่ใช้ในวงปี่พาทย์ไม้แข็งแตกต่างกันเฉพาะวงปี่พาทย์มอญบรรเลงโดย “ทางเพียงออล่างหรือทางในลด” ส่วนปี่พาทย์ไม้แข็งจะบรรเลงโดย “ทางโน” คือ มีเสียงสูงกว่าทางเพียงออล่างหรือทางในลด อยู่ 1 เสียง

มนตรี ตราโมท (2525: 15) ได้อธิบายถึงลักษณะของวงปี่พาทย์มอญได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีและการผสมวงปี่พาทย์มอญไว้ ดังนี้

วงปี่พาทย์ของมอญนี้ เป็นเครื่องดนตรีประจำชาติรามัญอย่างหนึ่ง วงปี่พาทย์มอญที่แท้นั้นมีเครื่องบรรเลงเทียบได้กับเครื่องห้าของไทยเท่านั้นคือ

ปี่มอญ รูปร่างคล้ายปี่ชวาแต่ใหญ่กว่าและมีลำโพงทำด้วยทองเหลือง

ระนาดเอก รูปร่างเหมือนของไทย

ข้องวง ลักษณะของวงโค้งขึ้นทั้งสองข้าง ตัวร้านข้องแคะสลักลวดลายปิดทองประดับกระจกงดงาม ทางด้านซ้าย(ของคนตี)มักแคะเป็นรูปกษัตริย์เรียกว่าหน้าพระ

ตะโพนมอญ รูปร่างคล้ายตะโพนไทยแต่ใหญ่กว่า

เปิงมางคอก มีหลายลูก (โดยมากมี 7 ลูก) เทียบเสียงสูงต่ำเรียงลำดับเขวนกับคอกเป็นวงล้อมตัวผู้ตี

และมีเครื่องประกอบจังหวะคือฉิ่ง ฉาบ โหม่ง เหมือนของไทย สมัยหลังๆ นี้โหม่งมักจะเพิ่มเป็น 3 ลูก มีเสียงสูงต่ำเป็น 3 เสียง

รูปแบบการประสมวงปี่พาทย์มอญมีลักษณะเช่นเดียวกับวงปี่พาทย์ของไทยเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ปี่พาทย์มอญเครื่องห้า ประกอบด้วย

ฆ้องมอญวงใหญ่	1	ร้าน
ระนาดเอก	1	วาง
ปี่มอญ	1	เลา
ตะโพนมอญ	1	ลูก

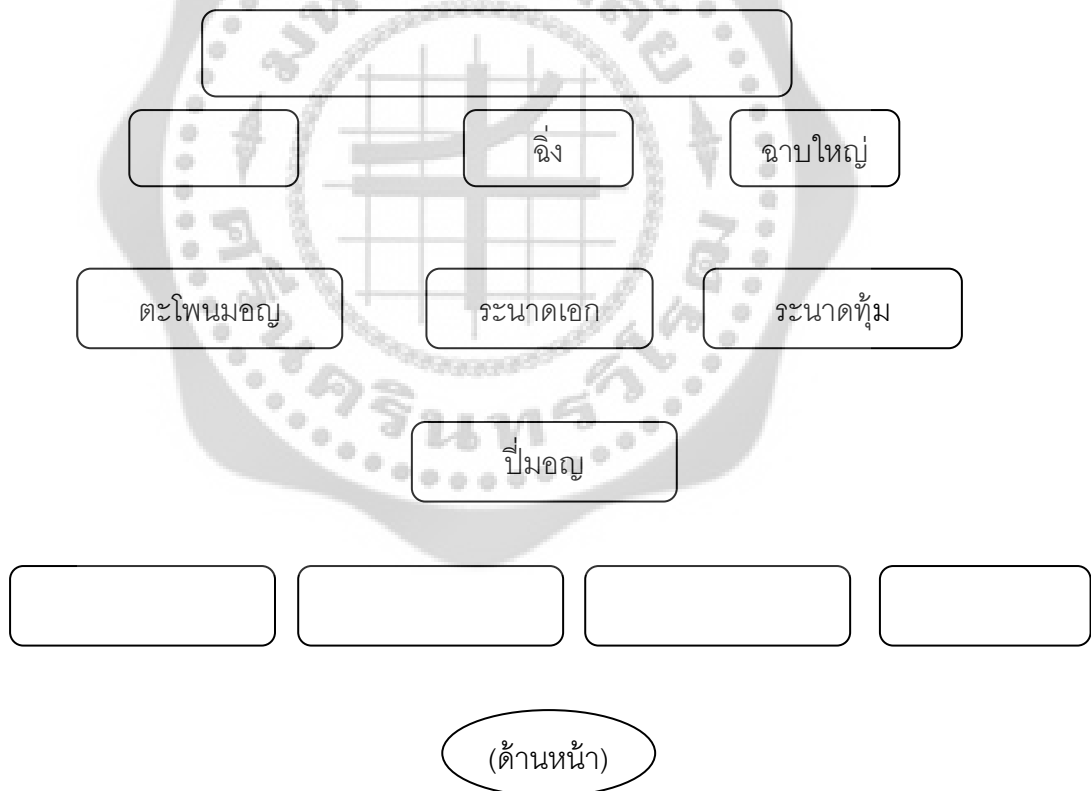
เครื่องประกอบจังหวะเช่น ฉิ่ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ และโหม่ง เป็นต้น ไม่ได้กำหนดว่าต้องมีเครื่องประกอบจังหวะอะไรบ้าง

2. วงปีพาทย์มอญเครื่องคู่

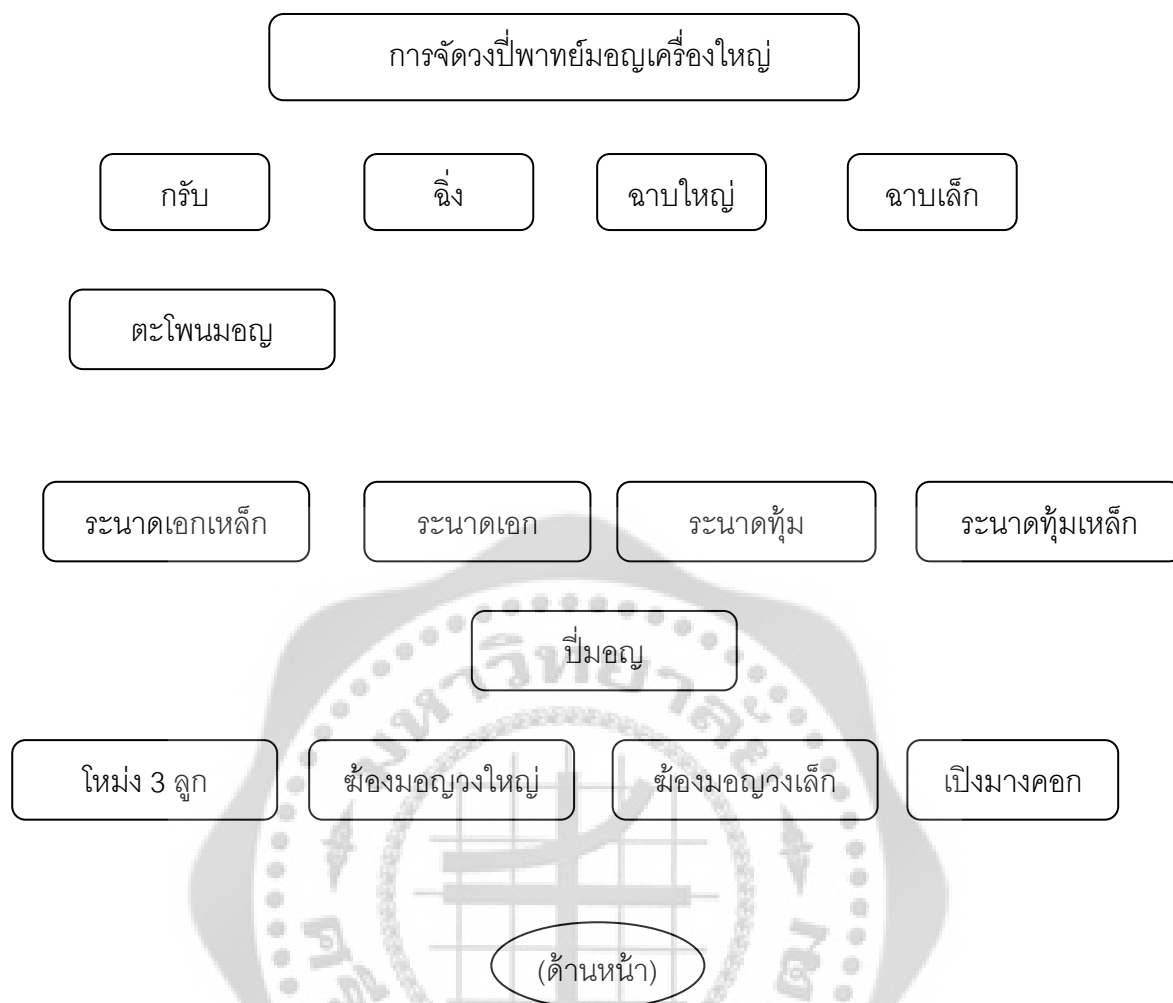
ฆ้องมอญวงใหญ่	1	ร้าน
ฆ้องมอญวงเล็ก	1	ร้าน
ระนาดเอก	1	ราง
ระนาดทุ้ม	1	ราง
ปี่มอญ	1	เลา
ตะโพนมอญ	1	ลูก
เปิงมางคอก	1	ชุด

เครื่องประกอบจังหวะ โหม่ง 3 ลูก และฉิ่ง ฉาบ กับ

การนำระนาดทุ้ม และฆ้องมอญวงเล็กมาประสมในวงปีพาทย์มอญเป็นการเพิ่มโดยอนุโลมตามแบบวงปีพาทย์ไทย

3. วงปีพาทย์มอญเครื่องใหญ่ มีการเพิ่มเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์มอญเครื่องคู่อีก 2 อย่าง คือ ระนาดเอกเหล็กและระนาดทุ้มเหล็ก

พิศาล บุญผูก (2553: 24-25) ได้กล่าวถึงเพลงที่ใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญว่า เพลงปี่พาทย์มอญที่มีมาแต่โบราณนำมาใช้บรรเลงอยู่ในปัจจุบันนี้ มีดังนี้

1. เพลงที่ใช้บรรเลงเป็นการประโคม เพลงประเภทนี้เป็นเพลงกลุ่มใหญ่และเป็นเพลงที่กำหนดไว้ในแบบแผนการใช้บรรเลงโดยเฉพาะในพิธีกรรมต่างๆ ทั้งพิธีกรรมทางศาสนา พิธีรำเจ้า พิธีรำผี พิธีรำสามภาค ตลอดจนเพลงในงานศพ เช่น เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญ เป็นต้น นอกจากนั้นเพลงปี่พาทย์มอญที่ใช้สำหรับประโคมนี้ยังมีการกำหนดให้บรรเลงประโคมตามช่วงเวลาอีกด้วย เช่น เพลงย่ำรุ่ง เพลงย่ำค่ำ เพลงย่ำเที่ยง เพลงมอญรำ เพลงพระฉันมอญ และเพลงเร็วมอญ เป็นต้น

2. เพลงที่ใช้บรรเลงทั่วไปเพื่อความบันเทิงด้านการฟัง และประกอบการรำ เพลงกลุ่มนี้เป็นเพลงมอญที่ไม่ใช้บรรเลงประโคมซึ่งมีทั้งเพลงในอัตราสองชั้น และเพลงเร็วในอัตราชั้นเดียว เพลงกลุ่มนี้มีทั้งเพลงโบราณและเพลงที่ครูดนตรีไทย และมอญได้ปรับปรุงขึ้นใหม่ เช่น เพลงกระต่ายเต้น เพลงสองกุมาร เพลงมลิวัลย์ เป็นต้น

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2539: 137-138) ได้กล่าวถึงการเรียนดนตรีในอดีตไว้ว่า การฝึกหัดดนตรีไทยเพื่อยึดเป็นอาชีพส่วนใหญ่จะหมายถึงการฝึกหัดปี่พาทย์ ทั้งนี้เนื่องจากปี่พาทย์เป็นวงดนตรีที่มีบทบาทเป็นอย่างสูงในพิธีกรรมประเพณีต่างๆของไทย มากกว่าวงดนตรีประเภทอื่นๆ ดังนั้นการฝึกหัดปี่พาทย์มอญเพื่อสำหรับยึดเป็นอาชีพจึงเกิดขึ้นบ้านปี่พาทย์ในอดีตจึงเปรียบเสมือนโรงเรียนฝึกควบคุมกันเสมอ เพราะโอกาสในการบรรเลงในอดีตมีปริมาณที่มากพอๆกัน โดยที่ปี่พาทย์ไทยจะใช้บรรเลงในงานบวชนาค โขนจุก ทอดกฐิน ผ้าป่า ทำบุญบ้านประกอบการแสดงลิเก ละคร เป็นต้น ในขณะที่ปี่พาทย์มอญในบรรเลงในพิธีศพเพื่อให้การฝึกหัดเป็นไปตามลำดับจากง่ายไปหายากชาวปี่พาทย์จึงเริ่มฝึกหัดนักดนตรีรุ่นใหม่โดยเริ่มจากวงปี่พาทย์ไทยหรือวงปี่พาทย์ไม้แข็ง เพลงที่ใช้ในการฝึกหัด จะมีลักษณะที่คล้ายกันเกือบทุกวง เพลงที่ฝึกหัดในเบื้องต้นนอกจากจะต้องให้พื้นฐานที่ถูกต้องแก่ผู้ฝึกหัดได้แล้ว เพลงกลุ่มนี้ยังต้องครอบคลุมภารกิจหลักในการรับจ้างบรรเลง ซึ่งประกอบด้วยไหมโรงเย็น ไหมโรงเช้า เพลงช้า เพลงชิงพระฉัน เป็นต้น กว่าจะจบเพลงในเบื้องต้น จะต้องใช้เวลาประมาณ 2-3 ปี ซึ่งในเวลานั้นพอมีสักยภาพในการออกงานประเภทสดมนต์เย็นและฉันเข้าได้

สำหรับการฝึกหัดปี่พาทย์มอญ ทุกคนจะต้องเริ่มที่ส่งวงใหญ่ด้วยเช่นกัน การฝึกหัดจะเริ่มจากเพลงประจำวัด เมื่อจบเพลงประจำวัดแล้ว ครูจะต่อเพลงประจำบ้านโดยปรับเปลี่ยนเฉพาะส่วนเริ่มต้นของเพลงประจำวัด ทั้งนี้เนื่องจากส่วนหลังถัดจากนั้นจะมีท่วงทำนองที่เหมือนกัน หลังจากนั้นจะเป็นการต่อเพลงประเภทมอญสองชั้น – ชั้นเดียว เช่น แนน ดาวกระจ่าง มะลิวัลย์ ฟุ้งหอม มอญยอดแหลม บางนางเกร็ง พม่าใหญ่ พม่าเล็ก พม่ากลาง เป็นต้น และเพลงพระฉันมอญ เมื่อต่อเพลงถึงระดับนี้แล้วสามารถที่จะบรรเลงในงานศพทั่วไปได้ แต่เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์สูงสุดระยะเวลาถัดมาครูก็จะต่อเพลงย่ำคำ ย่ำเที่ยง และเชิญ

ในด้านความสำคัญของเพลงที่ใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญ เฉลิม พิกุลศรี (2539: 138) ได้กล่าวถึงความสำคัญเพลงที่ใช้บรรเลง ดังนี้

เพลงเชิญผี นักดนตรีเรียกกันโดยทั่วไปว่า เพลงเชิญมี 2 ประเภท คือเพลงเชิญเล็ก และเพลงเชิญใหญ่ เพลงเชิญเป็นบทเพลงที่ใช้บรรเลงเป็นเพลงแรก (ในกรณีที่เมื่อวงปี่พาทย์มอญไปถึง หากมีการตั้งศพบำเพ็ญกุศลอยู่แล้ว ปี่พาทย์จะบรรเลงเพลงเชิญเป็นเพลงแรก แต่หากกรณีที่วงดนตรีไปถึงที่จะบำเพ็ญกุศลแต่ยังไม่มีเครื่องเคลื่อนย้ายศพ วงดนตรีจะไม่บรรเลงเพลงใดๆทั้งสิ้น เมื่อญาติพี่น้องของผู้เสียชีวิตเคลื่อนย้ายนำศพมาฝังศาลาบำเพ็ญกุศล วงปี่พาทย์มอญจะบรรเลงเพลงแห่ศพ จบแล้วจะบรรเลงต่อด้วยเพลงเชิญ) วัตถุประสงค์ของการบรรเลงเพลงนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับวัตถุประสงค์การบรรเลงเพลงไหมโรง กล่าวคือการไหมโรงของไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อการคารวะเทพยดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเพื่อเป็นการป่าวประกาศประชาสัมพันธ์ ในขณะที่เพลงเชิญน่าจะมีวัตถุประสงค์ในการบรรเลง 2 ประการด้วยกัน ประการแรก เป็นการเชิญและคารวะผีในฐานะที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามที่ชาวมอญเคารพนับถือ ประการที่สองเพื่อเป็นการคารวะวิญญาณของผู้ตายด้วยเสียงดนตรี

เพลงประจำวัด เพลงประจำวัดเป็นเพลงที่ใช้สำหรับประกอบทั่วไปในช่วงที่ไม่มีพิธีกรรม ขณะที่มีการตั้งศพบำเพ็ญกุศลที่วัด การนำเพลงนี้มาประกอบสามารถเปรียบเทียบกับกับการบรรเลงเพลงเรื่องนางหงส์ในการบรรเลงโดยวงปี่พาทย์นางหงส์

เพลงประจำบ้าน เพลงประจำบ้านเป็นเพลงที่มีทำนองเหมือนกันกับเพลงประจำวัดแต่ต่างเฉพาะส่วนขึ้นต้นของทำนองเพลงเท่านั้นโดยทั่วไปใช้บรรเลงประกอบในกรณีที่มีการบำเพ็ญกุศลศพที่บ้าน ในกรณีที่การบำเพ็ญกุศลศพกระทำที่วัด เพลงประจำบ้านจะบรรเลงใน 2 กรณีคือ 1) กรณีสิ้นสุดการบรรเลงช่วงกลางคืน และ 2) ขณะที่ทำพิธีประพรมเพลิงศพ

เพลงแห่ศพ เป็นเพลงที่มีหลายท่อนบรรเลงติดต่อกัน แต่ละท่อนมีขนาดที่สั้น มีลักษณะโครงสร้างของคีตลักษณ์คล้ายคลึงกับเพลงเชิดที่ใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์ไม้แข็ง กล่าวคือทุกท่อนจะมีทำนองวนเป็นทำนองเดียวกันในลักษณะของ Rondo form

เพลงแห่ศพใช้บรรเลงในขณะที่มีการเคลื่อนย้ายศพจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เช่น จากที่บรรจุศพมายังศาลาบำเพ็ญกุศล หรือจากศาลาบำเพ็ญกุศลมายังเมรุ

พิศาล บุญผูก (2553: 30-31) ได้กล่าวถึง โครงสร้างของทำนองเพลงประจำวัดและเพลงประจำบ้านไว้ว่า มีลักษณะคล้ายกันจนดูเหมือนเป็นเพลงเดียวกัน แต่เพลงทั้งสองนี้แตกต่างกันคือ

1. ต่างกันที่บันไดเสียง

บันไดเสียงของเพลงประจำวัด	ด	ร	ม	X	ซ	ล	X
บันไดเสียงของเพลงประจำบ้าน	ฟ	ซ	ล	X	ด	ร	X

2. ต่างกันที่หน้าทับตะโพนมอญ

เพลงประจำบ้านใช้หน้าทับประจำบ้านมีความยาวเป็นสองเท่าของหน้าทับของเพลงประจำวัดที่เรียกว่า หน้าทับประจำวัด

3. เนื่องจากฆ้องมอญมีหลุมเสียง มีฆ้องที่บรรเลงเพลงเดียวกันแต่คนละบันไดเสียง จึงเหมือนกับบรรเลงคนละเพลง

นอกจากนี้ พิศาล บุญผูก (2553 : 32-34) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเพลงต่างๆ ดังนี้

เพลงย่ำรุ่ง หมายถึง ใช้บรรเลงเป็นการประกอบในเวลาก่อนรุ่งอรุณทั้งที่บ้านหรือที่วัด

เพลงย่ำเที่ยง หมายถึง การให้ความเคารพ เนื่องจากช่วงเวลากลางวันนั้นมีกิจกรรมทางศาสนา มาก เช่น การทำบุญเลี้ยงพระ การมีพระธรรมเทศนา การเจริญพระพุทธมนต์ เป็นต้น จึงประกอบย่ำเที่ยงในเวลาศักดิ์สิทธิ์นี้ เพลงย่ำเที่ยงจะบรรเลงเมื่อเสร็จสิ้นการถวายภัตตาหารเพลแล้ว

เพลงย่ำค่ำ หมายถึง ผลบุญหรือการเสวยสุข ทั้งนี้ตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มทำการกุศล เมื่อสิ้นวันแล้วถือว่าได้รับผลนั้นแล้ว

การประโคมเพลงย่ำค่ำ เป็นเพลงที่มีบรรยากาศชวนให้คึกคัก หลังจากเหน็ดเหนื่อยกับการจัดงานมาตลอดทั้งวัน เพลงย่ำค่ำมีการบรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรี เช่น เปิงมาง เป็นต้น ตามปกติเพลงปีพาทย์มอญที่บรรเลงเดี่ยวมีน้อยมากและมีการนำเพลงมอญอื่น ๆ ที่เป็นเพลงในอัตราสองชั้นมาบรรเลงด้วยเหมือนเป็นเพลงเรื่องของไทย

เพลงพระฉัน หมายถึง การปฏิบัติทานบารมี เพลงพระฉันบรรเลงประโคมในขณะพระฉันภัตตาหาร

เพลงยกศพ หมายถึง การฉีกผ้า เป็นเพลงที่ให้มรณะสติ ที่พิจารณาความตายเป็นทุกข์ นำความพลัดพรากมาให้ผู้ตายต้องละไปจากลูกเมียทรัพย์สินเงินทอง ผู้อยู่ก็ต้องพลัดพรากจากผู้ตาย เหมือนผืนผ้าที่ถูกฉีกแยกออกจากกัน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรินทร์ ทับรอด (2541: 142-143) ได้ศึกษาเรื่อง พิธีรำผีเมืองในงานศพของชาวมอญพระประแดง พบว่า ชาวมอญอพยพเข้าสู่ประเทศไทย ที่อำเภอพระประแดง มากกว่า 200 ปี มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีที่สัมพันธ์กับพิธีรำผีปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด พิธีรำผีเป็นพิธีกรรมที่ชาวมอญพระประแดงจัดให้มีขึ้นเพื่อประกอบงานศพ แต่มีข้อจำกัดว่าต้องเป็นศพแห้ง (ศพที่เก็บไว้นาน ๆ) เท่านั้น โดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ ผู้รำ และดนตรี ในอดีตพิธีรำผีของชาวมอญพระประแดงมีการถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด แต่ปัจจุบันได้คลายความเชื่อถือลงมาก โดยปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของพิธีรำผี คือ โลกทัศน์ โดยจะมองเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น มีความเชื่อในเรื่องผีน้อยลง โดยในอดีตจะมีการจัดพิธีอย่างยิ่งใหญ่แต่ปัจจุบันจัดเพื่อให้ครบพิธีเท่านั้น โดยย่อพิธีให้เล็กลงและรับวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามา อีกด้านคือการเปลี่ยนแปลงด้านดนตรีพิธีกรรม คือ สมัยก่อน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีรำผีใช้เครื่องดนตรีของมอญทั้งหมด เช่น ซ้องมอญวงใหญ่ ปี่มอญ ตะโพนมอญ เปิงมาง และหะลับ(เครื่องประกอบจังหวะทำด้วยไม้ผ่าซีก ยาวประมาณ 1 เมตร เสียงที่ออกมาจะคล้ายกับการตีกรับในวงกลองยาวแต่จะดังกว่า สาเหตุที่ใช้หะลับตีประกอบจังหวะในพิธีรำผีเพราะ หะลับทำจากไม้ไผ่ซึ่งชาวมอญเชื่อว่าผีสิงสถิตอยู่ ซึ่งทำให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ขึ้น) ปัจจุบันวงปีพาทย์มอญที่ใช้ประกอบพิธีกรรมรำผีได้นำเครื่องดนตรีไทยเข้าไปประสม เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซ้องมอญวงเล็ก (ซึ่งลูกซ้องใช้ของไทย แต่ใส่นางซ้องมอญที่ประดิษฐ์ขึ้นในเมืองไทย) และฉิ่ง ที่นำไปตีแทนหะลับ เป็นต้น ลักษณะการตั้งของวง ในอดีตการตั้งวงปีพาทย์มอญ มักไม่มีรูปแบบที่แน่นอน คือ เครื่องดนตรีชนิดใดจะอยู่หน้าหรือหลังก็ได้ ตามแต่จะสะดวก แต่ปัจจุบันมีการตั้งวงที่มีรูปแบบที่แน่นอน เช่น วงปีพาทย์มอญเครื่องห้า เครื่องคู่ เครื่องใหญ่ ตามหลักการประสมวงปีพาทย์มอญทุกประการ เนื่องจากได้แบบฉบับมาจากกรมศิลปากร

ชูชาติ พิณพาทย์ (2546: 170) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวัฒนธรรมปี่พาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี พบว่า ประวัติตระกูลปี่พาทย์มอญในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานีดั้งเดิมมี 7 ตระกูล คือ ตระกูลดนตรีเจริญ พิณพาทย์ ซ้องเสนาะ วงดนตรี ปี่เสนาะ และดนตรีเสนาะ ตระกูลที่เป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์มอญมาแต่ดั้งเดิม คือ ตระกูลดนตรีเจริญ พิณพาทย์ วงดนตรี และดนตรีเสนาะ มีบางตระกูลที่ต่อมาเลิกอาชีพด้านดนตรีไป และบางตระกูลได้ย้ายถิ่นฐานไปมีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่น ตระกูลที่เลิกอาชีพทางด้านดนตรีและย้ายภูมิลำเนาไปอยู่จังหวัดอื่น คือ ตระกูลซ้องเสนาะ ระนาดเสนาะ วงดนตรี และปี่เสนาะ

ในด้านวัฒนธรรมที่ปรากฏในวงปี่พาทย์มอญพบว่าประเพณีและวัฒนธรรมที่ยังนำวงปี่พาทย์มอญเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย คือ ประเพณีงานศพ ประเพณีรำผี รำมอญ ด้านการแสดงนิยมนำไปประกอบการแสดงลิเก รำมอญคณะแรกที่เริ่มทำเป็นอาชีพรับจ้างคือ รำมอญคณะนายเชาว์ พิณพาทย์ เพลงรำมอญมี 13 เพลง 13 ท่ารำ ใช้เพลงเดียวกันกับเพลงชุดย่าเที่ยง นักดนตรีมีโอกาสเลือกอาชีพได้มากกว่าอดีตนักดนตรีส่วนใหญ่จึงหาอาชีพเสริม ทำให้การพัฒนาดนตรีน้อยลง ไม่มีเวลาซ้อม ไม่ใ้ศึกษาทางด้านดนตรีและไม่มีการสร้างสรรค์เพลงใหม่

วิมาลา ศิริพงษ์ (2538: 180) ได้ศึกษาเรื่อง “การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน ศึกษากรณีสกุลพาทย์โกศลและสกุลศิลป์บรรเลง” พบว่า สองสกุลมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน สกุลบ้านพาทย์โกศล เป็นองค์กรในลักษณะบ้านพิณพาทย์ คือประกอบพิธีกรรมเป็นหลักเพื่อเป็นอาชีพ การถ่ายทอดวิธีเป็นการบอกแบบปากต่อปาก สกุลพาทย์โกศลจึงนิยมรักษาการสืบทอดแบบเดิมไว้ให้คงอยู่ส่วนสกุลศิลป์บรรเลง อยู่ในรูปแบบของหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งประกอบกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ และเผยแพร่ดนตรีไทยให้แก่คนทั่วไป และพัฒนาการบันทึกโน้ตเพลงไทย ให้ก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆด้วยเหตุนี้สกุลศิลป์บรรเลงจึงเป็นสกุลที่พยายามเปลี่ยนแปลงตัวเอง เพื่อตอบรับความเปลี่ยนแปลงของบริบทของทางสังคมได้อย่างชัดเจน

สุกัลลักษณ์ สุขเกษม (2548: 107 - 108) ได้ศึกษาเรื่อง “การสืบทอดปี่พาทย์ในจังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า ปัจจุบันจังหวัดสมุทรสงครามมีวงปี่พาทย์ทั้งหมดจำนวน 20 วง ปัจจุบันมีการสืบทอดปี่พาทย์สู่เยาวชนมาก สภาพการสืบทอดของนักดนตรีส่วนใหญ่มาจากบรรพบุรุษ บทบาทของวงปี่พาทย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ปี่พาทย์มีความสำคัญในฐานะดนตรีประกอบพิธีกรรม ปัจจุบันพบว่าการบรรเลงปี่พาทย์เพื่อประกอบพิธีกรรม ส่วนใหญ่เป็นพิธีกรรมในงานศพการบรรเลงเพื่อประกอบการแสดงลดน้อยลงมาก

กระบวนการสืบทอดปี่พาทย์ พบว่า ความเชื่อในการรับศิษย์เข้าเรียนปี่พาทย์ยังเหมือนในอดีตคือ ผู้ปกครองนำเด็กมาฝาก พิธีกรรมในการจับมือก่อนเริ่มการเรียนปี่พาทย์เริ่มเรียนเพลงสาธุการ สถานที่เรียนยังใช้บ้านครูเป็นสถานที่ศึกษา มีเครื่องดนตรีเป็นสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยการนำเพลงมอญมาใช้สอนแทนเพลงชุดใหม่โรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม วิธีสอนใช้วิธีการสาธิต

มานพ วิสุทธิแพทย์และคณะ (2543: 92 - 100) ได้ศึกษาเรื่อง “การสืบทอดเพลงไทยบ้านบางลำพู : วัฒนธรรมมุขปาฐะ” พบว่า บ้านบางลำพูเป็นบ้านดนตรีไทยที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสืบทอดกันมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งวงดนตรีไทย ผู้ที่ก่อตั้งวงดนตรีไทยบ้านบางลำพูคือ ครูศุข (2428-2506) และ นางแถม (2433-2515) ดุริยประณีต นอกจากครูศุขจะเป็นผู้สอนดนตรีให้กับลูกหลานแล้วยังเชิญครูที่มีชื่อเสียงมาสอนลูกหลานและสมาชิกในวงดุริยประณีตอีกด้วย ครูคนสำคัญที่ถือว่าเป็นครูของบ้านบางลำพูคือ พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน) (2409 - 2493) นอกจากลูกของครูศุขทุกคนมีชื่อเสียงทางด้านดนตรีทุกคนแล้ว ทั้งเขยและสะใภ้ก็เป็นผู้ที่มีความสามารถทางดนตรีทั้งสิ้น ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้บ้านบางลำพูเป็นศูนย์รวมนักดนตรีไทยแหล่งใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่ง ครูโชติ ดุริยประณีต และครูสุดจิตต์ (ดุริยประณีต) อนันตกุล เป็นผู้สืบทอดความรับผิดชอบดูแลวงดนตรีบ้านบางลำพูต่อจากครูศุข ตามลำดับ และในปัจจุบันนี้บ้านบางลำพูยังมีนักดนตรีครบเป็นวงดนตรีที่สมบูรณ์ และยังรับงานการบรรเลงดนตรีเป็นบางโอกาส ปัจจุบันนี้ครูสมชาย ดุริยประณีต (2479 - ปัจจุบัน) ถือว่าเป็นครูด้านเป่าพาทย์ที่อาวุโสที่สุดของบ้านบางลำพู ซึ่งจากการสำรวจบทเพลงกับครูสมชายแล้วพบว่า มีบทเพลงที่ปรากฏชื่อเพลงที่ครูสมชายได้รับการถ่ายทอดมา แยกเป็นเพลงมอญ จำนวน 52 เพลง บทเพลงที่เป็นเพลงครูสำหรับการเรียนดนตรีไทยได้แก่ เพลงชุดใหม่โรงเรียน และ เพลงฉิ่งพระฉันเช้า ส่วนเพลงมอญได้แก่ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชยศพ และ เพลงยกศพ เพลงมอญเป็นเพลงที่บรรเลงด้วยวงเป่าพาทย์มอญใช้บรรเลงในพิธีศพ โดยเพลงประจำวัดใช้ประโคมเมื่อจัดงานศพที่วัด เพลงประจำบ้านใช้ประโคมศพเมื่อจัดงานศพที่บ้าน เพลงเชยศพใช้บรรเลงประโคมในงานศพ เพลงยกศพใช้บรรเลงในขณะที่มีการเคลื่อนย้ายศพจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ทั้งนี้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้มีการสำรวจบทเพลงกับครูสมชาย ดุริยประณีต โดยนำข้อมูลรายชื่อเพลงที่ได้มาจากหนังสือ ดนตรีไทย โครงสร้าง อภิธานศัพท์ และสาระสังเขป ในหนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมชื่อเพลงไทยไว้จำนวน 775 เพลง และจากการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทยโดยทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งคณะอนุกรรมการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานได้รวบรวมรายชื่อเพลงไทยไว้ 1,795 เพลง ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้สำรวจรายชื่อเพลงทั้งหมดกับครูสมชายดุริยประณีต โดยสำรวจเฉพาะบทเพลงที่ครูสมชาย ดุริยประณีต ได้ต่อมาจากครูต่าง ๆ และยังสามารถจำได้อยู่ซึ่งมีทั้งหมด 899 เพลง แบ่งเป็นเพลงมอญทั้งหมด 52 เพลง รายชื่อเพลงมอญทั้งหมดที่รวบรวมไว้ มีดังนี้

ลำดับ	ชื่อเพลง	ทางเพลง/ผลงาน	ได้รับการถ่ายทอดมาจาก
1	กระต่ายเต้น	บุญยงค์ เกตุคง	บุญยงค์ เกตุคง
2	กะเหยิงเหนื่อ	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
3	เงี้ยวเดินทัพ	ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์	พ.ท.เสนาะ หลวงสุนทร
4	ชกมวย	โชติ ดุริยประณีต	โชติ ดุริยประณีต
5	เชิญศพ	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
6	ดาวกระจ่าง	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
7	ดาวกระจาย	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
8	ดาวตะเลง	บุญยงค์ เกตุคง	บุญยงค์ เกตุคง
9	ดาวทอง(โตกพม่า)	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
10	ตะละแม่ศรี	โชติ ดุริยประณีต	โชติ ดุริยประณีต
11	ทวาย	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
12	นกขมิ้นมอญ	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
13	แน	หลวงประดิษฐไพเราะ	ชั้น ดุริยประณีต
14	ปรมัย	เพลงเก่า	ทิว ศิปปดุริยางค์
15	ประจำบ้าน	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
16	ประจำวัด	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
17	ผ้าโพก	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
18	ผีมด(ละม้ายเชียงแสน)	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
19	พญาแปแล	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
20	พญาแปแลตัด	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
21	พม่ากลาง	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
22	พม่าสี่ร่าบ่อ	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
23	พม่าไชยา	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
24	พม่าประเทศ	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
25	พม่าใหญ่	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต

ลำดับ	ชื่อเพลง	ทางเพลง/ผลงาน	ได้รับการถ่ายทอดมาจาก
26	พระยาลำพอง	เพลงเก่า	สอน วงษ์อ่อง
27	พ็อนดาบผีมด	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
28	พ็อนมานม้วยเซียงตา	เพลงเก่า	ถิรี ปี่เพราะ
29	มอญขว้างดาบ	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
30	มอญจับข้าง	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
31	มอญบางนางเกร็ง	โชติ ดุริยประณีต	โชติ ดุริยประณีต
32	มอญพุงหอก	โชติ ดุริยประณีต	โชติ ดุริยประณีต
33	มอญยกตะลุ่ม	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
34	มอญยกศพ	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
35	มอญยาดเล้	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
36	มอญโยนดาบ	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
37	มะตะแบ	ม.ล.ต่วนศรี วรวรรณ	ชั้น ดุริยประณีต
38	มะละเหม่ง	เพลงเก่า	พริ้ง ดนตรีรส
39	มอญล่าขอย	เพลงเก่า	ทิว ศิลปดุริยางค์
40	มะลิวัลย์	ชั้น ดุริยประณีต	ชั้น ดุริยประณีต
41	ม่านมวย	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
42	แมลงงู่มอญ	หลวงประดิษฐไพเราะ	พ.ท.เสนาะ หลวงสุนทร
43	ยกตะลุ่ม	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
44	ยกศพ	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
45	ยะเป็งมาง	เพลงเก่า	ม.ล.สุรักษ์ สวัสดิ์กุล
46	ยาดเล้	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
47	ยาเมาเล	เพลงเก่า	กาหลง ฟิ่งทองคำ
48	ย่าค้ำ	เพลงเก่า	ชั้น ดุริยประณีต
49	ย่าเที่ยง	เพลงเก่า	ม.ล.สุรักษ์ สวัสดิ์กุล
50	โยคีจำแลง	บุญยงค์ เกตุคง	บุญยงค์ เกตุคง
51	โยคีถวายเป็นไฟ	เพลงเก่า	ถิรี ปี่เพราะ
52	จำไปไม้	เพลงเก่า	ทิว ศิลปดุริยางค์

สายสุนีย์ ชาวปลื้ม (2544: 130) ได้ศึกษาเพลงรำผีมอญ จังหวัดปทุมธานี พบว่า เพลงมอญในปัจจุบันที่บรรเลงกันทั่วไปนั้น มีต้นกำเนิดมาจากเพลงในพิธีในพิธีรำผี ซึ่งเป็นพิธีกรรมทางความเชื่อของชาวมอญมาแต่โบราณ เพลงมอญดั้งเดิมมีการบรรเลงในโอกาสต่าง ๆ ดังนี้ 1. บรรเลงในพิธีทางศาสนา 2. บรรเลงในงานประโคนศพ 3. บรรเลงงานรื่นเริงทั่วไป ซึ่งลักษณะเฉพาะของการบรรเลงเพลงมอญ สายสุนีย์ ชาวปลื้ม (2544: 121 - 122) ได้ศึกษาแล้ว พบว่า การขึ้นเพลงของบทเพลงมอญจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของบทเพลง เช่น เพลงประจำบ้าน เพลงประจำวัด จัดเป็นเพลงประโคนจะขึ้นเพลงด้วยตะโพนมอญก่อน เนื่องจากตะโพนมอญซึ่งมีหน้าที่บรรเลงทำนอง และยังเป็นเครื่องมือที่คอยกำกับบทเพลงด้วย จึงมีหน้าที่ขึ้นเพลงที่เป็นเพลงประโคนเพราะเพลงประโคนของเก่าคือเพลงที่ถูกจัดไว้บรรเลงเฉพาะงานอวมงคลเท่านั้น ส่วนเพลงบรรเลงรื่นเริงทั่ว ๆ ไป จะขึ้นบทเพลงด้วยฆ้องมอญ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่เป็นเครื่องหลักที่ดำเนินเพลงมอญ มาแต่โบราณ

อภิชาติ ทวีพิเศษ (2552: 132 - 133) ได้ศึกษางานกวางนกวัดมอญ : ดนตรีชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัจจุบันมีบทบาทในชุมชนมอญมาก และเริ่มเป็นที่รู้จักแพร่หลายในวงกว้างมากขึ้น จากพื้นฐานของชุมชนชาวมอญบ้านวังกะหมู่ 2 ที่มีความรักสามัคคีในชุมชนทำให้การฟื้นฟูดนตรีมอญนั้นได้รับความร่วมมืออย่างดีจากทุกคนในชุมชนเยาวชนมองเห็นคุณค่าและเสียสละเวลามาหาความรู้ด้านดนตรีและรำมอญเพิ่มเติมในเวลาว่าง ผู้ปกครองให้การสนับสนุนทำให้งานกวางนกวัดมอญ เริ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้นอีกทั้งยังมีการติดต่อสัมพันธ์กับนักดนตรีชาวมอญ จากประเทศพม่าอยู่เป็นประจำ โดยจะมีครูดนตรีชาวมอญจากประเทศพม่า มาสอนดนตรีให้กับเด็ก ๆ ในวงทุกปี และที่สำคัญคือผู้รับผิดชอบดูแลวงกวางนกวัดนั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อประสานงานอย่างดีและบริหารจัดการให้คณะดนตรีมีกิจกรรมการแสดงอย่างต่อเนื่อง เป็นพื้นฐานการปลูกฝังความรักในวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ดี วัฒนธรรมดนตรีของชาวมอญบ้านวังกะ โดยเฉพาะวงกวางนกวัดนี้ ก็มีความพร้อมอยู่เสมอในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างตลอดเวลา ซึ่งเป็นผลให้สิ่งๆ ที่ช่วยให้การสืบทอดวงกวางนกวัดนั้นสะดวกมากขึ้น ได้แก่ การต่อเพลงแบบศึกษาจากโน้ตเพลงที่ครูเป็นคนเขียนให้ การถอดเสียงครูท่องโน้ตเป็นเพลงต่างๆ จากเครื่องบันทึกเสียง และการบันทึกข้อมูลดนตรีด้วยระบบคอมพิวเตอร์ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ชุมชนมอญบ้านวังกะ สามารถปรับตัวและนำเทคโนโลยีมาใช้จัดการ บริหาร และสืบทอดดนตรีได้อย่างดี ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนาทางดนตรีในอนาคต

พรทิพย์ พรหมมูล (2552: 73 - 74) ได้ศึกษาวงดนตรีเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอ บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ในส่วนของบทเพลงของวงเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอ บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร บทเพลงที่ใช้บรรเลงของวงดนตรีเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว ในขณะนี้ มีทั้งสิ้น 16 บทเพลงที่บรรเลงประกอบในประเพณีและพิธีกรรมของชาวมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว ไม่มีการแยก ประเภทของบทเพลง ลักษณะของบทเพลง เป็นเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้น มีทำนองสนุกสนาน ครั้นแครง เป็นเพลงที่ฟังได้ทั่วไป เพราะเป็นทำนองคุ้นหู จดจำง่าย เช่น เพลงมอญกละ เพลงมอญแปลง (มอญดู ดาว) เป็นต้น วงเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอ บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร มีความสำคัญต่อ ชุมชนเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นประเพณีหรือพิธีกรรมใด ดนตรีเครื่องสายมอญจะต้องมีส่วนร่วมอยู่ด้วย

วีระ พันธุ์เสื่อ (2551: 117 - 121) ได้ศึกษาการบริหารจัดการวงปี่พาทย์มอญบนพื้นฐานของ ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาวงปี่พาทย์มอญของคณะ เจริญศิลป์ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า วงปี่พาทย์มอญคณะเจริญศิลป์ เป็นวงปี่พาทย์ที่เป็น ที่รู้จักกว้างขวางในจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียง เพราะมีการปรับปรุงคุณภาพและยกระดับ การให้บริการ โดยมีวงต้นแบบ คือ วงปี่พาทย์มอญคณะบัวทอง ในสมัยที่นายสนิท บัวทอง เป็นผู้ควบคุม วงปี่พาทย์มอญคณะเจริญศิลป์ ได้คำนึงถึงความเรียบร้อย ความสง่างาม ของส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ

1. นักดนตรี ต้องเข้มงวดเรื่องการแต่งกายที่ต้องสวมใส่เหมือนกันหมด มีนักดนตรีประจำวง ทั้งสิ้น 22 คน ทุกคนมีรายได้แน่นอน และมีระดับการศึกษาสายสามัญอยู่ระหว่างระดับประถมศึกษา ปีที่ 4 ถึงระดับอุดมศึกษา

2. เครื่องดนตรี วงปี่พาทย์มอญคณะเจริญศิลป์จะให้ความสำคัญมากกับความเรียบร้อย สวยงามของเครื่องดนตรีและการประดับประดาเครื่องดนตรี

3. บทเพลง ยังคงรักษาระเบียบวิธีการปฏิบัติการบรรเลงเพลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมอย่าง เคร่งครัด และนำเพลงไทยประเภทเพลงตับ เพลงเถามาบรรเลงเพิ่มเติม และที่สำคัญ คือ มีการนำเพลง ที่ฟังง่ายและคุ้นหูแก่ผู้ฟังทั่วไปมาบรรเลงด้วย เช่น เพลงลูกทุ่ง เพลงละครทีวี และเพลงไทยเนื้อเต็ม เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษาดนตรีด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย ค้นคว้าจาก เอกสาร และเก็บข้อมูล ภาคสนาม การสัมภาษณ์หัวหน้าวงปีพาทย์มอญ การศึกษาการรับงานและขั้นตอน การบรรเลงของวงปีพาทย์มอญ ในงานศพ ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยจัดระเบียบเรียงเป็นการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบการศึกษาแบบพรรณนาเรียงความ ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการศึกษา ดังต่อไปนี้

วิธีการศึกษาค้นคว้าดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

แหล่งที่มาของข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ไปทำการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1.1 แหล่งข้อมูลด้านเอกสาร

- 1.1.1 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- 1.1.2 หอสมุดแห่งชาติ
- 1.1.3 ห้องสมุดประชาชน จังหวัดนนทบุรี

1.2 แหล่งข้อมูลจากการลงภาคสนาม

ผู้วิจัยได้ทำกรนัดพบและขอสัมภาษณ์หัวหน้าวงปีพาทย์มอญดังต่อไปนี้

- 1.2.1 วงครูสกล แก้วเพ็ญภาค อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- 1.2.2 วงครูกาหลง ฟุ้งทองคำ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- 1.2.3 วงหลานครูสกล (ครูทเม็น นุชทรัพย์) อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- 1.2.4 วงถวิลรักษาวงศ์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- 1.2.5 วงรักแจ้ง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- 1.2.6 วงวันชัย ยิ้มสนิท อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- 1.2.7 วงศิลป์ธวัชฉน์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- 1.2.8 วงช.ยิ้มสนิท อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- 1.2.9 วงเต็มรักษาวาทีต อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

2. ชั้นศึกษาข้อมูล

2.1 ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้านเอกสารต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของชาวมอญ วงปีพาทย์มอญและบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลง ได้แก่

2.1.1 เอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย และรูปแบบวงปีพาทย์มอญ จากหนังสือ ตำรา วารสารและบทความต่าง ๆ

2.1.2 เอกสารเกี่ยวกับบทเพลงมอญและเพลงไทยสำเนียงมอญ จากหนังสือ วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ข้อมูลจากการลงภาคสนาม ในการเก็บข้อมูลภาคสนามนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล ภาคสนามดังนี้

2.2.1 สัมภาษณ์วงปีพาทย์มอญในอำเภอเมืองบางใหญ่ โดยสอบถามจากผู้รู้

2.2.2 เข้าพบและแนะนำตัวกับหัวหน้าวงปีพาทย์มอญแต่ละวง พร้อมทั้งสัมภาษณ์หัวหน้าวงเพื่อรวบรวมประวัติความเป็นมา

- วงครูสกล แก้วเพ็ญภาค อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- วงครูกาหลง ฟิ่งทองคำ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- วงหลานครูสกล (ครูทเม็น นุชทรัพย์) อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- วงถวิล รักษาวงศ์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- วงรักแจ้ง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- วงวันชัย ยิ้มสนิท อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- วงศิลป์วิวัฒน์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- วงช.ยิ้มสนิท อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
- วงเต็มรักษวาทิต อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

2.2.3 มีการสังเกตขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญในงานศพทั้งแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation)

- การรับงาน
- ขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญแบบ 1 , 2 และ 3 เวลา

2.3 อุปกรณ์การวิจัยที่ใช้บันทึกเสียงและภาพ

2.3.1 เครื่องบันทึกวีดีทัศน์

2.3.2 กล้องถ่ายรูป

3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

- 3.1 ศึกษาการจัดการวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จ.นนทบุรี
 - ประวัติหัวหน้าวงและการสืบทอดปีพาทย์มอญของหัวหน้าวง
 - นักดนตรีของวง
 - สถานที่ฝึกซ้อมและเครื่องดนตรี
 - การรับศิษย์
 - วิธีการสอน
 - การซ้อมเพลง
- 3.2 ศึกษาการรับงานและขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพ
 - การรับงาน
 - ขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพแบบ 1,2 และ 3 เวลา

4. การนำเสนอข้อมูล

ในการนำเสนอข้อมูลของผลการวิจัยทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอด้วยการเขียนแบบพรรณนาวิเคราะห์โดยแบ่งเป็นบทเพื่อสะดวกในการศึกษาและทำความเข้าใจ ตามหัวข้อดังนี้

- 4.1 บทนำ
- 4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 4.3 วิธีการศึกษาค้นคว้า
- 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์หลังของแผนงานวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

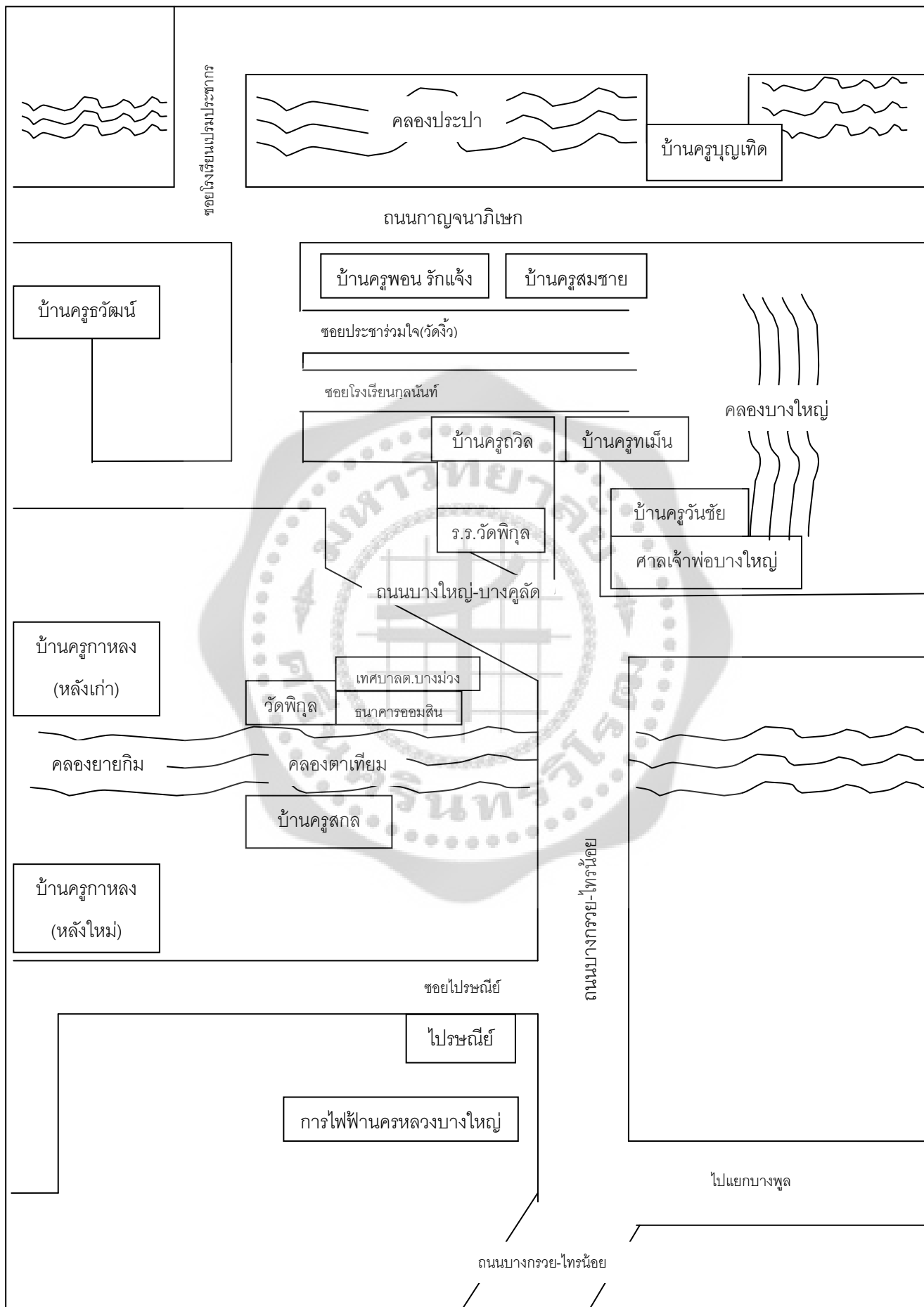
1. ศึกษาการจัดการวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จ.นนทบุรี
 - ประวัติหัวหน้าวงและการสืบทอดปีพาทย์มอญของหัวหน้าวง
 - นักดนตรีของวง
 - สถานที่และเครื่องดนตรี
 - การรับศิษย์
 - วิธีการสอน
 - การซ่อมเพลง
2. ศึกษาการรับงานและขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพ
 - การรับงาน
 - ขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพแบบ 1, 2 และ 3 เวลา

การศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมและประมวลเนื้อหาจากการเก็บข้อมูลภาคสนามทั้งในส่วนการสัมภาษณ์ การสังเกต วิเคราะห์จากเอกสารและจากข้อมูลภาพและเสียง ที่บันทึกไว้ระหว่างการทำการวิจัย สามารถนำเสนอในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. ศึกษาการจัดการวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 9 วง ดังนี้

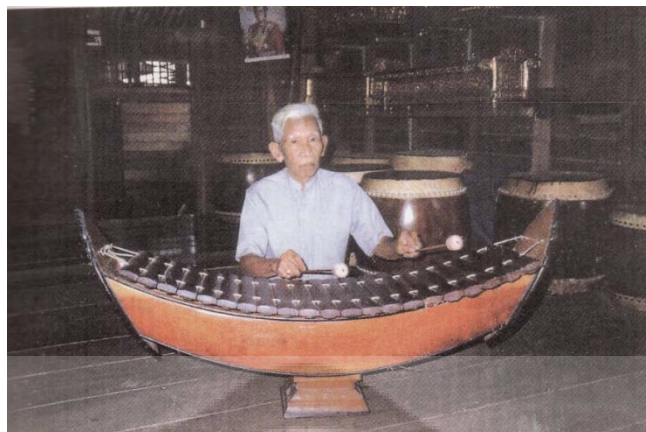
- 1.1 วงครูสกล แก้วเพ็ญภาค
- 1.2 วงครูกาหลง พึ่งทองคำ
- 1.3 วงหลานครูสกล (ครูทเม็น นุชทรัพย์)
- 1.4 วงครูถวิล รักษาวงษ์
- 1.5 วงรักแจ้ง
- 1.6 วงวันชัย ยิ้มสนิท
- 1.7 วงปีพาทย์ศิลป์วัฒณ์
- 1.8 วงช.ยิ้มสนิท
- 1.9 วงเต็มรักษ์วาทิต

แผนผังแสดงที่ตั้งวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่

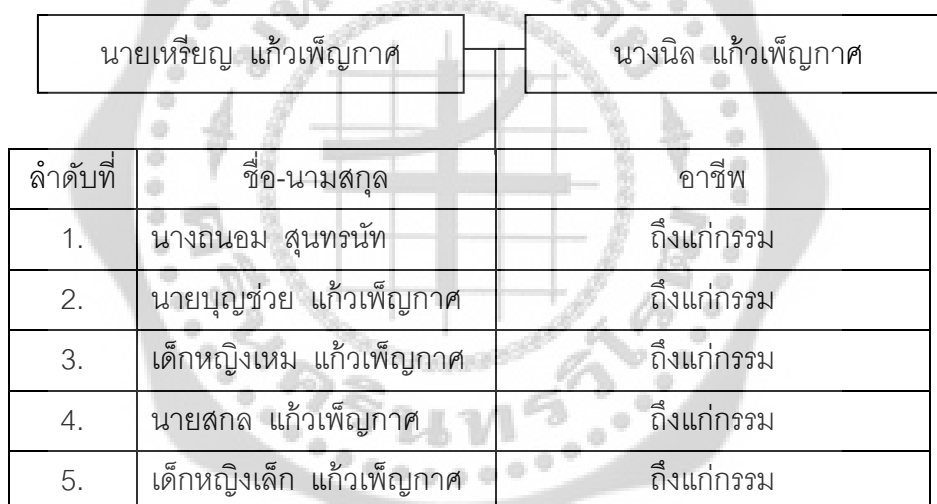
1.1 วงครูสกล แก้วเพ็ญกาศ

ประวัติหัวหน้าวงครูสกล และการสืบทอดปี่พาทย์มอญของวงครูสกล แก้วเพ็ญกาศ

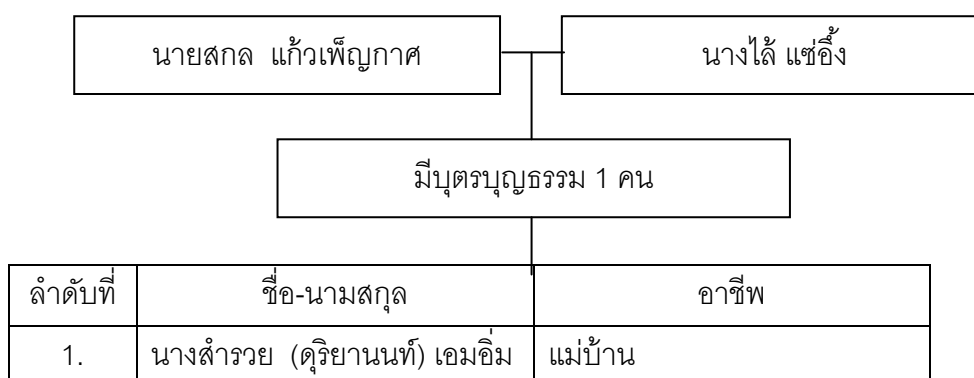

นายสกล แก้วเพ็ญกาศ

แผนภูมิแสดงครอบครัวนายเหรียญ แก้วเพ็ญกาศ(บิดาครูสกล)

แผนภูมิแสดงครอบครัวนายสกล แก้วเพ็ญกาศ

นางสาวราย เอมอิม

แผนภูมิแสดงครอบครัวนางสาวราย เอมอิม

จำสืบเอกภกิจ เอมอิม

นางสาวราย เอมอิม

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1.	นางศิริกานต์ คอนเล็ก	52	รับราชการ
2.	นางสาวสุนทรา เอมอิม	48	พนักงานบริษัท
3.	นายดำรง เอมอิม	46	พนักงานบริษัท

จากการสัมภาษณ์ นางสาวราย เอมอิม ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของคุณครูสกล แก้วเพ็ญภาค ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณครูสกล ดังนี้ คุณครูสกลเกิดวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2452 เกิดที่ตำบลบางคูวัด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี บิดาชื่อ นายเหรียญ แก้วเพ็ญภาค มารดาชื่อนางนิล แก้วเพ็ญภาค มีพี่น้องร่วมบิดา-มารดา 5 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 3 คน คุณครูสกลได้สมรสกับนางได้ แซ่อึ้ง เมื่อ พ.ศ. 2475 ไม่มีบุตร-ธิดา มีบุตรบุญธรรม 1 คน คือ นางสาวราย เอมอิม คุณครูสกลได้เรียนหนังสือพออ่านออกเขียนได้กับพระอาจารย์คำ วัดพิบูลเงิน ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านริมคลองบางกอกน้อย เลขที่ 64/1-2 หมู่ 5 ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ครูสกล แก้วเพ็ญภาค ได้ฝึกดนตรีไทยจากบิดาและมารดา เนื่องจากฝ่ายตา ยาย และมารดา และฝ่ายปู่ ย่า และบิดา สามารถเล่นดนตรีไทยได้ ครูสกลสามารถเล่นดนตรีได้ตั้งแต่อายุ 9 ปี เครื่องดนตรีไทยชิ้นแรกที่ได้เรียน คือ ซอวงใหญ่ ต่อมา พ.ศ. 2466 มารดาจึงได้นำครูสกลไปฝากเรียนวิชาดนตรีไทยกับครูพร้อม สุนทรนัท (บุตรพระยาสุนทรนัทเทพระบำ) ที่สี่แยกนางเลิ้ง

กรุงเทพมหานคร ซึ่งครูพร้อมเป็นครูที่มีความสามารถเล่นดนตรีได้ทั้งปี่พาทย์ เครื่องสาย เปียโน และ ออร์แกน ครูสกลได้เรียนระนาดเอก และเป็นคนระนาดเอกประจำวงดนตรีบ้านครูพร้อม ในระหว่างที่ เรียนดนตรีอยู่ที่บ้านครูพร้อมนั้น ครูสกลได้เรียนระนาดเอก กับครูกล่อม ณ บางช้าง ควบคู่ไปด้วย ครู กล่อมเป็นนักดนตรีและเป็นครูดนตรีอยู่ในวังสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าอัญญาองค์เดชาวุธ ครู กล่อมเป็นสหทัยคุ้นเคยกับครูพร้อม เนื่องจากครูพร้อมมีงานด้านการสอนดนตรีไทยนอกบ้านมาก จึงได้ ฝากให้ครูกล่อมมาสอนดนตรีให้กับครูสกลที่บ้านของครูพร้อมเสมอ ครูสกลได้ศึกษาวิชาการดนตรีอยู่ กับครูพร้อมและครูกล่อม เป็นเวลา 5 ปี ต่อมา พ.ศ. 2472 เมื่อครูมีอายุได้ 30 ปี ได้เข้ามาศึกษาวิชา ดนตรีกับท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่บ้านซอยบ้านบาตร กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ ครูสกล แก้วเพ็ญภาค ยังเคยได้เข้ารับการอบรมด้านวิชาการดนตรีไทยจากกรมศิลปากร และได้รับใบรับรองว่ามีความรู้ความสามารถเทียบเท่ากับศิลปินจากกรมศิลปากร

จากการสัมภาษณ์นางเขียน รักษาวงษ์ ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานของครูสกล ได้กล่าวถึงการสร้าง เครื่องมอญของครูสกลว่า ปี พ.ศ. 2485 ที่น้ำท่วมกรุงเทพฯ ครั้งใหญ่ หลังน้ำลดครูสร้างเครื่องมอญ 2 ใค้ ภายหลังปีพาทย์มอญได้รับความนิยมมากขึ้น และครูมีลูกศิษย์จำนวนมาก ครูจึงสร้างเครื่อง มอญเพิ่มขึ้น ปัจจุบันคุณครูสกล แก้วเพ็ญภาค ได้ถึงแก่กรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ผู้ดูแลเครื่องดนตรีที่ บ้านครูสกลในปัจจุบันคือ ครูสำรวย เอมอิม ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมสามารถร้องเพลงไทยได้ แต่ปัจจุบัน ครูสำรวยก็มีได้ร้องเพลงไทยแล้ว และที่บ้านครูสกลนี้ก็มิได้รับงานบรรเลงดนตรีไทยแล้วเช่นกัน เนื่องจากไม่มีผู้ใดสืบทอดต่อ มีก็เพียงลูกศิษย์ครูสกลที่อยู่บริเวณอำเภอบางใหญ่ที่ยังรับงานบรรเลงอยู่ เช่น วงครูถวิล วงครู ทเม็น วงครูสมชาย เป็นต้น ส่วนเครื่องดนตรีไทยที่บ้านครูสกลนั้น ได้ถูกเก็บ รักษาเป็นอย่างดี มีเรือนสำหรับเก็บเครื่องดนตรีแยกออกมา และในปี 2554 นี้ได้เกิดสภาวะน้ำท่วม ครั้งใหญ่ที่สุด แต่ด้วยความโชคดีที่เครื่องดนตรีทั้งหมด มิได้เกิดความเสียหายแต่อย่างใด ครูสำรวยได้ เก็บดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทยอย่างดี และเพื่อเป็นการรำลึกถึงคุณครูสกล แก้วเพ็ญภาค ในสัปดาห์ แรกของเดือนสิงหาคมทุกปี จะมีการจัดงานพิธีไหว้ครูดนตรีไทยที่จัดโดยลูกศิษย์ของคุณครูสกล แก้ว เพ็ญภาค โดยจะจัดพิธีไหว้ครูที่วัดพิบูลเงิน ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

นักดนตรีของวงครูสกล แก้วเพ็ญภาค

เนื่องจากวงครูสกลไม่ได้รับงาน ปัจจุบันจึงไม่มีนักดนตรีประจำวง ซึ่งลูกศิษย์ของครูสกลนั้น ได้แยกตัวออกไปตั้งวงปี่พาทย์มอญของตนเอง นักดนตรีที่ออกงานปี่พาทย์มอญกับครูสกล แก้วเพ็ญ ภาค ในสมัยที่ครูยังมีชีวิตอยู่ มีอยู่เป็นจำนวนมาก ขอยกตัวอย่างพอสังเขป ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	เครื่องมือ
1	นายจำเริญ พิมพ์เผือก	53	ระนาดเอก
2	นายทเม็น นุชทรัพย์	81	ระนาดทุ้ม
3	นายพอน รักแจ้ง	61	ฆ้องมอญวงใหญ่
4	นายวินัย มั่นวิชาชัย	60	ปี่มอญ
5	นางนิรมล นุชทรัพย์	57	นักร้อง

สถานที่ฝึกซ้อมและเครื่องดนตรีวงครูสกล แก้วเพ็ญภาค

สถานที่เก็บเครื่องดนตรีของวงครูสกลนั้น คือ ที่บ้านริมคลองบางกอกน้อย เลขที่ 64/1-2 หมู่ 5 ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี อยู่ตรงข้ามวัดพิบูลเงิน โดยจะมีเรือนสำหรับเก็บเครื่องดนตรีทั้งหมดไว้

ที่ตั้งวงครูสกล แก้วเพ็ญภาค

ที่ตั้งวงครูสกล แก้วเพ็ญภาค

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงครูสกล แก้วเพ็ญภาค

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงครูสกล แก้วเพ็ญภาค

เครื่องดนตรีทั้งหมดของวงครูสกล มีดังนี้

1. ซ้องมอญวงใหญ่	5	โค้ง
2. ซ้องมอญวงเล็ก	4	โค้ง
3. ระนาดเอก(รางทอง)	3	ราง
4. ระนาดเอก	3	ราง
5. ระนาดทุ้ม(รางทอง)	3	ราง
6. ระนาดทุ้ม	3	ราง
7. ตะโพนมอญ	3	ใบ
8. ตะโพนไทย	5	ใบ
9. เปิงมางคอก	1	คอก
10. กลองทัด	3	คู่
11. เครื่องไทย	1	ชุด
12. แตรวง	1	ชุด

การรับศิษย์ของวงครูสกล แก้วเพ็ญภาค

จากการสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของครูสกล(คุณครูทเม็น นุชทรัพย์) คุณครูสกลรับศิษย์ทุกระดับ อายุไม่มีความเชื่อด้านโหราศาสตร์ในการเลือกรับศิษย์ เช่น การดูวันเดือนปีเกิดของลูกศิษย์ เป็นต้น โดยครูจะรับตั้งแต่อายุ 10 ปีขึ้นไป ซึ่งมีทั้งที่บิดา-มารดานำมาฝากเรียน และทั้งที่มาเรียนด้วยตนเอง ครูมีลูกศิษย์ทั้งหมดมากกว่า 400 คน

พิธีกรรมในการรับศิษย์จากการสัมภาษณ์ (ครูทเม็น นุชทรัพย์) ผู้มาขอเรียนดนตรีนั้นจะต้องเตรียมขัน ผ้าขาว พวงมาลัย ฐูป เทียน เงินก้านล 12 บาท มาไหว้ครูในวันพฤหัสบดี

การจับมือ ครูสกลจะเป็นผู้จับมือให้

คำกล่าวบูชาครูนั้นครูสกลได้ถ่ายทอดให้ครูทเม็น ดังนี้

ตั้งนะโม 3 จบ

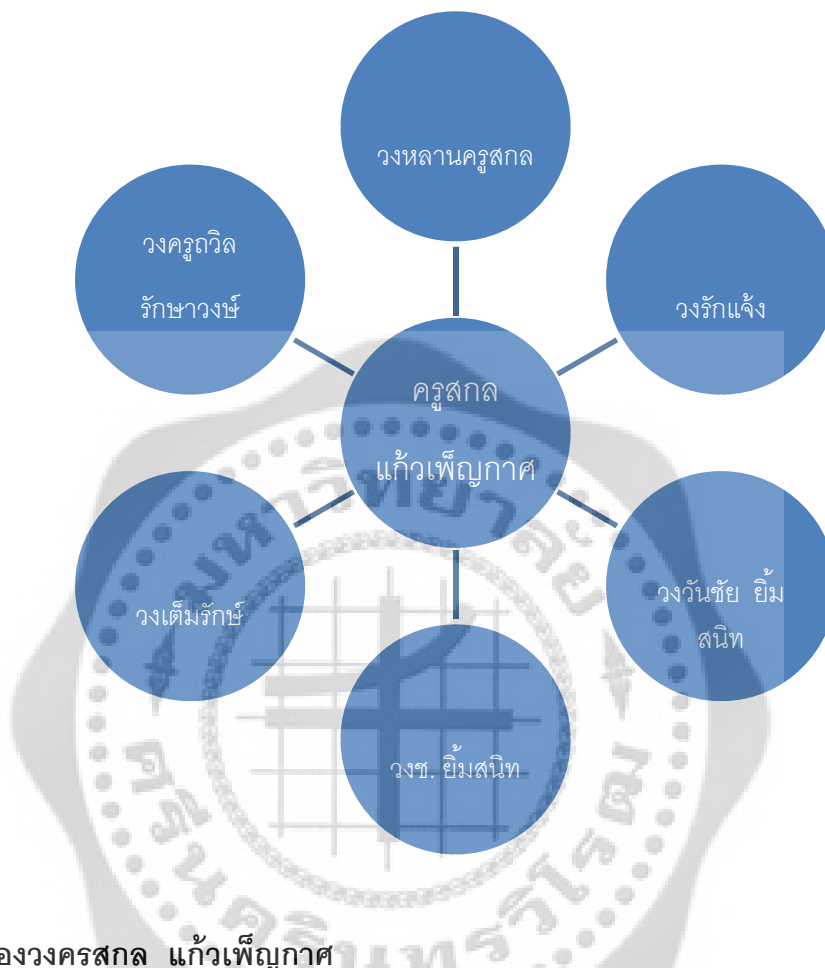
อิ มัง ทีปัง อิ มัง บูพผัง วัระรังคันทัง คระระวา จะริยะสัพ
อะหังเทมิ คระระวาจะริโย ปะติคันหาตุ อัคคี พะหุบุพผัง
อะหังวันทา ครูอาจารย์ยัง สัพพะไสยยัง วิชาสสันติ
สิทธิปะระปะชา อิมัสสะหมิง ภาวันตุเม

คำกล่าวบูชาครูนั้นครูสกลได้ถ่ายทอดให้ครูถวิล ดังนี้

ตั้งนะโม 3 จบ

อิ มัง อะคี พะหุบุพผัง
อะหัง วันทิตะวา ครูอาจารย์ยัง
สัพพะสาตะรัง อะหังปูเชมิ อิมัสสะหมิง
พระประโคนธรรพ สัพพะครูอาจารย์ยัง อะหังปูเชมิ

แผนผังแสดงสายลูกศิษย์ครูสกล แก้วเพ็ญภาค
ที่มีวงปีพาทย์มอญตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

วิธีการสอนของวงครูสกล แก้วเพ็ญภาค

การเลือกเครื่องดนตรีให้ศิษย์ จากการสัมภาษณ์ครูถวิล เล่าให้ฟังว่า ครูสกลจะรับลูกศิษย์ที่มีความสนใจทางด้านดนตรีไทยมาเรียนที่บ้าน โดยมีทั้งผู้ปกครองมาฝากให้เรียน เด็กมาขอเรียนเอง ครูไม่มีความเชื่อด้านโหราศาสตร์ในการรับศิษย์ ครูจะให้ลูกศิษย์ทุกคนเริ่มจากการเรียนฆ้องวงใหญ่ หลังจากจบไหมโรงเช้า และไหมโรงเย็นแล้ว ครูจะเป็นคนพิจารณาเลือกเครื่องดนตรีให้ลูกศิษย์ต่อไป

การต่อเพลงจากการจากการสัมภาษณ์ครูถวิล เล่าให้ฟังว่า ครูจะต่อเพลงแบบโบราณ คือจะต่อเพลงสาธุการ ไหมโรงเช้า ไหมโรงเย็น แล้วจึงเป็นเพลงเรื่อง เพลงเถา ทั้งนี้หลังจากได้เพลงไทยจนกระทั่งออกงานสวดมนต์เย็น และงานพระฉันเช้าได้ ครูจะสอนปีพาทย์มอญให้ โดยเริ่มจากการต่อเพลง ประจำวัด ประจำบ้าน เถิดย ยกศพ เพลงมอญสองชั้น เช่น เพลงแน เพลงฟุ้งหอก เป็นต้น

ลักษณะการถ่ายทอดและวิธีการเรียนการสอนจากการสัมภาษณ์ครูถวิล เล่าให้ฟังว่า ครูสกลจะเป็นผู้ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ โดยจะสอนด้วยวิธีเปล่งเสียง โทง ทิง โนง โถ่ง ซึ่งครูสกลจะไม่ต่อเพลงเป็นโน้ต ส่วนเพลงมอญสองชั้นนั้น ครูจะให้ลูกศิษย์ไปงานและจำเพลงด้วยวิธีการไปงาน ครูอนุญาตให้ลูกศิษย์ต่อเพลงให้ตนเองได้ เช่น เพลงเถา เพลงสองชั้น เป็นต้น

ขนบธรรมเนียมการปฏิบัติตนของศิษย์ลูกศิษย์จะต้องมีความขยันหมั่นเพียร เกื้อกูลกัน มีกิริยามารยาทที่ดี ครูสกลจะปลุกฝังวินัยในการอยู่ร่วมกัน

การซ้อมเพลงของวงครูสกล แก้วเพ็ญภาค

ศิษย์ของครูสกลนั้นหากบ้านอยู่ใกล้ ครูก็จะให้ไปกลับ หากใครบ้านไกลก็สามารถอาศัยอยู่ที่บ้านครูโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ โดยทุกคนจะต้องตื่นประมาณตีสี่ และเริ่มลงมือซ้อม เรียกว่าเป็นการไล่มือ หลังจากรับประทานอาหารเช้าเรียบร้อยแล้ว ครูก็จะให้ซ้อมวงไปจนถึงเที่ยงวัน เริ่มเรียนอีกครั้งเวลาบ่ายจนถึงหกโมงเย็น ช่วงดึกซ้อมประมาณ 1 ทุ่ม จนถึง 3 ทุ่ม หยุดวันพระเพียงวันเดียว จากการสัมภาษณ์บุตรบุญธรรมของครูสกลได้ให้ข้อมูลว่าปัจจุบันที่บ้านครูสกลไม่ได้มีลูกศิษย์มาเรียนแล้ว

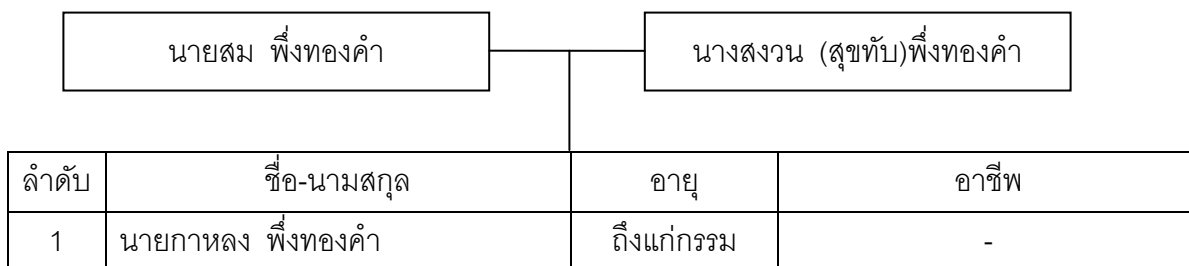
1.2 วงครูกาหลง ฟิ่งทองคำ

ประวัติหัวหน้าและการสืบทอดปี่พาทย์มอญวงครูกาหลง ฟิ่งทองคำ

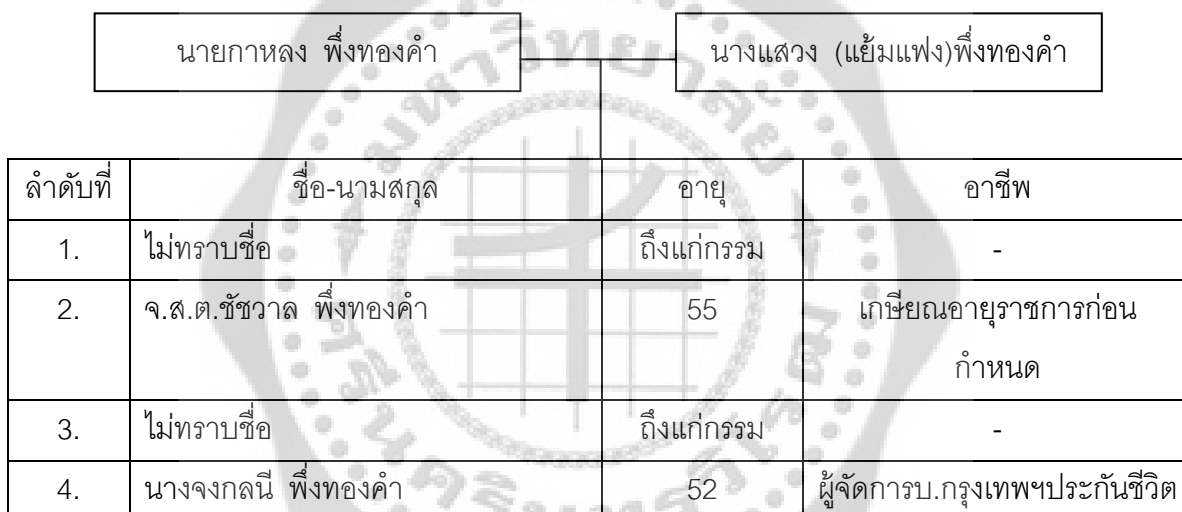

นายกาหลง ฟิ่งทองคำ

แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายสม ฟุ้งทองคำ (บิดาครูกาหลง)

แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายกาหลง ฟุ้งทองคำ

ร้อยตำรวจตรีกาหลง ฟุ้งทองคำ เกิดเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2472 ที่บ้านเลขที่ 73 หมู่ 2 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยสมัยก่อนที่ครูยังมีชีวิตอยู่หากต้องการจะเดินทางไปหาครูที่บ้านนั้นจะต้องนั่งเรือเข้าไป เนื่องจากบ้านครูกาหลงติดคลองขวาง ไม่มีทางเดินรถ บิดาชื่อ นายสม ฟุ้งทองคำ มารดาชื่อนางสงวน สุขทับ ซึ่งบิดาได้ถึงแก่กรรมตั้งแต่ครูกาหลงอายุได้เพียง 7 วัน ต่อมามารดาของครูกาหลงได้สมรสใหม่กับครูหยุด ศรีอยู่ นักดนตรีสายสำนักจางวางทั่ว พาทยโกศล ครูกาหลงจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดสังวรพิมลไพบูลย์ เริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่อายุประมาณ 6 ปี โดยมีนายวัน สุขทับ ผู้เป็นตาจับมือให้ จากนั้นเริ่มเรียนดนตรีกับครูหยุด ศรีอยู่ จนกระทั่งอายุได้ 17 ปี ครูกาหลงได้มีโอกาสไปเรียนดนตรีกับครูสังเวียน เกิดผล หัวหน้าวงดนตรีบ้านทางกระเบน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ต่อเพลงเดี่ยวแขกมอญ เดี่ยวกราวโนจากครูจำลองและครูสำราญ เกิดผล ใช้เวลาเรียนอยู่ 2 ปี หลังจากนั้นได้เรียนระนาดเอกกับครูเตือน พาทยกุล

ที่บ้านคลองสาน ธนบุรี ครูได้มีโอกาสไปเรียนกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ ครูได้เรียนปีกับครูเฉลิม บัวทั้ง โดยได้เพลงบัวลอยซึ่งถือเป็นเพลงสำคัญ ทั้งนี้ครูกาหลงพยายามหาครูดนตรีที่มีความสามารถ เฉพาะด้าน เช่น ครูผ่อง สุวรรณรัตน์ ครูพิม นักระนาด ครูแมว พาทยโกศล โดยครูแมวได้ต่อเพลง หน้าทับชุดใหม่โรงเรียน ต่อมาประมาณปี 2500 ครูได้สอบเข้ารับราชการ กองสวัสดิการ กรมตำรวจ ตำแหน่งนักดนตรี ได้มีโอกาสต่อเพลงกับครูบุญธรรม คงทรัพย์ นักดนตรีที่มีชื่อเสียงอีกท่านหนึ่ง นอกจากนี้ครูได้มีโอกาสเรียนปีกับครูเทียบ คงลายทอง ได้ต่อเพลงเชิดใน เพลงอาเฮียเถา เพลงเดี่ยว พญาโคก ต่อมาได้เรียนและฝึกการร้องเพลงจากคุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ บุตรีท่านจางวางทั่ว และครูเจิม บางขุนเทียน

จ.ส.ต.ชัชวาล พึ่งทองคำ

แผนภูมิแสดงครอบครัวของจ.ส.ต.ชัชวาล พึ่งทองคำ

จ.ส.ต.ชัชวาล พึ่งทองคำ

นางพรรณี พึ่งทองคำ

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1	นายชัยวัฒน์ พึ่งทองคำ	31	อาจารย์สอนดนตรี
2	นายฉัตรชัย พึ่งทองคำ	24	ทำงานอยู่ต่างประเทศ(อเมริกา)

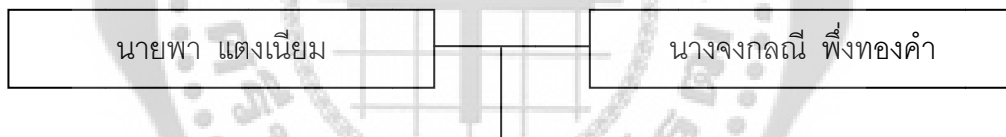
จำลองตำรวจตรีชัชวาล พึ่งทองคำ เกิดเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ.2499 บิดาชื่อ นายกาหลง พึ่งทองคำ มารดาชื่อนางแสง พึ่งทองคำ เป็นบุตรคนที่ 2 โดยมีพี่น้องทั้งหมด 4 คน จำลองตำรวจตรีชัชวาลได้สมรสกับนางพรรณี มีบุตร 2 คน ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่ 92/5 หมู่ 11 ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เบอร์โทรศัพท์ 0863195223 ได้เริ่มเรียนดนตรีและจับมือกับครู

กาหลงผู้เป็นบิดา โดยเริ่มจากการตีฆ้องวงใหญ่ เริ่มเรียนจากเพลงสาธุการ เพลงไหมโรงเช้า ไหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงเถา เพลงหน้าพาทย์ และได้ต่อเพลงมอญกับครูกาหลงเช่นเดียวกัน โดยเริ่มต่อจากเพลงเชิญ เพลงประจำวัด ประจำบ้าน เพลงมอญ เช่น ย่ำค้ำ ย่ำเที่ยง เป็นต้น

นางจกกลณี พึ่งทองคำ

แผนภูมิแสดงครอบครัวของนางจกกลณี พึ่งทองคำ

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1	นางสาวชนิตา พึ่งทองคำ	30	ธุรกิจส่วนตัว
2	นางสาวดวงนภา พึ่งทองคำ	25	เปิดโรงเรียนสอนดนตรี

นางจกกลณี พึ่งทองคำ เกิดเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2503 บิดาชื่อ นายกาหลง พึ่งทองคำ มารดาชื่อ นางแสง พึ่งทองคำ เป็นบุตรคนสุดท้อง มีพี่น้องทั้งหมด 4 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต นางจกกลณีได้สมรสกับนายพา แดงเนียม มีธิดา 2 คน ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่ 92/5 หมู่ 11 ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เบอร์โทรศัพท์ 0863208603 ได้เริ่มเรียนดนตรีกับครูกาหลงผู้เป็นบิดา โดยเรียนทางด้าน การขับร้องเพลงไทย

บุตร-ธิดา ของจำสืบทอดวิชาจกกลณีและนางจกกลณี นั้น สามารถเล่นดนตรีไทยได้ทุกคน ซึ่งทั้ง 4 คนเริ่มเรียนดนตรีกับคุณครูกาหลง โดยครูกาหลงเป็นผู้จับมือให้ และเริ่มเรียนจากฆ้องวงใหญ่ทุกคน ซึ่งหลานครูกาหลงนี้ได้ทำงานเกี่ยวกับด้านดนตรีไทย ดังนี้ นายชัยวัฒน์ นายฉัตรชัยและนางสาวดวงนภา ได้ทำงานเกี่ยวกับการสอนดนตรีไทย ส่วนนางสาวชนิตา ไม่ได้ทำงานด้านดนตรีแต่เปิดธุรกิจส่วนตัว

การก่อตั้งวงปีพาทย์มอญของวงครูกาหลง ฟิ่งทองคำ นั้นได้เริ่มจากการสร้างเครื่องไทยก่อน ตั้งแต่สมัยคุณครูหยด ศรีอยู่ ต่อมาเมื่อปีพาทย์มอญเริ่มได้รับความนิยมครูหยด ก็เริ่มสร้างเครื่องมอญแต่ไม่สามารถบอกปีพ.ศ.ที่สร้างเครื่องมอญได้ หลังจากสร้างเครื่องมอญแล้วครูก็รับงานบรรเลงปีพาทย์มอญเรื่อยมา สมัยก่อนจ.ส.ต.ชัชวาล ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ครูหยด ศรีอยู่ ได้เปิดสอนดนตรีที่บ้านคลองขวาง ซึ่งลูกศิษย์ที่มาเรียนมีทั้งลูกศิษย์ที่ไปกลับและลูกศิษย์ที่กินนอนอยู่ที่บ้านครู อีกทั้งลูกหลานของครู ลูกศิษย์เหล่านี้ได้ไปงานปีพาทย์มอญกับครูเมื่อรับงานบรรเลงปีพาทย์มอญ ปีพาทย์ไทยและแตรวง(แห่ศพ) ซึ่งครูได้รับงานบรรเลงดนตรีเรื่อยมาจนถึงรุ่นลูก-หลานของครูกาหลง แต่หลังจากที่ครูกาหลงล้มป่วยเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2550 ก็มิได้รับงานบรรเลงอีก

นักดนตรีของวงครูกาหลง

จากการสัมภาษณ์เจ้าสิบตรีชัชวาลนั้น นักดนตรีของวงครูกาหลงนั้นคือ ลูกศิษย์ที่ได้มาเรียนดนตรีที่บ้านครูกาหลง รายชื่อนักดนตรีที่เจ้าสิบตรีชัชวาลได้ให้สัมภาษณ์ไว้ นั้น คือ นักดนตรีสมัยที่ครูกาหลงยังมีชีวิตอยู่และได้ไปงานกับครูกาหลงเป็นประจำ มีดังต่อไปนี้

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	เครื่องมือ
1	เรือเอกกิตติ เกตรา(ครูนกเล็ก)	70	ระนาดเอก
2	นาวาโทดิเรก กล้าหาญ	59	ฆ้องมอญวงใหญ่
3	นายสมชาย ทับพร	61	ซำบ้อง
4	พันจ่าเอกสนอง อ้าแสง	69	เครื่องหนัง
5	นายมานพ แก้วนุช	50	ฆ้องมอญวงเล็ก
6	จ.ส.ต.ชัชวาล ฟิ่งทองคำ	56	ระนาดทุ้ม

สถานที่ฝึกซ้อมและเครื่องดนตรีวงครูกาหลง ฟิ่งทองคำ

สถานที่ฝึกซ้อมของวงครูกาหลงนั้น เดิมใช้บ้านริมคลองยายกิม บ้านเลขที่ 73 หมู่ 2 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยบริเวณบ้านจะมีเรือนแยกสำหรับเก็บเครื่องดนตรี บริเวณที่ใช้ซ้อมดนตรีคือ ระเบียงริมคลองหน้าบ้าน ปัจจุบันได้ย้ายเครื่องดนตรีบางส่วน จากบ้านริมคลองยายกิม มาที่บ้านเลขที่ 92/5 หมู่ 11 ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งอยู่ตรงข้ามกัน

ที่ตั้งวงศภูกาหลง ฟิ่งทองคำ (บ้านริมคลองยายกิม)

ด้านหน้าที่ตั้งวงศภูกาหลง ฟิ่งทองคำ (บ้านเก็บเครื่องหลังใหม่ตรงข้ามบ้านริมคลองยายกิม)

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงครุฑกาหลง ฟิ่งทองคำ

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงครุฑกาหลง ฟิ่งทองคำ

ปัจจุบันวงศรูกาหลง มีเครื่องดนตรีทั้งหมด ดังนี้

1. มีเครื่องเป่าพาทย์ไทย-มอญ ดังนี้

ซ็องมอญวงใหญ่ 7 โฉ่ง โดยเป็นซ็องมอญวงใหญ่ที่มีอายุเก่าแก่ไม่ต่ำกว่า 100 ปี โดยครูหยุดศรีอยู่ มักเรียกว่าซ็องมอญลายตะไก่อหรือลายข้าวหลามตัด 1 โฉ่ง

ซ็องมอญวงเล็ก 6 โฉ่ง โดยเป็นซ็องมอญวงใหญ่ที่มีอายุเก่าแก่ไม่ต่ำกว่า 100 ปี โดยครูหยุดศรีอยู่ มักเรียกว่าซ็องมอญลายตะไก่อหรือลายข้าวหลามตัด 1 โฉ่ง

ระนาดเอกมีมากเกิน 10 ราง เช่น รางมุก รางประกอบงา รางทอง รางกระจก รางลายเขียน (โดยครูได้ให้คณะหุ่นละครโจหลุยส์เขียนลายฝังบนเนื้อไม้)

ระนาดทุ้มมีมากเกิน 10 ราง เช่น รางมุก รางประกอบงา รางทอง รางกระจก

รางลายเขียน (โดยครูได้ให้คณะหุ่นละครโจหลุยส์เขียนลายฝังบนเนื้อไม้)

ระนาดเอกเหล็ก-ระนาดทุ้มเหล็ก 3 ราง

เปิงมางคอก 3 คอก

กระจังไหม่ง 3 ชุด

ตะโพนไทย 8 ใบ ขึ้นไป

ตะโพนมอญ 6 ใบ

แตรวาง 1 ชุด

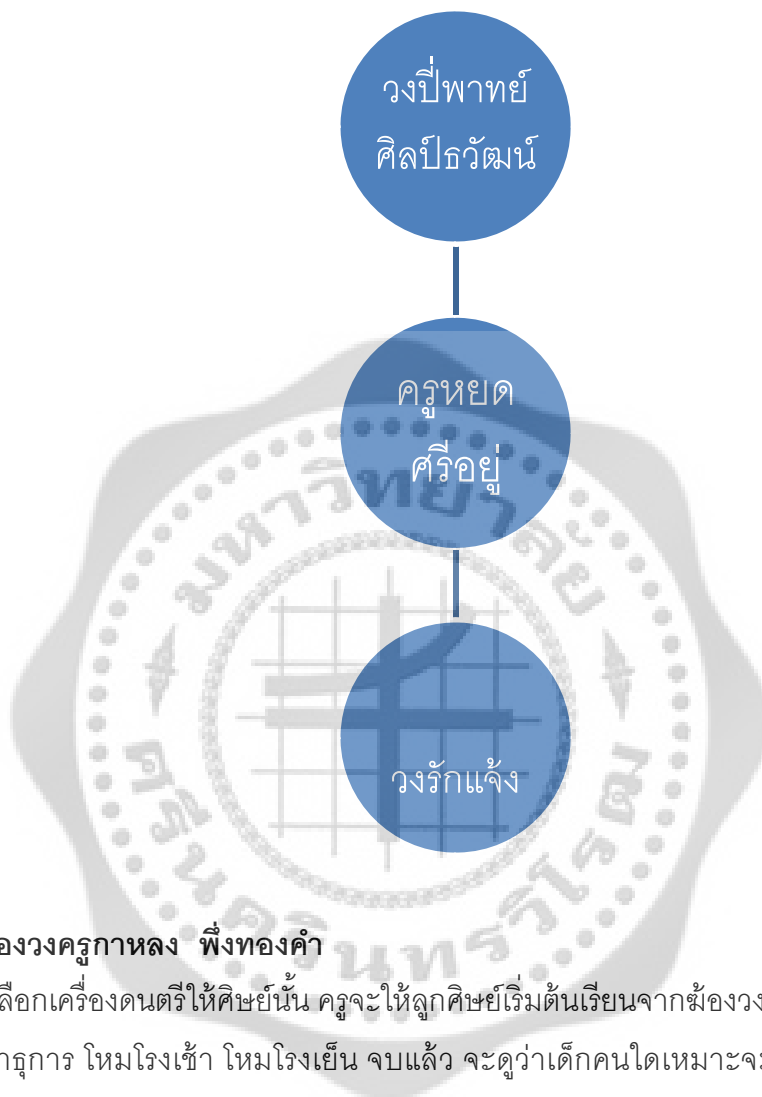
การรับศิษย์ของวงศรูกาหลง ฟังทองคำ

ปัจจุบันบ้านศรูกาหลง ยังมีลูกศิษย์มาเรียนดนตรีอยู่ที่บ้าน ซึ่งสอนดนตรีโดยรุ่นลูกคือ จ.ส.ต.ชัชวาล และรุ่นหลาน รับเด็กตั้งแต่อายุ 6 ปี ขึ้นไป โดยจ.ส.ต.ชัชวาล จะถามเด็กก่อนทุกครั้งว่าผู้ปกครองบังคับให้มาเรียนหรือไม่ หากเด็กสมัครใจเรียนด้วยตนเองจ.ส.ต.ชัชวาล จะรับเป็นศิษย์ แต่หากถูกผู้ปกครองบังคับให้มาเรียนครูจะไม่รับ

พิธีกรรมในการรับศิษย์ของวงศรูกาหลงนั้น ผู้มาขอเรียนดนตรีนั้นจะต้อง เตรียมขัน ฟ้าขาว ดอกไม้ ธูป เทียน เงินก้านล 6 บาท มาไหว้ครูในวันพฤหัสบดีหรือวันอาทิตย์

การจับมือ เมื่อสมัยที่คุณศรูกาหลงป่วยอยู่นั้น จ.ส.ต.ชัชวาลจะพาลูกศิษย์มาราบศรูกาหลง เพื่อบอกกล่าว ขออนุญาตต่อเพลงให้เด็กคนนี้ จากนั้นจะพาไปจับมือกับครูสำรวย ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผังแสดงสายลูกศิษย์ครูหยุด ศรีอยู่(บิดาครูกาหลง ฟิ่งทองคำ)
ที่มีวงปี่พาทย์มอญตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

วิธีการสอนของวงครูกาหลง ฟิ่งทองคำ

การเลือกเครื่องดนตรีให้ศิษย์นั้น ครูจะให้ลูกศิษย์เริ่มต้นเรียนจากฆ้องวงใหญ่ทุกคน จากนั้นเมื่อต่อเพลงสาธุการ โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น จบแล้ว จะดูว่าเด็กคนใดเหมาะจะตีเครื่องใด ครูก็จะเปลี่ยนเครื่องดนตรีให้

การต่อเพลงนั้น จ.ส.ต.ชัชวาล จะสอนแบบโบราณ โดยจะสอนด้วยการต่อเพลงสาธุการ โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น หลังจากเปลี่ยนเครื่องดนตรีให้ศิษย์แล้วครูจะต่อเพลงเรื่อง สร้อยสน มุ่งลง เพลงเดี่ยว เพลงเถา เป็นต้น

ลักษณะการถ่ายทอดเพลงของวงครูกาหลงนั้น จ.ส.ต.ชัชวาล จะเป็นผู้ถ่ายทอดให้ศิษย์เอง โดยใช้วิธีการบรรยายด้วยการเปล่งเสียง ทิง โนง โทง โถ่ง บางครั้งครูจะใช้วิธีตีสาธิตให้ศิษย์ดูแล้วให้ศิษย์ตีตาม ซึ่งจะไม่มีการต่อด้วยการใช้นิตแต่อย่างใด โดยอนุญาตให้ศิษย์ที่ต่อเพลงจนเกิดความชำนาญแล้วถ่ายทอดเพลงให้กันเองได้

ขนบธรรมเนียมการปฏิบัติของวงศรูกาหลงนั้น จะเน้นเรื่องการไหว้เครื่องดนตรี และจะต้องเคารพครู คือเมื่อมาเรียนหรือหลังจากเรียนเสร็จจะต้องไหว้ครูทุกครั้ง การนั่ง การจับไม้ดี จะต้องสวยงามและที่สำคัญทุกคนจะหาโอกาสซ้อมเพลงให้ได้ทุกวัน เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่วแม่นยำในการบรรเลง

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ ในวงศรูกาหลง จ.ส.ต.ชัชวาล จะให้นักเรียนใช้สรรพนามแทนตัวครูผู้สอนว่า ปู่

การลงโทษของวงศรูกาหลง จะลงโทษด้วยการดุด่า บ่น หากลูกศิษย์ปฏิบัติไม่ถูกต้องเทศะ และหากลูกศิษย์ต่อเพลงแล้วจำไม่ได้ จะให้บรรเลงหลาย ๆ รอบจนกว่าจะสามารถจำได้

การซ้อมเพลงของวงศรูกาหลง

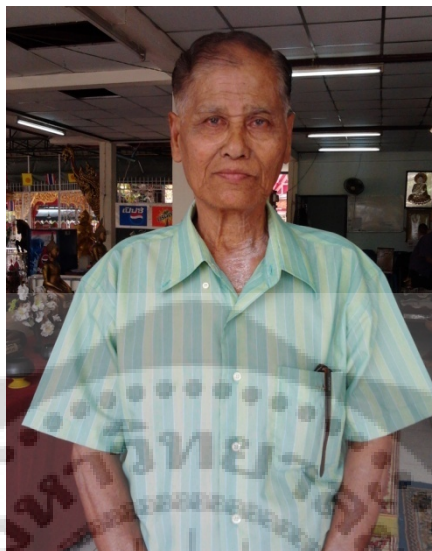
จันทร์ – ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 17.00 น. – 19.30 น.

เสาร์ – อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 07.30 น. – 09.00 น.

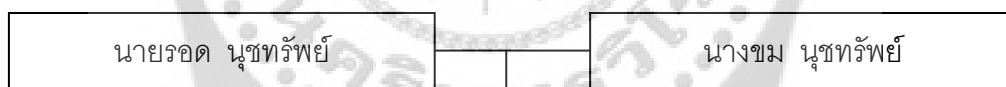
1.3 วงหลานครุสกล

ประวัติหัวหน้าและการสืบทอดปีพาทย์มอญวงหลานครุสกล

นายทเม็น นุชทรัพย์

แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายรอด นุชทรัพย์ (บิดานายทเม็น นุชทรัพย์)

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1	นางบุญเรือง สุขประเสริฐ	ถึงแก่กรรม	-
2	นางเขียน รักษาวงษ์	83	แม่บ้าน
3	นายทเม็น นุชทรัพย์	81	เกษียณอายุราชการ ปัจจุบันเป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบในพระบรมหาราชวัง

นายรอด นุชทรัพย์ เป็นบิดาของนายทเม็น นุชทรัพย์ ซึ่งบิดาสามารถเล่นเครื่องสายไทยได้ ส่วนมารดานั้นสามารถเล่นได้ทั้งเครื่องสาย ปีพาทย์ และซิมร้อง ทั้งนี้มารดาเป็นครูสอนวงเครื่องสายด้วย

แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายทเม็น นุชทรัพย์

นายทเม็น นุชทรัพย์		นางเชื้อ นุชทรัพย์	
ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1.	นายนิมิตร นุชทรัพย์	ถึงแก่กรรม	-
2.	นางสาวนิรมล นุชทรัพย์	57	รับราชการกรมศิลปากร
3.	นางละม้าย แต่ประเสริฐ	54	ธุรกิจส่วนตัว
4.	นางจตุพร เจนหัดพล	52	ธุรกิจส่วนตัว
5.	สิบเอกภูกฤษ นุชทรัพย์	48	รับราชการ
6.	นายปรีชา นุชทรัพย์	40	รับราชการ

หัวหน้าวง นายทเม็น นุชทรัพย์ เกิดเมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ.2474 บิดาชื่อนายรอด นุชทรัพย์ มารดาชื่อนางชม นุชทรัพย์ มีพี่น้อง 3 คน จบการศึกษาระดับชั้นป.4 จากโรงเรียนวัดพิบูลเงิน คุณครูทเม็นได้สมรสกับนางเชื้อ นุชทรัพย์ มีบุตร-ธิดา 6 คน ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่ 11 หมู่ 2 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เบอร์โทรศัพท์ 0852159962

ครูทเม็นเริ่มเป็นคนตรีไทยอายุประมาณ 7-8 ปี เนื่องจากบิดาเป็นคนเครื่องสาย มารดาสามารถเล่นได้ทั้งเครื่องสาย เปียโน และขั้วร้อง ครูคนแรกที่จับมือให้คือ ครูสกล แก้วเพ็ญภาค ซึ่งมีศักดิ์เป็นน้า และมีบ้านอยู่ติดกัน ครูจึงเรียนเปียโนกับครูสกล โดยเริ่มเรียนจากห้องวงใหญ่เป็นเครื่องมือแรก เมื่อครูสกลเห็นไหวพริบ จึงเปลี่ยนให้มาเล่นระนาดเอก จนสามารถบรรเลงประกอบเพลงรับลิเก ละคร โขนได้ เมื่ออายุได้ 16-17 ปี ครูสกลจึงฝากให้เรียนกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) โดยครูทเม็นได้อาศัยอยู่กับครูฟุ้ง ที่บ้านจักรวรรดิ เป็นเวลา 2 ปี ซึ่งต้องนั่งรถรางมาเรียนที่บ้านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ครูหลวงประดิษฐไพเราะได้ต่อเพลงใหม่โรงกลางวัน เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง เพลงเรื่อง เพลงเถา เพลงตับ ตลอดจนเพลงเดี่ยว ให้กับครูทเม็น

การก่อตั้งวงเปียโนมอญของวงหลานครูสกล คือ หลังจากเรียนกับครูหลวงประดิษฐไพเราะได้ประมาณ 2 ปี ในปีพ.ศ.2491 ครูได้กลับมาบวช 3 เดือนเต็ม ณ วัดพิบูลเงิน ซึ่งหลังจากสึกออกมา ครูสกลเห็นว่าครูทเม็นพอจะมีความรู้ความสามารถจึงแนะนำให้สร้างเครื่องดนตรีไทยขึ้น นอกจากนี้เนื่องจากครูสกลท่านไม่มีบุตรท่านจึงรักครูทเม็นมาก อีกทั้งครูทเม็นยังได้ช่วยงานในวงการดนตรีไทยมายาวนาน ครูสกลจึงมอบให้เป็นพิธีกร ทำพิธีไหว้ครูดนตรีไทย และก็มีวงดนตรีไทยเป็นของตนเองจนถึงปัจจุบัน การสร้างวงเปียโนมอญนั้น ครูทเม็นได้เริ่มสร้างเครื่องเองประมาณ พ.ศ. 2516 เริ่มจากมีห้องมอญ 2 โค้ง มีระนาดเอก – ทุ่ม 4 ราง มีระนาดเอกเหล็ก-ทุ่มเหล็ก อย่างละ 1 ราง ประมาณปี พ.ศ. 2552 ครูได้สร้างเครื่องมอญเพิ่มอีก 3 โค้ง ต่อมาปี พ.ศ.2554 ได้สร้างเครื่องมอญเพิ่มอีก 2 โค้ง โดยซื้อจากช่างชื่อ ลุงสุข อำเภอลาดบัวหลวง

นักดนตรีของวงหูลานครูสกล

จากการสัมภาษณ์ครูทเม็น นุชทรัพย์ พบว่านักดนตรีที่บรรเลงประจำของวงครูทเม็น นุชทรัพย์ นั้น คือ นักดนตรีที่อยู่บริเวณอำเภอบางใหญ่ ซึ่งเมื่อมีงานบรรเลงครูก็จะโทรตามนักดนตรีให้มาบรรเลง นักดนตรีที่ครูทเม็น นุชทรัพย์ นิยมติดต่อให้มางานเป็นประจำ มีดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	เครื่องมือ
1	นายบุญเทิด เต็มรักษ์	45	ระนาดเอก
2	นายทเม็น นุชทรัพย์	81	ระนาดทุ้ม
3	นายจตุรงค์ รักแจ้ง	38	ฆ้องมอญวงใหญ่
4	นายปรีชา นุชทรัพย์	40	ฆ้องมอญวงเล็ก
5	นายภูฤกษ์ นุชทรัพย์	50	เครื่องหนัง
6	นายวินัย มั่นวิชาชัย	60	ปี่มอญ
7	นายสมนึก งามพร้อม	35	นักร้อง
8	จำสืบตรีสรรค์ดี ลูประสงค์	47	ฉิ่ง
9	เด็กชายอาทิตย์ เชนหัดพล	14	โหม่ง

สถานที่ฝึกซ้อมและเครื่องดนตรีวงหูลานครูสกล

สถานที่ฝึกซ้อมของวงหูลานครูสกลนั้น เดิมจะใช้บ้านพักเป็นที่ฝึกซ้อมดนตรี คือ บ้านเลขที่ 11 หมู่ 2 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ปัจจุบันครูไม่มีนักเรียนมาเรียนที่บ้านแล้ว ครูจะไปสอนนักเรียนที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งครูจะสอนเครื่องสายและปี่พาทย์ไทย สถานที่เก็บเครื่องเดิมครูใช้ที่บ้านพัก แต่หลังจากที่น้ำท่วมเมื่อเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2554 ครูได้ย้ายเครื่องปี่พาทย์มอญไปฝากไว้กับบ้านคนรู้จัก ส่วนบ้านที่พักปัจจุบันครูไว้สำหรับเก็บระนาดเอก-ทุ้ม

ที่ตั้งวงหลานครูสกล

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงหลานครูสกล

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงหลานครูสกล

ปัจจุบันวงหลานครูสกล มีเครื่องดนตรีทั้งหมด ดังนี้

1. มีเครื่องเป่าพาทย์มอญเครื่องใหญ่ ดังนี้
 - ซ้องมอญวงใหญ่ 2 โค้ง
 - ซ้องมอญวงเล็ก 2 โค้ง
 - ระนาดเอกรางทอง 1 ราง รางไม้ 1 ราง
 - ระนาดทุ้มรางทอง 1 ราง รางไม้ 1 ราง
 - ตะโพนมอญ 1 ลูก เบิ่งมางคอก 1 คอก ปี่มอญ 1 เล้า
2. มีเครื่องเป่าพาทย์ไทยเครื่องเดียว 1 วง
3. แตรวง 1 ชุด

การรับศิษย์ของวงหลานครูสกล

ปัจจุบันวงหลานครูสกล ไม่ได้มีลูกศิษย์มาเรียนดนตรีที่บ้านแล้ว ซึ่งจะไปสอนดนตรีไทยที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ เฉพาะวันจันทร์ทั้งวัน โดยสอนตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยไม่ได้มีการเลือกรับศิษย์ตามความเชื่อด้านโหราศาสตร์แต่อย่างใด

พิธีกรรมในการรับศิษย์ของวงหลานครูสกลนั้น ผู้มาขอเรียนดนตรีนั้นจะต้อง เตรียมขัน ผ้าขาว พวงมาลัย ธูป เทียน เงินก้านล 12 บาท มาไหว้ครูในวันพฤหัสบดี

การจับมือ ครูหมื่นจะเป็นผู้จับมือให้ โดยจะมีคำกล่าวบูชาครูที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูสกล แก้วเพ็ญภาค ดังนี้

ตั้งนะโม 3 จบ

อิ มัง ทีปัง อิ มัง บุพผัง วะรังคันถัง คะระวา จะริยะสัพพะ อะหังเทมิ คะระวาจะริโย ปะติคันหาตุ อัคคี พะนุบุพผัง อะหังวันทา ครูอาจารย์ยัง สัพพะไสยยัง วินาศสันติ สิทธิปะระปะชา อิมัสสะหมิง ภาวัน ตูเม

วิธีการสอนของวงหลานครูสกล

การเลือกเครื่องดนตรีให้ศิษย์นั้น ครูจะให้ลูกศิษย์เป็นคนเลือกเครื่องดนตรีเอง โดยหากลูกศิษย์เลือกเครื่องดนตรีซ้ำกัน ครูจะให้นักเรียนเปลี่ยนเครื่องดนตรีเพื่อไม่ให้ซ้ำกัน

การต่อเพลงนั้น เนื่องจากปัจจุบันครูหมื่นสอนนักเรียนที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบไม่มีปีพาทย์มอญ ซึ่งมีวงเครื่องสายและวงปีพาทย์ไทย ครูใช้วิธีการสอนแบบประยุกต์ โดยจะเริ่มสอนจากเพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว และเพลงสองชั้น เช่น เพลงชั้นพลับพลา เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนสามารถบรรเลงเพลงได้เร็วขึ้น ครูจึงเลือกเพลงที่มีความง่ายเหมาะสมกับนักเรียน อีกทั้งในการสอนครูจะให้นักเรียนฝึกร้องเพลงไทยด้วย

ลักษณะการถ่ายทอดเพลงของคุณครูหมื่น ครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดให้ศิษย์เอง คือ จะมีการตีสาธิตให้ดูและให้นักเรียนตีตาม นอกจากนี้ครูจะต่อเพลงด้วยการให้นักเรียนดูโน้ต เมื่อนักเรียนเริ่มคล่องครูจะฝึกให้นักเรียนจำเพลงโดยไม่ต้องดูโน้ต ทั้งนี้นอกจากครูเป็นผู้ถ่ายทอดให้นักเรียนแล้ว ครูอนุญาตให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดเพลงให้กันเองได้

ขนบธรรมเนียมการปฏิบัติตนของวงหลานครูสกล จะเน้นที่บุคลิกภาพในการนั่งและการจับไม้ คือ การนั่งผู้บรรเลงจะต้องนั่งหลังตรง มองไปด้านหน้า จับไม้ต้องถูกต้อง กราบเครื่องดนตรีทุกครั้งก่อนและหลังการบรรเลง เมื่อมาถึงที่วงจะต้องยกมือไหว้คุณครูทุกครั้ง และเมื่อกลับก็ต้องไหว้ครูเช่นกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ ในวงหลานครูสกล ครูหมื่นจะให้นักเรียนใช้สรรพนามแทนตัวครูผู้สอนว่า ครู

การลงโทษของวงหลานครูสกล จะไม่มีการทำโทษนักเรียน เนื่องจากครูให้เหตุผลว่า นักเรียนอาจจะเบื่อหน่าย หากครูผู้สอนดุ ดังนั้นในการสอนครูจะไม่ลงโทษนักเรียน

การซ่อมเพลงของวงหูลานครูสกล

เนื่องจากปัจจุบันครูไม่มีนักเรียนมาเรียนที่บ้านที่อำเภอบางใหญ่แล้ว ครูจะเดินทางไปสอนดนตรีที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ โดยสอนเฉพาะวันจันทร์ ตั้งแต่ 09.00 น. – 16.00 น. ซึ่งครูทเม็นสอนนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6

1.4 วงครูถวิล รักษาวงษ์

ประวัติหัวหน้าและการสืบทอดปีพาทย์มอญวงครูถวิล รักษาวงษ์

นายถวิล รักษาวงษ์

แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายแสวง รักษาวงษ์ (บิดานายถวิล รักษาวงษ์)

แผนผังแสดงครอบครัวของนายถวิล รักษาวงษ์

นายถวิล รักษาวงษ์		นางเขียน รักษาวงษ์	
ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1.	นายถาวร รักษาวงษ์	49	รับราชการ
2.	นายชัชวาล รักษาวงษ์	48	ครูสอนดนตรี
3.	นางสาวสวณีย์ รักษาวงษ์	44	รับราชการ
4.	นางสาววัฒนา รักษาวงษ์	42	รับราชการ
5.	นายทวีสินทร์ รักษาวงษ์	38	ธุรกิจส่วนตัว (สอนดนตรี)

หัวหน้าวง นายถวิล รักษาวงษ์ เกิดเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ.2481 บิดาชื่อ นายแสวง รักษาวงษ์ มารดาชื่อนางผิน รักษาวงษ์ มีพี่น้อง 3 คน จบการศึกษาระดับชั้นป.4 จากโรงเรียนวัดใหม่ ประเวศ จังหวัดฉะเชิงเทรา คุณถวิลได้สมรสกับนางเขียนเป็นพี่ของครูทเม้น ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานครูสกล มีบุตร-ธิดา 5 คน ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่ 11/1 หมู่ 2 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เบอร์โทรศัพท์ 029200227

ครูถวิลเริ่มฝึกหัดดนตรีด้วยใจที่รักทางด้านดนตรี โดยในสมัยเด็ก ๆ ได้เอาไม้ไผ่มาผูกต่อ ๆ กันให้เหมือนเป็นลูกระนาดแล้วก็ตีเล่นเป็นประจำ จากนั้นมีผู้เห็นว่าครูถวิลมีความสนใจทางด้านดนตรี จึงให้ครูไปฝากตัวกับครูจ้อย ตาดสุวรรณ ที่ตำบลบางวัว อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ต่อมาครูเปลี่ยนมีศักดิ์เป็นป่าของครูสกล ได้ไปสอนที่ตำบลบางวัว ครูจ้อย จึงฝากให้ครูถวิลได้มาเรียนวิชาดนตรีเพิ่มเติมที่บ้านครูสกล ในจังหวัดนนทบุรี

การก่อตั้งวงปี่พาทย์มอญของวงครูถวิล คือ ในปี พ.ศ. 2507 ครูถวิลได้สอนดนตรีที่โรงเรียนนักบุญโยนออกฟอร์ด ต่อมาในปี พ.ศ.2523 ครูได้ย้ายมาสอนที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ บางใหญ่ แม้ว่าบิดาและมารดาของครูถวิลจะไม่ได้เป็นนักดนตรีไทย แต่ด้วยความที่ครูมีความชอบทางด้านดนตรีไทย อีกทั้งครูก็เป็นลูกศิษย์ที่กินนอนอยู่ที่บ้านกับครูสกลครู จึงได้เริ่มสร้างเครื่องมอญขึ้นในปี พ.ศ. 2524 โดยเริ่มจากมีฆ้องมอญ 2 โคน ได้สั่งซื้อจากครูสวัสดิ์ สุขนิมิตร จ. พระนครศรีอยุธยา ต่อมาปีพ.ศ.2526 ครูสร้างเครื่องมอญขึ้นอีก 2 โคน และถัดมาอีกประมาณ 20 ปี ครูก็สร้างเครื่องมอญอีก 2 โคน ได้สั่งซื้อจากครูสุข ที่อำเภอลาดบัวหลวง

นักดนตรีของวงครุฑวิไล

จากการสัมภาษณ์ครุฑวิไล พบว่านักดนตรีที่บรรเลงประจำของวงครุฑวิไล คือ นักดนตรีที่อยู่บริเวณอำเภอบางใหญ่ ซึ่งเมื่อมีงานบรรเลงครุฑก็จะโทรตามนักดนตรีให้มาบรรเลง นักดนตรีที่ครุฑวิไล นิยมติดต่อให้มางานเป็นประจำ มีดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	เครื่องมือ
1	นายถาวร รักษาวงษ์	50	ระนาดเอก
2	นายทวีสินทร์ รักษาวงษ์	38	ระนาดทุ้ม
3	นายพอน รักแจ้ง	61	ฆ้องมอญวงใหญ่
4	นายชัชวาล รักษาวงษ์	48	ฆ้องมอญวงเล็ก
5	นายภูกฤษ นุชทรัพย์	50	เครื่องหนัง
6	นายอำนาจ ยิมสนิท	60	ปี่มอญ
7	นายสมนึก งามพร้อม	35	นักร้อง
8	จำสืบตรีสรศักดิ์ ลูประสงค์	47	ฉิ่ง
9	เด็กชายอาทิตย์ เจนหัดพล	14	ใหม่่ง

สถานที่ฝึกซ้อมและเครื่องดนตรีวงครุฑวิไล

สถานที่ฝึกซ้อมของวงครุฑวิไลนั้น เดิมจะใช้บ้านพักเป็นที่ฝึกซ้อมดนตรี คือ บ้านเลขที่ 11/1 หมู่ 2 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งครูจะสอนเครื่องสายและปี่พาทย์ไทย บริเวณหน้าบ้านครุฑวิไล แต่เดิมเคยเป็นบ้านของครูสกล ที่เคยเปิดบ้านต้อนรับศิษย์จากทุกที่ที่ต้องการมาหาความรู้ด้านดนตรีไทย ครุฑวิไลมีบ้าน 2 หลัง บ้านหลังติดคลองเก็บปี่พาทย์ไทย ส่วนบ้านในซอยโรงเรียนกุลนันท์เป็นที่เก็บเครื่องมอญ สามารถเดินทะลุหากันได้

ที่ตั้งวงครุฑวิไล (ติดคลองบางใหญ่)

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงครุฑวิไล

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงครุฑวิไล

ปัจจุบันวงครุฑวิไล มีเครื่องดนตรีทั้งหมด ดังนี้

1. มีเครื่องเป่าพาทย์มอญเครื่องใหญ่ ดังนี้
 - ฆ้องมอญวงใหญ่ 3 โด่ง
 - ฆ้องมอญวงเล็ก 3 โด่ง
 - ระนาดเอกรางทอง 1 ราง
 - ระนาดทุ้มรางทอง 1 ราง
 - ตะโพนมอญ 1 ลูก เปิงมางคอก 3 คอก ปี่มอญ 1 เล้า
2. มีเครื่องเป่าพาทย์ไทยเครื่องคู่
 - ฆ้องวงใหญ่ 1 วง
 - ฆ้องวงเล็ก 1 วง
 - กลองแขก 2 คู่
 - ตะโพนไทย 1 ลูก

3. เครื่องสาย ดังนี้

ซอด้วง 3 คัน

ซออู้ 3 คัน

ซิม 3 ตัว

จะเข้ 3 ตัว

ซอสสามสาย 2 คัน

4. แตรวง 1 ชุด

การรับศิษย์ของวงครูถวิล

ปัจจุบันวงครูถวิล ไม่ได้มีลูกศิษย์มาเรียนดนตรีที่บ้านแล้ว ซึ่งในสมัยก่อนที่ครูยังมีลูกศิษย์มาเรียนนั้น ครูจะรับศิษย์ตั้งแต่ 8 ปีขึ้นไป โดยจะต้องมีผู้ปกครองนำมาฝากเรียน ครูจะไม่มีทางเลือกรับศิษย์ตามความเชื่อด้านโหราศาสตร์แต่อย่างใด

พิธีกรรมในการรับศิษย์ของวงครูถวิลนั้น ผู้มาขอเรียนดนตรีนั้นจะต้อง เตรียมขัน ผ้าขาว ดอกไม้ ฐูป เทียน เงินก้านล 12 บาท มาไหว้ครูในวันพฤหัสบดีหรือวันอาทิตย์

การจับมือ ครูถวิลจะเป็นผู้จับมือให้ โดยจะมีคำกล่าวบูชาครู ดังนี้
ตั้งนะโม 3 จบ

อิ มัง อะ คี พะ หนู พ ผัง อะ หัง วัน ทิ ตะ วา ครู อ า จ า ร ย ิ ย ัง

สัพพะสาตะรัง อะ หัง ปุ ทุ เม อิ ม ส ส มิง พ ระ ป ระ โ ค น ธร ร พ สัพพะครู อ า จ า ร ย ิ ย ัง อะ หัง ปุ ทุ

วิธีการสอนของวงครูถวิล

การเลือกเครื่องดนตรีให้ศิษย์นั้น ครูจะให้ลูกศิษย์เป็นคนเลือกเครื่องดนตรีเอง

การต่อเพลงนั้น ครูสอนแบบโบราณ โดยครูจะเริ่มจากการต่อเพลงสาธุการ โดยให้เริ่มจากซ้องวงใหญ่ ต่อเพลงใหม่โรงเช้า ใหม่โรงเย็น จะยังไม่ต่อเพลงตระ ครูจะพาลูกศิษย์ไปจับมือเพลงตระก่อน จึงจะทำการต่อเพลงตระให้ หลังจากนั้นครูจะต่อเพลงกราวรำ เพลงวา เพลงช้า เพลงเต่ากินผักนึ่ง เพลงสร้อยสน เพลงเต่าทอง เพลงเถาต่าง ๆ และจะให้ลูกศิษย์เรียนซ้องมอญ โดยต่อเพลงที่จะเป็นต้องใช้ไปงาน คือ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญ เพลงยกศพ

ลักษณะการถ่ายทอดเพลงของครูถวิล ครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดให้ศิษย์เอง คือ จะมีการตีสาธิตให้ดูและให้ลูกศิษย์ตีตาม โดยใช้การเปล่งเสียง ทิง โนง โทง โถ่ง และครูอนุญาตให้ศิษย์สามารถถ่ายทอดให้กันแทนครูได้

ขนบธรรมเนียมการปฏิบัติของวงศุภวิถี จะเน้นการตรงต่อเวลา ระเบียบวินัย เมื่อไปงาน จะต้องไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุราขณะบรรเลงดนตรี และหากลูกศิษย์ต่อเพลงให้กันห้ามไม่ให้จับมือตีให้กันเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ ในวงศุภวิถี จะให้นักเรียนใช้สรรพนามแทนตัวครูผู้สอนว่า ครู แต่หากลูกศิษย์มาเรียนที่บ้านครูจะให้เรียกว่า ตา ลุง หรือปู่

การลงโทษของวงศุภวิถี จะมีการพูดอบรมให้เคารพผู้ใหญ่ อบรมเรื่องมารยาท ศีลธรรม การมีสัมมาคารวะ ครูมีการลงโทษด้วยการตี เคาะด้วยไม้ระนาดเป็นบางครั้ง

การซ้อมเพลงของวงศุภวิถี

ในปัจจุบันครูไม่มีนักเรียนมาเรียนที่บ้านที่อำเภอบางใหญ่แล้ว แต่ในสมัยก่อนครูจะซ้อมลูกศิษย์ทุกวัน โดยจะซ้อมในช่วงเย็นตั้งแต่เวลา 17.00 น. – 18.00 น.

1.5 วงรักแจ้ง

ประวัติหัวหน้าและการสืบทอดปีพาทย์มอญวงรักแจ้ง

นายพอน รักแจ้ง

แผนภูมิแสดงครอบครัวของบิดานายพอน รักแจ้ง

นายผาย รักแจ้ง

นางเต็ม รักแจ้ง

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1	พันตรีพิน รักแจ้ง	67	รับราชการ
2	นายสุภา รักแจ้ง	64	รัฐวิสาหกิจ
3	นายพอน รักแจ้ง	61	นักดนตรี
4	นายประยูร รักแจ้ง	58	รัฐวิสาหกิจ
5	นางกนกวรรณ ญาณสาดี	56	รัฐวิสาหกิจ
6	นายเฉลย รักแจ้ง	53	รัฐวิสาหกิจ
7	นายสุณัฐ รักแจ้ง	50	รัฐวิสาหกิจ
8	นายฉลวย รักแจ้ง	48	รัฐวิสาหกิจ

แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายพอน รักแจ้ง

นายพอน รักแจ้ง		พินิจอากาศเอกหญิงสุภรณ์ รักแจ้ง	
ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1.	นางสาวพรรณวดี รักแจ้ง	26	พนักงานบัญชี
2.	นางสาวณัฐฐา รักแจ้ง	22	นักศึกษา

หัวหน้าวง นายพอน รักแจ้ง เกิดเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2494 บิดาชื่อ นายผาย รักแจ้ง มารดาชื่อ นางเชื้อม รักแจ้ง มีพี่น้อง 8 คน ครอบครัวสมรสกับพินิจอากาศเอกหญิงสุภรณ์ รักแจ้ง มีบุตรทั้งหมด 2 คน ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่ 12/10 หมู่ 3 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เบอร์โทรศัพท์ 0867664378

ครอบครัว เริ่มเรียนดนตรีไทยตั้งแต่อายุ 8 ปี ครูคนแรกคือ ครูสังัด สุขโย เริ่มแรกเรียนฆ้องวงใหญ่ ครูสังัดเป็นคนจับมือให้คนแรก การเรียนนั้นครูเดินทางไปกลับระหว่างบ้านตนเองและบ้านครู เนื่องจากไม่ไกลกันมาก ได้ทั้งฆ้องไทยและฆ้องมอญ หลังจากนั้นประมาณ พ.ศ.2511 ครูได้ไปอยู่ที่กรุงเทพฯ กับคุณครูพุง ไทยบุ เป็นศิษย์สายครูสกล ซึ่งการมาอยู่ในกรุงเทพฯ นั้นครูได้ไปออกงานปี่พาทย์มอญ ตามงามวัดซึ่งมีพื้นฐานการตีฆ้องมอญมาจากครูสังัด คือ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เมื่อครูไปออกงานในช่วงที่ได้อยู่ที่กรุงเทพฯ ทำให้ครูได้เพลงมอญเพิ่มขึ้นจากการไปงาน แล้วขอต่อเพลงจากครูหลาย ๆ ท่าน บางเพลงก็ใช้ประสบการณ์จากการฟังแล้วบรรเลงตาม ครูที่เคยต่อเพลงให้ครูพอน เช่น ครูบ้าย ครูสมพร กรวาทิน ครูศักดิ์(บ้านพาทย์โกศล) เป็นต้น ครูได้มีโอกาสต่อเพลงหน้าพาทย์ขั้นสูงกับครูโองการ กลีบขึ้น และครูทองใบ เรืองนนท์

การก่อตั้งวงปี่พาทย์มอญของวงรักแจ้งนั้น แต่เดิมสมัยรุ่นคุณพ่อของครูพอน คุณพ่อเป็นคนเป่าแตรวงเข็ดหนังกลางแปลง มิได้สร้างวงปี่พาทย์ ครูเริ่มสร้างเครื่องจากเครื่องปี่พาทย์ไทยก่อน โดยหัดลูกหลานภายในบ้าน ซึ่งเมื่อเด็กละแวกบ้านครูได้ยินก็มาขอเรียนด้วยครูก็สอนให้ หลังจากนั้นประมาณปี 2544 – 2545 ครูได้สร้างเครื่องมอญขึ้น โดยได้สั่งซื้อจากช่างที่จังหวัดอยุธยา หลังจากนั้น ก็เริ่มรับงานบรรเลงเรื่อยมา

นักดนตรีของวงรักแจ้ง

จากการสัมภาษณ์ครูพอน พบว่านักดนตรีที่บรรเลงประจำของวงครูพอนนั้น คือ นักดนตรีที่อยู่บริเวณอำเภอบางใหญ่ ซึ่งเมื่อมีงานบรรเลงครูก็จะโทรตามนักดนตรีให้มาบรรเลง นักดนตรีที่ครูพอน นิยมติดต่อให้มางานเป็นประจำ มีดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	เครื่องมือ
1	นายกัณตพน บุญศิริ	38	ระนาดเอก
2	นายทเม็น นุชทรัพย์	81	ระนาดทุ้ม
3	นายประยูร รักแจ้ง	58	ฆ้องมอญวงเล็ก
4	นายพอน รักแจ้ง	61	ฆ้องมอญวงใหญ่
5	นายสมพงษ์ ภูสอน	67	ปี่มอญ
6	นายประโยชน์ พักภู	70	เครื่องหนัง
8	นายสมชาญ บุญเกิด	70	เครื่องหนัง
9	พันจ่าอากาศเอกหญิงสุภรณ์ รักแจ้ง	59	นักร้อง

สถานที่ฝึกซ้อมและเครื่องดนตรีวงรักแจ้ง

สถานที่ฝึกซ้อมของวงรักแจ้งนั้น จะใช้บ้านพักเป็นที่ฝึกซ้อมดนตรี คือ ที่บ้านพักเลขที่ 12/10 หมู่ 3 ต.บางม่วง อ.บางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ที่ตั้งวงรักแจ้ง

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงรักแจ้ง

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงรักแจ้ง

ปัจจุบันวงรักแจ๊ส มีเครื่องดนตรีทั้งหมด ดังนี้

1. มีเครื่องเป่าพาทย์มอญเครื่องใหญ่ ดังนี้
 - ฆ้องมอญวงใหญ่ 2 โคน
 - ฆ้องมอญวงเล็ก 1 โคน
 - ระนาดเอกวางทอง 1 วาง
 - ระนาดทุ้มวางทอง 1 วาง
 - ตะโพนมอญ 1 ลูก เปิงมางคอก 1 คอก
 - ปี่มอญ ปี่นอก ปี่ใน ปี่ชวา อย่างละ 1 เล้า
2. มีเครื่องเป่าพาทย์ไทย 2 วง
3. มีเครื่องสาย ดังนี้
 - ซอด้วง 4 คัน
 - ซออู้ 3 คัน
 - จะเข้ 1 ตัว
 - ขิม 4 ตัว

การรับศิษย์ของวงรักแจ๊ส

การรับศิษย์ของวงรักแจ๊สนั้น เริ่มจากการให้เด็กภายในครอบครัวมาฝึกซ้อมดนตรีหลังจากนั้นก็เริ่มมีเด็กบริเวณบ้านข้างเคียงสนใจ จึงเริ่มรับเด็กเพิ่ม โดยรับตั้งแต่อายุ 5 ปี ขึ้นไป โดยไม่มีความเชี่ยวชาญด้านโหราศาสตร์ในการเลือกรับศิษย์

พิธีกรรมในการรับศิษย์ของวงรักแจ๊ส ผู้มาขอเรียนดนตรีนั้นจะต้อง เตรียมขัน ผ้าขาว ดอกไม้ธูป เทียน เงินก่านล 12 บาท มาไหว้ครูในวันพฤหัสบดี

การจับมือ ครูจะพานักเรียนไปจับมือกับครูทองใบ เรืองนนท์ และ ครูทเม็น นุชทรัพย์

วิธีการสอนของวงรักแจ๊ส

การเลือกเครื่องดนตรีให้ศิษย์นั้น คุณครูพอนจะให้ให้นักเรียนทุกคนเริ่มจากฆ้องวงใหญ่ หลังจากตีฆ้องวงใหญ่พอได้ ครูจะเลือกเครื่องดนตรีประเภทอื่นให้ โดยดูจากความสามารถของแต่ละบุคคล

การต่อเพลงนั้น ครูสอนแบบประยุกต์ โดยครูจะเริ่มสอนจากเพลง 2 ชั้นก่อน หลังจากนั้นจึงต่อสาธุกร โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงเถา เพลงสองชั้น หลังจากต่อเครื่องไทยแล้วจะให้เปลี่ยนเป็นเครื่องมอญ

ลักษณะการถ่ายทอดเพลงของครูพอน ครูจะให้นักเรียนเขียนโน้ตบนเครื่องดนตรี ครูจะสอนด้วยวิธีบรรยาย จะใช้วิธีตีเพลงแล้วท่วงเป็นโน้ตให้นักเรียนตีตาม เมื่อครูเห็นว่านักเรียนได้เพลงไทยหลายเพลงแล้วครูจะต่อเพลงมอญ โดยเริ่มจากประจําวัดทางลาง ทางบน ทางใหม่ เชิญ ยกศพ และต่อเพลงมอญ 2 ชั้น ครูอนุญาตให้นักศึกษายกถ่ายทอดให้เพื่อนแทนครูได้

ขนบธรรมเนียมการปฏิบัติตนของวงรักแจ้ญ ลูกศิษย์ต้องจับไม้ให้ถูก นั่งหลังตรง ไหว้เครื่องดนตรีก่อนและหลังบรรเลง ตรงเวลา และเคารพรุ่นพี่รุ่นน้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ ครูพอนจะให้ลูกศิษย์เรียกว่า ลุงพอน หรือ ครูใหญ่

การลงโทษ วงรักแจ้ญนั้น ครูจะมีเพียงให้นักเรียนตีช้า ๆ จนกว่าจะได้หากลูกศิษย์ไม่สามารถจำเพลงที่ครูต่อให้ได้ ซึ่งครูจะไม่มีกรลงโทษแบบอื่น เช่น การดู การตี

การซ้อมเพลงของวงรักแจ้ญ

ในสมัยก่อนที่ยังมีศิษย์มาเรียนครูจะซ้อมที่บ้าน แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีศิษย์มาเรียนแล้ว

วันจันทร์ – วันศุกร์ ครูจะซ้อมช่วงเย็น ตั้งแต่เวลา 18.00 น. – 20.00 น.

วันเสาร์ ครูจะซ้อมตั้งแต่เวลา 09.00 น. – 12.00 น.

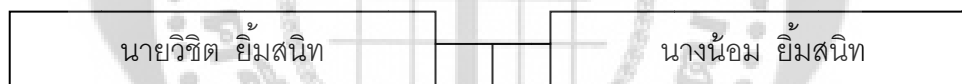

1.6 วงวันชัย ยิ้มสนิท

ประวัติหัวหน้าและการสืบทอดปี่พาทย์มอญวงวันชัย ยิ้มสนิท

นายวิฑิต ยิ้มสนิท
ผู้ก่อตั้งวงของตระกูลยิ้มสนิท
แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายวิฑิต ยิ้มสนิท

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1.	นายโชค ยิ้มสนิท	70	รับจ้าง
2.	นายสุชิน ยิ้มสนิท	65	รับจ้าง
3.	นางวันเพ็ญ อติเรก	63	รับจ้าง
4.	นายสมพร ยิ้มสนิท	62	แม่บ้าน
5.	นายวันชัย ยิ้มสนิท	59	ครูสอนดนตรี
6.	นางสุรัชสา สุขท่าพูด	58	รับราชการ
7.	นางดวงจันทร์ สุขท่าพูด	55	รับราชการ
8.	นายวินัย ยิ้มสนิท	53	แม่บ้าน
9.	นางสาวเกสร ยิ้มสนิท	ถึงแก่กรรม	-
10.	สืบเอกสมชาย ยิ้มสนิท	50	รับราชการ
11.	นางอุบล ยิ้มสนิท	48	แม่บ้าน

นายวิฑิต ยิ้มสนิท เกิดเมื่อปีพ.ศ. 2463 เป็นบิดาของครูวันชัย ยิ้มสนิท ครูวิฑิตเป็นศิษย์ของครูสกล เครื่องมือเอกคือ ระนาดทุ้ม ครูวิฑิตได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีไทยให้กับบุตร คือ ครูสมชาย หลังจากนั้นก็ส่งบุตรชายให้ไปเรียนดนตรีต่อกับครูสกล ครูวิฑิตได้มีวงปี่พาทย์มอญเป็นของตนเอง โดยมีเครื่องมอญ 2 ด้วง ครูวิฑิตเสียชีวิตในปี 2539 ปัจจุบันเครื่องมอญนั้นตกเป็นของครูสมชาย ผู้เป็นน้องชายของครูวันชัย เป็นผู้ดูแลต่อไป

นายวันชัย ยิ้มสนิท
หัวหน้าวงวันชัย ยิ้มสนิท

แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายวันชัย ยิ้มสนิท

นายวันชัย ยิ้มสนิท

นางลัดดา ยิ้มสนิท

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1.	นายเอกศักดิ์ ยิ้มสนิท	28	นักดนตรี
2.	นางสาวสมนก ยิ้มสนิท	26	เปิดโรงเรียนสอนดนตรี

หัวหน้าวงวันชัย ยิ้มสนิท คือ นายวันชัย ยิ้มสนิท เกิดเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2495 บิดาชื่อ นายวิฑิต ยิ้มสนิท มารดาชื่อ นางน้อม ยิ้มสนิท มีพี่น้อง 11 คน จบการศึกษาระดับชั้นป.4 จากโรงเรียนวัดอินทร์ คุณครูวันชัยได้สมรสกับนางลัดดา ยิ้มสนิท มีบุตร 2 คน ที่อยู่ปัจจุบัน 27/3 หมู่ 2 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เบอร์โทรศัพท์ 0813816868

ครูวันชัยเริ่มเรียนดนตรีไทยตั้งแต่อายุ 8 ปี โดยเริ่มจากเครื่องเป่าพาทย์ไทย คือ ซ้องวงใหญ่ ก่อน ครูที่จับมือให้คือ ครูสกล ครูวันชัยได้ต่อเพลงประจำวัดและประจำบ้านจากครูสกล ส่วนเพลงมอญต่าง ๆ ได้เรียนรู้จากการไปงานวัด

การก่อตั้งวงเป่าพาทย์มอญของวงวันชัย ยิ้มสนิท คือ เดิมบิดามีวงเครื่องไทยและต่อมาหลังจากความนิยมการบรรเลงเป่าพาทย์มอญในงานศพมีมากขึ้น บิดาจึงสร้างเครื่องมอญไว้ 2 ใ้สำหรับรับงาน หลังจากคุณพ่อเสียชีวิตในปี 2539 ครูวันชัยได้สร้างเครื่องมอญของตนเองเพื่อรับงานต่าง ๆ โดยมีทั้งหมด 5 ใ้ สร้างประมาณปี 2545-2546 โดยซ้องมอญที่เป็นของบิดานั้นได้อยู่กับน้องชาย คือ ครูสมชาย

นักดนตรีของวงวันชัย ยิ้มสนิท

จากการสัมภาษณ์ครูวันชัย พบว่านักดนตรีที่บรรเลงประจำของวงวันชัย ยิ้มสนิทนั้น คือ นักดนตรีที่อยู่บริเวณอำเภอบางใหญ่ ซึ่งเมื่อมีงานบรรเลงครูก็จะโทรตามนักดนตรีให้มาบรรเลง นักดนตรีที่ครูสมชายนิยมติดต่อให้มางานเป็นประจำ มีดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	เครื่องมือ
1	นายบุญเทิด เต็มรักษ์	45	ระนาดเอก
2	นายวันชัย ยิ้มสนิท	59	ระนาดทุ้ม
3	นายพอน รักแจ้ง	61	ซ้องมอญวงใหญ่
4	นายปรีชา นุชทรัพย์	40	ซ้องมอญวงเล็ก
5	นายภูกฤษ นุชทรัพย์	50	เครื่องหนัง
6	นายวินัย มั่นวิชาชัย	60	ปี่มอญ
7	นายสมนึก งามพร้อม	35	นักร้อง
8	จำสิบตรีสรศักดิ์ ลูประสงค์	47	ฉิ่ง
9	เด็กชายอาทิตย์ เจนหัดพล	14	โหม่ง

สถานที่ฝึกซ้อมและเครื่องดนตรีวงวันชัย ยิ้มสนิท

สถานที่ฝึกซ้อมของวงวันชัย ยิ้มสนิทนั้น จะใช้บ้านพักเป็นที่ฝึกซ้อมดนตรี คือ ที่บ้านพักเลขที่ 27/3 หมู่ 2 ตำบลบางม่วง อ.บางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ที่ตั้งวงวันชัย ยัมสนิท

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงวันชัย ยัมสนิท

ปัจจุบันวงวันชัย ยิ้มสนิท มีเครื่องดนตรีทั้งหมด ดังนี้

1. มีเครื่องเป่าพาทย์มอญเครื่องใหญ่ ดังนี้

ซ้องมอญวงใหญ่ 3 โค้ง

ซ้องมอญวงเล็ก 2 โค้ง

โหม่งสามใบ 1 ชุด

เปิงมางคอก 1 ชุด

ตะโพนมอญ 1 ใบ

2. มีเครื่องเป่าพาทย์ไทย ดังนี้

ซ้องวงใหญ่ 3 วง

ซ้องวงเล็ก 3 วง

ระนาดเอก 4 ราง

ระนาดทุ้ม 5 ราง

กลองทัด 2 คู่

กลองแขก 1 คู่

ตะโพนไทย 1 ใบ

3. แตรวง 1 ชุด

การรับศิษย์ของวงวันชัย ยิ้มสนิท

ปัจจุบันวงวันชัย ยิ้มสนิท ไม่ได้มีลูกศิษย์มาเรียนดนตรีแล้ว ครูวันชัยเล่าถึงสมัยก่อนที่ยังมีลูกศิษย์มาเรียน จะรับตั้งแต่อายุ 8 ปีขึ้นไป โดยผู้เรียนสามารถมาขอเรียนได้ด้วยตนเอง

พิธีกรรมในการรับศิษย์ของวงวันชัย ยิ้มสนิทนั้น ผู้มาขอเรียนดนตรีนั้นจะต้อง เตรียมขันนุหรี ผ้าเช็ดหน้าขาว ดอกไม้ ฐูป เทียน เงินก่านล 12 บาท มาไหว้ครูในวันพฤหัสบดี หรือวันอาทิตย์

การจับมือ ครูวันชัยจะให้ครูทะเล่หรือครูถวิล เป็นผู้จับมือให้

วิธีการสอนของวงวันชัย ยิ้มสนิท

การเลือกเครื่องดนตรีให้ศิษย์นั้น คุณครูจะเริ่มจากซ้องวงใหญ่ก่อน และเมื่อเห็นว่าศิษย์คนไหนมีไหวพริบดีก็จะเปลี่ยนให้มาตีระนาดเอก

การต่อเพลงนั้น ครูจะดูว่าหากเด็กสนใจที่จะเรียนดนตรีไทยอย่างจริงจัง จะเริ่มจากการต่อเพลงสาธุการ หลังจากจบเพลงแล้วครูจะต่อโหมโรงเช้า และเพลงโหมโรงเย็นโดยจะยังไม่ต่อเพลงตระ จะต้องให้ลูกศิษย์ไปจับมือครั้งที่สองก่อน ครูวันชัยจึงจะต่อเพลงตระให้ หลังจากนั้นครูจะต่อเพลงเช้า เพลงเรื่อง เพลงเถา เช่น เพลงสาวเวียงเหนือ เป็นต้น ส่วนกรณีที่มีเด็กบางคนมาขอต่อเพลงเพื่อจะไปสอบเข้าเรียนต่อมิได้เรียนอย่างจริงจัง ครูจะต่อเพลงง่าย ๆ เช่น เพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว เป็นต้น

ลักษณะการถ่ายทอดเพลงของคุณครูวันชัย โดยจะไม่ต่อเป็นโน้ต จะใช้การเปล่งเสียง ทิง โนง โทง โถ่ง เป็นต้น บางครั้งจะใช้การสาธิต คือครูตีให้ดู จับมือให้ตี หรือบางเพลงคุณครูเพียงบรรเลงเพลงนั้นโดยไม่ต้องสอน ให้ลูกศิษย์เกิดความเคยชิน จนสามารถบรรเลงเพลงได้ โดยเมื่อลูกศิษย์ที่เป็นแล้วสามารถถ่ายทอดเพลงสองชั้น เพลงที่ไม่ใช่เพลงหน้าพาทย์ให้กับเพื่อนหรือรุ่นน้องได้

ขนบธรรมเนียมการปฏิบัติตนของศิษย์นั้น จะต้องตรงเวลา เมื่อเวลาไปงานจะต้องมีมารยาท ไม่ส่งเสียงดัง ต้องขยันฝึกซ้อม และรุ่นน้องต้องเคารพรุ่นพี่

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ ครูวันชัยให้สัมภาษณ์ว่าครูจะสอนลูกศิษย์ที่บ้าน โดยการใช้สรรพนามแทนตัวผู้สอนนั้น ครูสมชายให้ศิษย์เรียกว่า น้า หรือ บางครั้งก็ให้เรียกว่าครู เพื่อปลูกฝังให้ศิษย์เกิดความรัก ความศรัทธา นับถือครูเหมือนญาติผู้ใหญ่คนหนึ่งที่อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ด้านดนตรีให้

การลงโทษ มีการลงโทษทางกาย เช่น การตีมือ เมื่อเล่นผิด และ มีการลงโทษทางใจ เช่น การอบรมสั่งสอนด้วยวาจาชี้ให้กลัว สั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน เพื่อให้ศิษย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

การซ้อมเพลงของวงวันชัย ยิ้มสนิท

ในสมัยก่อนที่ยังมีศิษย์มาเรียนครูจะซ้อมที่บ้าน แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีศิษย์มาเรียนแล้ว

วันจันทร์ – ศุกร์ 17.00 น. - 18.00 น.

วันเสาร์ – อาทิตย์ 09.00 น. - 12.00 น.

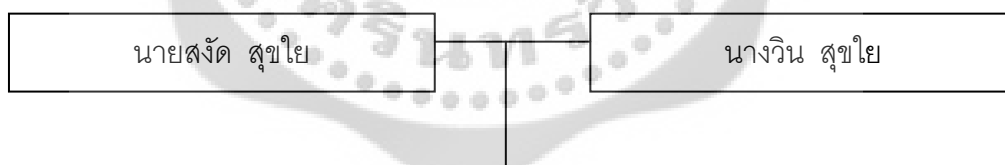
1.7 วงปีพาศิลป์วัฒน์

ประวัติหัวหน้าและการสืบทอดปีพาศิลป์วัฒน์

นายวัฒน์ สุขไย

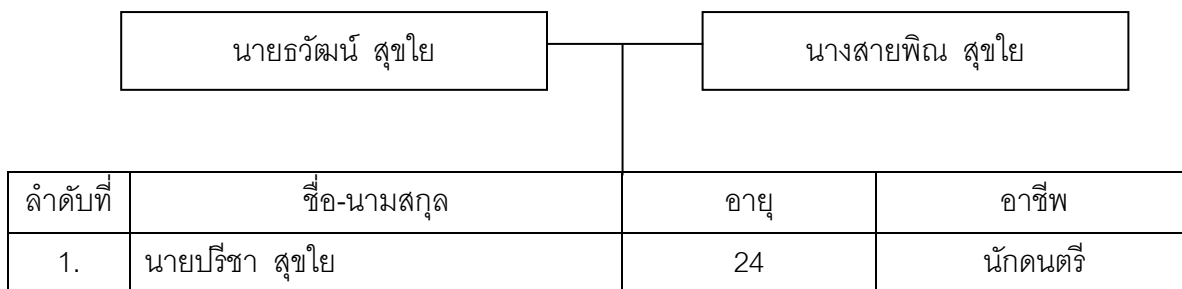
แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายสงัด สุขไย (บิดานายวัฒน์ สุขไย)

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1	นางสง่า เฉยวิชิต	60	แม่บ้าน
2	นางสงบ บัวเล็ก	58	แม่บ้าน
3	นายวัฒน์ สุขไย	51	นักดนตรี (ผู้ใหญ่บ้าน)
4	นางลัดดา กรุดอ่ำ	48	พนักงานบริษัท

นายสงัด สุขไย เกิดเมื่อปีพ.ศ. 2470 สมรสกับนางวิน สุขไย มีบุตร-ธิดา ทั้งหมด 4 คน โดยครูสงัดเรียนดนตรีกับปู่แท้ ๆ ของตนเองที่ชื่อว่า ปู่วัน ซึ่งปู่วันนั้นเป็นลูกศิษย์ของครูหยด ศรีอยู่ และครูสงัดได้ถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีให้กับบุตรชาย คือ ครูวัฒน์ สุขไย

แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายธวัฒน์ สุขไย

หัวหน้าวง นายธวัฒน์ สุขไย เกิดเมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2504 บิดาชื่อ นายสงัด สุขไย มารดาชื่อนางวิน สุขไย มีพี่น้อง 4 คน จบการศึกษาระดับชั้นมศ.5 จากโรงเรียนบางใหญ่ ครูธวัฒน์ สมรสกับนางสายพิน สุขไย มีบุตรเพียงคนเดียว คือ นายปรีชา สุขไย ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่ 7/7 หมู่ 12 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เบอร์โทรศัพท์ 0818022087

ครูธวัฒน์ ได้เริ่มเรียนดนตรีกับบิดา ซึ่งบิดานั้นได้ต่อเพลงกับปู่วัน โดยปู่วันได้เรียนดนตรีกับ ครูหยด ศรีอยู่ ครูธวัฒน์เริ่มหัดดนตรีจากกระนาดเอก บิดาเป็นผู้จับมือให้เป็นคนแรก หลังจากนั้นบิดาก็ฝึกหัดปี่พาทย์มอญให้เพื่อรับงานบรรเลง

การก่อตั้งวงปี่พาทย์มอญของวงศิลปวัฒนธรรม ครูธวัฒน์เล่าให้ฟังว่าเกิดมาก็เห็นว่าที่บ้านมีวง อยู่แล้ว ตั้งแต่รุ่นคุณพ่อสงัด เมื่อประมาณ 40 ปีที่แล้ว โดยสมัยนั้นมีเครื่องปี่พาทย์มอญจำนวน 3 ด้ง เป็นห้องมอญวงใหญ่ 2 ด้ง ห้องมอญวงเล็ก 1 ด้ง เป็นห้องมอญเกรดจม คือ เคียงหรือหน้าพระ (กินนร) จะติดกับร้านห้อง และมีปี่พาทย์ไทยเครื่องเดียว 1 วง ต่อมาในปี 2548 ครูธวัฒน์ได้สร้างเครื่อง มอญเพิ่มอีก 2 ด้ง เป็นห้องมอญวงใหญ่ 1 ด้ง ห้องมอญวงเล็ก 1 ด้ง เป็นห้องมอญเกรดลอย คือ เคียงหรือหน้าพระ(กินนร) จะลอยจากร้านห้อง

นักดนตรีของวงศิลปวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์ครูธวัฒน์ พบว่านักดนตรีในวงที่ครูธวัฒน์นิยมติดต่อให้มางานเป็นประจำ มีดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	เครื่องมือ
1	นายมนัส บัวทั้ง	55	ห้องมอญวงใหญ่
2	นายเชษฐาพล นามเมือง	47	ระนาดทุ้ม
3	พ.อ.อ.วิโรจน์ กรุดอ่ำ	51	ซำบ้อง-ปี่มอญ
4	นายสุรjit นาคนก	49	ห้องมอญวงเล็ก

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	เครื่องมือ
5	นายสมประสงค์ แดงวิสุทธิ	25	ระนาดเอก
6	นายปรีชา สุขไย	24	ฆ้องมอญวงใหญ่
7	นายสุรเชษฐ์ เข้มทอง	17	เครื่องหนัง
8	นายปิยะพล เสือนาค	18	เครื่องหนัง
9	นายอนุกุล สุขไย	22	เครื่องหนัง

สถานที่ฝึกซ้อมและเครื่องดนตรีวงศิลปวัฒนธรรม

สถานที่ฝึกซ้อมของวงศิลปวัฒนธรรมนั้น จะใช้บ้านพักเป็นที่ฝึกซ้อมดนตรี คือ บ้านเลขที่ 7/7 หมู่ 12 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ที่ตั้งวงศิลปวัฒนธรรม

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงศิลปวัฒนธรรม

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงศิลปวัฒนธรรม

ปัจจุบันวงศิลป์วัฒณ์ มีเครื่องดนตรีทั้งหมด ดังนี้

1. มีเครื่องเป่าพาทย์มอญเครื่องใหญ่ ดังนี้
 - ฆ้องมอญวงใหญ่ 3 โคง
 - ฆ้องมอญวงเล็ก 2 โคง
 - ระนาดเอกรางหงส์ 1 ราง
 - ระนาดทุ้มรางหงส์ 1 ราง
 - ตะโพนมอญ 1 ลูก เปิงมางคอก 1 คอก ปี่มอญ 1 เลา
2. มีเครื่องเป่าพาทย์ไทยเครื่องเดียว 1 วง
3. แตรวง 1 ชุด
4. เครื่องสายเครื่องเดียว 1 วง

การรับศิษย์ของวงศิลป์วัฒณ์

วงศิลป์วัฒณ์ รับลูกศิษย์ตั้งแต่อายุ 7-8 ปีขึ้นไป โดยจะต้องมีผู้ปกครองมาฝากเรียน ไม่ได้มีการเลือกรับศิษย์ตามความเชื่อด้านโหราศาสตร์แต่อย่างใด

พิธีกรรมในการรับศิษย์ของศิลป์วัฒณ์นั้น ผู้มาขอเรียนดนตรีนั้นจะต้อง เตรียมขัน ผ้าขาว พวงมาลัย ธูป เทียน เงินก่านล 12 บาท มาไหว้ครูในวันอาทิตย์

การจับมือ ครูวัฒณ์ จะพาลูกศิษย์ไปจับมือกับครูสอน อ่าแสง ซึ่งเป็นข้าราชการบำนาญ ของกรมศิลปากร

วิธีการสอนของวงศิลป์วัฒณ์

การเลือกเครื่องดนตรีให้ศิษย์นั้น ครูจะให้ลูกศิษย์เป็นคนเลือกเครื่องดนตรีเอง โดยครูจะสอนเฉพาะเป่าพาทย์อย่างเดียว

การต่อเพลงนั้น ครูจะสอนแบบโบราณ โดยเริ่มจากเพลงสาธุการ โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น แล้วในขณะเดียวกันก็จะต่อเป่าพาทย์มอญ คือ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญ เพลงยกศพ เพลงนางหงส์ เพื่อใช้ออกงาน โดยจะสอนสลับระหว่างเป่าพาทย์ไทยและเป่าพาทย์มอญ โดยครูจะต่อเพลงเถาบ้าง เช่น เพลงกล่อมมนารี เพลงสุดสงวน เพลงเหราเล่นน้ำ เป็นต้น

ลักษณะการถ่ายทอดเพลงของครูวัฒณ์ ครูจะตีสาธิตให้ดูแล้วให้ลูกศิษย์ตีตาม โดยจะใช้การบรรยายด้วยการเปล่งเสียง ทิง โนง โทง โถ่ง ด้วย ครูจะไม่สอนด้วยการใช้น้ต ครูจะไม่อนุญาตให้ศิษย์ถ่ายทอดให้กันเอง

ขนบธรรมเนียมการปฏิบัติตนของวงศิลป์วัฒณ์ ลูกศิษย์จะต้องไหว้เครื่องดนตรีก่อนเล่นเครื่องทุกครั้งและจะต้องดูแลรักษาเครื่องดนตรีให้ดี ต้องมีความตรงต่อเวลา พุดจาไพเราะ

1.8 วง ช.ยิ้มสนิท

ประวัติหัวหน้าและการสืบทอดปี่พาทย์มอญวงช.ยิ้มสนิท

นายวิฑิต ยิ้มสนิท
ผู้ก่อตั้งวงของตระกูลยิ้มสนิท
แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายวิฑิต ยิ้มสนิท

นายวิฑิต ยิ้มสนิท

นางน้อม ยิ้มสนิท

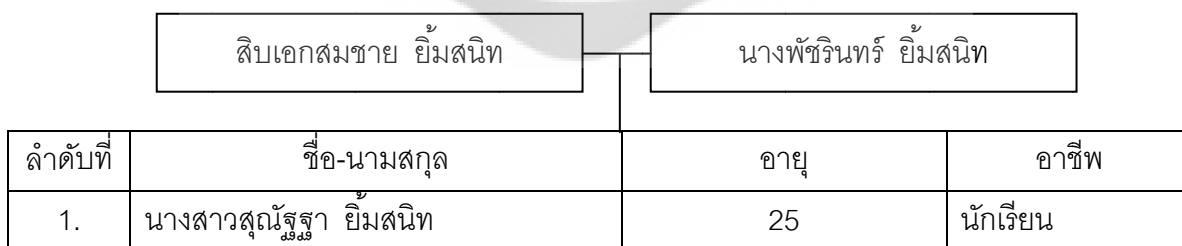
ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1.	นายโชค ยิ้มสนิท	70	รับจ้าง
2.	นายสุชิน ยิ้มสนิท	65	รับจ้าง
3.	นางวันเพ็ญ อติเรก	63	แม่บ้าน
4.	นายสมพร ยิ้มสนิท	62	ครูสอนดนตรี
5.	นายวันชัย ยิ้มสนิท	59	รับราชการ
6.	นางสุรัชสา สุขท่าพูด	58	รับราชการ
7.	นางดวงจันทร์ สุขท่าพูด	55	แม่บ้าน
8.	นายวินัย ยิ้มสนิท	53	รับราชการ
9.	นางสาวเกสร ยิ้มสนิท	ถึงแก่กรรม	-
10.	สืบเอกสมชาย ยิ้มสนิท	50	รับราชการ
11.	นางอุบล ยิ้มสนิท	48	แม่บ้าน

นายวิจิต ยิ้มสนิท เกิดเมื่อปีพ.ศ. 2463 เป็นบิดาของครูสมชาย ยิ้มสนิท ครูวิจิตเป็นศิษย์ของครูสกล เครื่องมือเอกคือ ระนาดทุ้ม ครูวิจิตได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีไทยให้กับบุตร คือ ครูสมชาย หลังจากนั้นก็ส่งบุตรชายให้ไปเรียนดนตรีต่อกับครูสกล ครูวิจิตได้มีวงปี่พาทย์มอญเป็นของตนเอง โดยมีเครื่องมอญ 2 ด้ง ปัจจุบันเครื่องมอญนั้นตกเป็นของครูสมชาย เป็นผู้ดูแลต่อไป

สืบเอกสมชาย ยิ้มสนิท
หัวหน้าวงช.ยิ้มสนิท

แผนภูมิแสดงครอบครัวของสืบเอกสมชาย ยิ้มสนิท

หัวหน้าวงช. ยิ้มสนิท คือ สิบเอกสมชาย ยิ้มสนิท เกิดเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2505 บิดา ชื่อ นายวิจิต ยิ้มสนิท มารดาชื่อ นางน้อม ยิ้มสนิท มีพี่น้อง 11 คน จบการศึกษาระดับชั้นป.7 จาก โรงเรียนวัดอินทร์ คุณครูสมชายได้สมรสกับนางพัชรินทร์ ยิ้มสนิท มีบุตร 1 คน ที่อยู่ปัจจุบัน 55 หมู่ 2 ตำบลเสาชิงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เบอร์โทรศัพท์ 0816976822

คุณครูสมชายได้เริ่มเรียนดนตรีไทยกับบิดา ตั้งแต่อายุ 5 ปี โดยเริ่มจากฆ้องวงใหญ่ คุณครูที่จับมือให้ คือ ครูสกล แก้วเพ็ญภาค หลังจากนั้นบิดาได้ส่งให้ไปเรียนดนตรีไทยกับคุณครูสกล แก้วเพ็ญภาค โดยฝึกหัดระนาดทุ้ม และได้อยู่กับครูสกลตั้งแต่นั้นจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

การก่อตั้งวงปี่พาทย์มอญของวงช.ยิ้มสนิท คือ เดิมบิดามีวงปี่พาทย์มอญที่รับงานบรรเลงทั่วไปโดยครูไม่สามารถบอกได้ว่าวงนั้นก่อตั้งมาตั้งแต่เมื่อใด แต่ตั้งแต่ครูจำความได้ก็มีวงปี่พาทย์มอญที่บ้านแล้ว ซึ่งหากให้ประมาณการก่อตั้งวงนั้น วงอาจมีอายุประมาณ 80 ปี โดยแรกเริ่มบิดามีฆ้องมอญ 2 โด้ง หลังจากบิดาเสียชีวิต ฆ้องมอญ 2 โด้งนั้น ครูสมชายได้เป็นผู้ดูแล ครูเริ่มก่อตั้งวงช.ยิ้มสนิท ต่อจากบิดาเพื่อรับงานบรรเลงและได้ซื้อเครื่องมอญมาเพิ่มอีก 2 โด้ง รวมเป็น 4 โด้ง

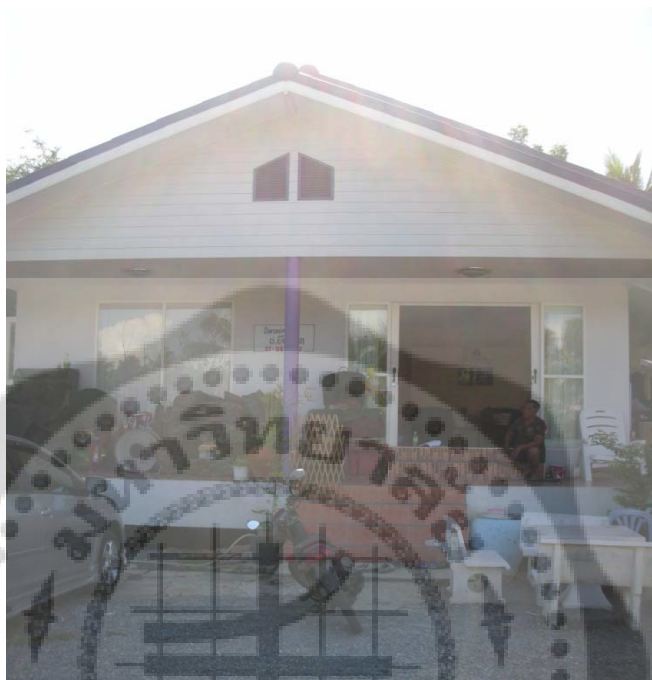
นักดนตรีของวงช.ยิ้มสนิท

จากการสัมภาษณ์ครูสมชาย พบว่านักดนตรีที่บรรเลงประจำของวงช.ยิ้มสนิทนั้น คือ นักดนตรีที่อยู่บริเวณอำเภอบางใหญ่ ซึ่งเมื่อมีงานบรรเลงครูก็จะโทรตามนักดนตรีให้มาบรรเลง นักดนตรีที่ครูสมชายนิยมติดต่อให้มางานเป็นประจำ มีดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	เครื่องมือน
1	นายวัชรวุฒิ ยางตลาด	23	ระนาดเอก
2	นายวันชัย ยิ้มสนิท	59	ระนาดทุ้ม
3	นายอำนาจ ยิ้มสนิท	60	ฆ้องมอญวงใหญ่
4	นายพอน รักแจ้ง	61	ฆ้องมอญวงใหญ่
5	นายสหัสชัย ชมเชย	25	ฆ้องมอญวงเล็ก
6	นายวินัย มั่นวิชาชัย	60	ปี่มอญ
7	นายสมชาย ยิ้มสนิท	50	เครื่องหนัง
8	นายทิวากร ภูศรี	39	เครื่องหนัง
9	นางดวงจันทร์ ยิ้มสนิท	55	นักร้อง

สถานที่ฝึกซ้อมและเครื่องดนตรีของวงซ.ยิ้มสนิท

สถานที่ฝึกซ้อมของวงซ.ยิ้มสนิทนั้น จะใช้บ้านพักเป็นที่ฝึกซ้อมดนตรี คือ ที่บ้านพักเลขที่ 55 หมู่ 2 ตำบลเสาชิงหิน อ.บางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ที่ตั้งวงซ.ยิ้มสนิท

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงซ.ยิ้มสนิท

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงช.ยัมสนิทยา

ปัจจุบันวงช.ยัมสนิทยาที่มีเครื่องดนตรีทั้งหมด ดังนี้

1. มีเครื่องเป่าพาทย์มอญเครื่องใหญ่โดยมี
 - ซ้องมอญวงใหญ่ 2 โค้ง
 - ซ้องมอญวงเล็ก 2 โค้ง
 - ระนาดเอกรางทอง 1 ราง รางพล 1 ราง
 - ระนาดทุ้มรางทอง 1 ราง รางพล 1 ราง
 - ตะโพนมอญ 1 ลูก เบิ่งมางคอก 1 คอก ปี่มอญ 1 เล้า
2. มีเครื่องเป่าพาทย์ไทยเครื่องเดี่ยว 1 วง
3. แตรวง 1 ชุด

การรับศิษย์ของวงช. ยัมสนิท

ปัจจุบันวงช. ยัมสนิท ไม่ได้มีลูกศิษย์มาเรียนดนตรีแล้ว เนื่องจากเด็กที่เคยฝึกหัดนั้นได้เติบโต อยู่ช่วงวัยทำงานแล้ว ส่วนเยาวชนรุ่นหลังได้เรียนที่โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ที่บ้านจึงเพียงแต่รับงาน บรรเลงเพียงอย่างเดียว แต่คุณครูสมชายได้เล่าให้ฟังถึงการรับศิษย์ในสมัยก่อนนั้น จะต้องมี ผู้ปกครองมาฝากให้เรียน โดยจะรับนักเรียนอายุ 11 ปีขึ้นไป โดยไม่ได้มีการเลือกรับศิษย์ตามความเชื่อ ด้านโหราศาสตร์แต่อย่างใด

พิธีกรรมในการรับศิษย์ของวงช. ยัมสนิทนั้น ผู้มาขอเรียนดนตรีนั้นจะต้อง เตรียมขัน บุหรี่ ผ้าเช็ดหน้าขาว ดอกไม้ ธูป เทียน เงินกำนล 12 บาท มาไหว้ครูในวันพฤหัสบดี หรือวันอาทิตย์

การจับมือ ครูสมชายจะให้ครูทะเลเมน นุชทรัพย์ เป็นผู้จับมือให้

วิธีการสอนของวงช. ยัมสนิท

การเลือกเครื่องดนตรีให้ศิษย์นั้น คุณครูจะเริ่มจากฆ้องวงใหญ่ก่อน และเมื่อเห็นว่าศิษย์คน ไหนมีไหวพริบดีก็จะเปลี่ยนให้มาตีระนาดเอก

การต่อเพลงนั้นจะเริ่มจากการต่อเพลงสาธุการ ต่อเพลงจนกระทั่งจบเพลงใหม่โรงเรียนจึง ให้ ลูกศิษย์ไปจับมือครั้งที่สองก่อน เพื่อต่อเพลงตระ เมื่อจบเพลงหน้าพาทย์แล้วครูจะต่อเพลงเถา เช่น เพลงกล่อมมารี เพลงสาวเวียงเหนือ แล้วจึงต่อเพลงมอญ โดยเริ่มจากเพลงประจำวัด ประจำบ้าน เชิญ ยกศพ และเพลงมอญ 2 ชั้น

ลักษณะการถ่ายทอดเพลงของคุณครูสมชาย ครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดให้ศิษย์เอง โดยจะไม่ต่อ เป็นโน้ต จะใช้การเปล่งเสียง ทิง โนง โทง โถ่ง เป็นต้น บางครั้งจะใช้การสาธิต คือครูตีให้ดู จับมือให้ตี หรือบางเพลงคุณครูเพียงบรรเลงเพลงนั้นโดยไม่ต้องสอน ให้ลูกศิษย์เกิดความเคยชิน จนสามารถ บรรเลงเพลงได้ โดยเมื่อลูกศิษย์ที่เป็นแล้วสามารถถ่ายทอดเพลงสองชั้น เพลงที่ไม่ใช่เพลงหน้าพาทย์ ให้กับเพื่อนหรือรุ่นน้องได้

ขนบธรรมเนียมการปฏิบัติตนของศิษย์วงช. ยัมสนิทนั้น จะต้องตรงเวลา ขณะซ้อมต้องตั้งใจ ห้ามคุยเล่นกัน เมื่อถึงเวลาพักก็ให้พักได้เต็มที่ และรุ่นน้องต้องเคารพรุ่นพี่

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ ครูสมชายให้สัมภาษณ์ว่าครูจะสอนลูกศิษย์ที่บ้าน โดยการ ใช้สรรพนามแทนตัวผู้สอนนั้น ครูสมชายให้ศิษย์เรียกว่า น้า หรือ บางครั้งก็ให้เรียกว่าครู เพื่อปลูกฝังให้ ศิษย์เกิดความรัก ความศรัทธา นับถือครูเหมือนญาติผู้ใหญ่คนหนึ่งทีอบรมสั่งสอนวิชาความรู้ด้าน ดนตรีให้

การลงโทษ มีการลงโทษทางกาย เช่น การตีมือ เมื่อเล่นผิด และ มีการลงโทษทางใจ เช่น การ อบรมสั่งสอนด้วยวาจาชี้ให้กลัว สั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน เพื่อให้ศิษย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

การซ่อมเพลงของวงช. ยิ้มสนิท

โดยส่วนใหญ่เมื่อสมัยที่ยังมีลูกศิษย์มาเรียนกับครูนั้น โดยมากผู้เรียนจะเป็นเด็ก ไม่ได้พักอาศัยอยู่ที่บ้านครูเหมือนสมัยโบราณ ลูกศิษย์จะเดินทางไปกลับ คือเมื่อซ่อมดนตรีที่บ้านครูเสร็จก็จะกลับบ้านของตนเอง ซึ่งครูจะนัดลูกศิษย์ซ่อมในวันจันทร์ – ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 16.00 น. – 17.00 น. และวันเสาร์-อาทิตย์จะซ่อมตั้งแต่เวลา 08.00 น. – 13.00 น.

1.9 วงเต็มรักษ์วาทิต

ประวัติหัวหน้าและการสืบทอดปี่พาทย์มอญวงเต็มรักษ์วาทิต

นายบุญเทิด เต็มรักษ์

แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายบุญเทิด เต็มรักษ์

นายประเมิน เต็มรักษ์

นางพร้อม เต็มรักษ์

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1	นางสมทรง ใจปลื้ม	61	ธุรกิจส่วนตัว
2	นางเสมอ เกิดอิม	57	ธุรกิจส่วนตัว
3	นางประคอง แหววปรัก	55	ค้าขาย
4	นายพิภพ เต็มรักษ์	53	ทำสวน
5	นางสาวแพรว เต็มรักษ์	50	รัฐวิสาหกิจ
6	นางสาวสมพิศ เต็มรักษ์	47	รับราชการ
7	นายบุญเทิด เต็มรักษ์	45	ครูสอนดนตรี
8	นายสาธิต เต็มรักษ์	39	ครูสอนดนตรี
9	นางสาวขนิษฐา เต็มรักษ์	37	พนักงานบริษัท

แผนภูมิแสดงครอบครัวของนายบุญเทิด เต็มรักษ์

นายบุญเทิด เต็มรักษ์		นางวลัย เต็มรักษ์	
ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	อาชีพ
1.	ด.ญ.สรวล เต็มรักษ์	10	นักเรียน
2.	ด.ช.สิรภพ เต็มรักษ์	7	นักเรียน
3.	ด.ญ.ชัญญา เต็มรักษ์	1	-

หัวหน้าวง นายบุญเทิด เต็มรักษ์ เกิดเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2510 บิดาชื่อ นายประเมิน เต็มรักษ์ มารดาชื่อ นางพร้อม เต็มรักษ์ มีพี่น้อง 9 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา คุณครูบุญเทิดสมรสกับนางวลัย เต็มรักษ์ มีบุตร-ธิดาทั้งหมด 3 คน ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 43/1 หมู่ 6 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เบอร์โทรศัพท์ 0814578390

ครูบุญเทิด เริ่มเรียนดนตรีจากโรงเรียนวัดท่าบ้านเทิงธรรม ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยเริ่มจากการเขย่าอังกะลุง หลังจากนั้นก็ตีกลองแขก ครูคนแรกที่สอนคือ ครูประจวบ ชั่งจันทร์และครูกมล บิดาของครูบุญเทิดสามารถเล่นเครื่องสายได้ เมื่อครูบุญเทิดขึ้นประถมศึกษาปีที่ 6 บิดาได้พาไปฝากเรียนที่บ้านครูถวิล นุชทรัพย์ เครื่องแรกที่เรียนคือฆ้องวงใหญ่ ครูสกุลเป็นครูที่จับมือเพลงสากลทำให้ครูได้มีโอกาสต่อเพลงใหม่โรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงช้า เพลงเรื่องพระฉัน จนสามารถไปงานสวดมนต์เช้า และสวดมนต์เย็นได้ หลังจากนั้นก็ได้ต่อเพลงมอญกับครูถาวร รักษาวงษ์ (บุตรครูถวิล) เพลงมอญที่ต่อเป็นเพลงแรกคือ ประจำวัด ประจำบ้าน เทียนผี ยกศพ หลังจากนั้นได้ไปงานปี่พาทย์มอญฝึกจำเพลงมอญจากรุ่นพี่นักดนตรีที่ได้ไปออกงานด้วยกัน

การก่อตั้งวงปี่พาทย์มอญของวงเต็มรักษ์วาทิต เริ่มจากน้องชายของครูบุญเทิด คือ นายสาธิต เต็มรักษ์ อยากมีเครื่องมอญเป็นของตนเอง ช่วงพ.ศ.2542 เป็นช่วงที่ครูสำรวจ (บ้านอยู่แถวประชาชื่น) บอกขายเครื่องปี่พาทย์มอญครูจึงขอซื้อไว้ นอกจากนี้เครื่องปี่พาทย์ไทยครูได้ไปซื้อด้วยตนเองที่อยู่ชานอีก 1 ชุด เครื่องหนึ่งไปซื้อที่อำเภอป่าโมกข์ด้วยตนเองเช่นกัน หลังจากนั้น พ.ศ.2544 ครูมีความคิดที่จะซื้อฆ้องมอญเพิ่ม จึงได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ชวลิต ทับพร ให้ซื้อเครื่องลายปั้นแก้ว จากจังหวัดอ่างทอง หลังจากนั้นก็ได้รับงานเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

นักดนตรีของวงเต็มรักรัษวาทิต

จากการสัมภาษณ์ครูบุญเทิด พบว่านักดนตรีที่บรรเลงประจำของวงครูบุญเทิดนั้น คือ นักดนตรีที่อยู่บริเวณอำเภอบางใหญ่ ซึ่งเมื่อมีงานบรรเลงครูก็จะโทรตามนักดนตรีให้มาบรรเลง นักดนตรีที่ครูบุญเทิด นิยมติดต่อให้มางานเป็นประจำ มีดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	เครื่องมือ
1	นายบุญเทิด เต็มรักรัษ	45	ระนาดเอก
2	นายทเม็น นุชทรัพย์	81	ระนาดทุ้ม
3	นายพอน รักแจ้ง	61	ซ้องมอญวงใหญ่
4	นายปรีชา นุชทรัพย์	40	ซ้องมอญวงเล็ก
5	นายภูกฤษ นุชทรัพย์	50	เครื่องหนัง
6	นายวินัย มั่นวิชาชัย	60	ปี่มอญ
7	นายสมนึก งามพร้อม	35	นักร้อง
8	จำสิบตรีสรศักดิ์ ลุประสงค์	47	ฉิ่ง
9	เด็กชายอาทิตย์ เจนหัดพล	14	โหม่ง

สถานที่ฝึกซ้อมและเครื่องดนตรีวงเต็มรักรัษวาทิต

สถานที่ฝึกซ้อมของวงเต็มรักรัษวาทิตนั้น จะใช้บ้านพักเป็นที่ฝึกซ้อมดนตรี คือ ที่บ้านพักเลขที่ 43/1 หมู่ 6 ต.บางม่วง อ.บางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ที่ตั้งวงเต็มรักรัษวาทิต

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงเต๋มรัักษ์วาทิต

เครื่องดนตรีและที่เก็บเครื่องดนตรีของวงเต๋มรัักษ์วาทิต

ปัจจุบันวงช.ยี่มสนิทมีเครื่องดนตรีทั้งหมด ดังนี้

1. มีเครื่องเป่าพาทย์มอญเครื่องใหญ่โดยมี
 - ฆ้องมอญวงใหญ่ 3 โค้ง
 - ฆ้องมอญวงเล็ก 3 โค้ง
 - ระนาดเอก 4 รวง
 - ระนาดทุ้ม 4 รวง
 - ตะโพนมอญ 2 ลูก เปิงมางคอก 2 คอก
 - ปี่มอญ ปี่นอก ปี่ใน ปี่ชวา อย่างละ 1 เล้า
2. มีเครื่องเป่าพาทย์ไทย
 - ฆ้องวงใหญ่ 2 วง
 - ฆ้องวงเล็ก 2 วง
 - ระนาดเอกเหล็ก 1 รวง
 - ระนาดทุ้มเหล็ก 1 รวง

การรับศิษย์ของวงเต๋มรักษ์วาทิต

ปัจจุบันวงเต๋มรักษ์วาทิต (ครูบุญเกิด) ไม่มีนักเรียนมาเรียนที่บ้านแล้ว เนื่องจากครูบุญเกิดได้เป็นครูสอนประจำที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ธนบุรี จึงไม่ได้สอนนักเรียนที่บ้านที่บางใหญ่ แต่จากการสัมภาษณ์ ในสมัยก่อนนั้นครูจะรับเด็กตั้งแต่อายุ 7-8 ปี โดยมีทั้งที่มาขอเรียนด้วยตนเองและผู้ปกครองมาฝาก ไม่มีความเชื่อด้านโหราศาสตร์ในการรับศิษย์ เช่น จะดูว่าเด็กที่มาขอเรียนเกิดในวันอะไร เป็นต้น

พิธีกรรมในการรับศิษย์ของวงเต๋มรักษ์วาทิต (ครูบุญเกิด) ผู้มาขอเรียนดนตรีนั้นจะต้องเตรียมขัน ผ้าขาว ดอกไม้ กล้วย เทียน เงินก้านล 12 บาท มาไหว้ครูในวันพฤหัสบดี หรือวันอาทิตย์ การจับมือ ครูบุญเกิดจะให้ครูทเม็น หรือ ครูถวิล เป็นผู้จับมือให้

วิธีการสอนของวงเต๋มรักษ์วาทิต

การเลือกเครื่องดนตรีให้ศิษย์นั้น คุณครูบุญเกิดจะให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีเองโดย ครูจะสอนทั้งเครื่องสายและเป่าพาทย์ หากนักเรียนเลือกเครื่องเป่าพาทย์ครูจะให้นักเรียนหัดจากฆ้องวงใหญ่ก่อน

การต่อเพลงนั้นครูจะเริ่มสอนจากเพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว เพลงสองชั้นง่าย ๆ ก่อน เมื่อเห็นว่านักเรียนมีความสนใจครูจึงพาไปจับมือ และเริ่มต่อเพลงจากเพลงสาธุการให้

ลักษณะการถ่ายทอดเพลงของครูบุญเกิด ครูจะถ่ายทอดให้ศิษย์โดยจะสอนด้วยวิธีท่องทำนองเพลงเป็นโน้ตให้นักเรียนบรรเลงตาม และเขียนโน้ตบนเครื่องดนตรี (เป่าพาทย์) จนกระทั่งนักเรียนชินกับเสียงเครื่องดนตรี ครูจึงสอนด้วยวิธีการตีสาธิตให้ดู คือ ต่อเพลงด้วยการเปล่งเสียง ทิง โนง โทง โถ่ง โดยไม่ต่อท่อนเป็นโน้ตอีก ครูบุญเกิดอนุญาตให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดให้กันได้

ขนบธรรมเนียมการปฏิบัติตนของศิษย์วงเต๋มรักษ์วาทิต (ครูบุญเทิด) จะต้องไหว้เครื่องดนตรีไทยก่อนและหลังการบรรเลงทุกครั้ง การนั่งจะต้องนั่งหลังตรง จับไม้ตีให้ถูกต้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ ครูบุญเทิดจะให้นักเรียนใช้สรรพนามแทนครูผู้สอนว่า ครู การลงโทษ วงเต๋มรักษ์วาทิต (ครูบุญเทิด) ไม่มีการลงโทษนักเรียน ครูให้เหตุผลว่าหากครูจะทำให้นักเรียนไม่อยากเรียนดนตรี

การซ้อมเพลงของวงเต๋มรักษ์วาทิต

ในสมัยที่ครูเปิดสอนที่บ้านนั้น ครูจะสอนนักเรียนในช่วงวันอาทิตย์ตั้งแต่เวลา 08.00 น.– 15.00 น.

ตาราง 1 สรุปลักษณะการสืบทอดปีพาทย์มอญของหัวหน้าวง

ชื่อวงปีพาทย์มอญ	การสืบทอดจาก ครอบครัวที่บรรพบุรุษมี วงปีพาทย์มอญ	การสืบทอดปีพาทย์ มอญจากการศึกษา ดนตรี
1. วงครูสกล แก้วเพ็ญภาค	✓	
2. วงครูกาหลง ฟุ้งทองคำ	✓	
3. วงหลานครูสกล (ครูทเม็น นุชทรัพย์)	✓	
4. วงครูถวิล รักษาวงษ์		✓
5. วงรักแจ้ง		✓
6. วงวันชัย ยิ้มสนิท	✓	
7. วงปีพาทย์ศิลป์ธวัณณ์	✓	
8. วงช.ยิ้มสนิท	✓	
9. วงเต็มรักษาวาทิต		✓

เนื่องจากครูที่มีชื่อเสียงโด่งดังในอำเภอบางใหญ่นี้มีอยู่ 2 ท่าน คือ คุณครูสกล แก้วเพ็ญภาค และคุณครูหยุด ศรีอยู่ (บิดาครูกาหลง) ซึ่งครูทั้ง 2 ท่าน ต่างมีเครื่องมอญจำนวนมาก อีกทั้งได้ถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีให้กับลูกศิษย์มากมาย จากการสำรวจได้ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 2 สรุปสายครูดนตรีที่มีชื่อเสียงในอำเภอบางใหญ่

ชื่อวงปีพาทย์มอญ	สายครูสกล แก้วเพ็ญภาค	สายครูหยุด ศรีอยู่
1. วงหลานครูสกล (ครูทเม็น นุชทรัพย์)	✓	
2. วงครูถวิล รักษาวงษ์	✓	
3. วงรักแจ้ง	✓	✓
4. วงวันชัย ยิ้มสนิท	✓	
5. วงปีพาทย์ศิลป์ธวัณณ์		✓
6. วงช.ยิ้มสนิท	✓	
7. วงเต็มรักษาวาทิต	✓	

ตาราง 3 แสดงจำนวนนักดนตรีวงปี่พาทย์มอญที่ยังคงรับงานในอำเภอบางใหญ่

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	เครื่องมือ
1	นายบุญเทิด เต็มรักษ์	45	ระนาดเอก
2	นายทเม็น นุชทรัพย์	81	ระนาดทุ้ม
3	นายถวิล รักชาววงษ์	74	ปี่มอญ
4	นายจตุรงค์ รักแจ้ง	38	ซ้องมอญวงใหญ่
5	นายปรีชา นุชทรัพย์	40	ซ้องมอญวงเล็ก
6	นายภูกฤษ นุชทรัพย์	50	เครื่องหนัง
7	นายวินัย มั่นวิชาชัย	60	ปี่มอญ
8	นายสมนึก งามพร้อม	35	นักร้อง
9	จำสืบทวีศรีศักดิ์ ลุประสงค์	47	ฉิ่ง
10	เด็กชายอาทิตย์ เจนหัดพล	14	โหม่ง
11	นายถาวร รักชาววงษ์	50	ระนาดเอก
12	นายจำเริญ พิมพ์เผือก	53	ระนาดเอก
13	นายทวีสินทร์ รักชาววงษ์	38	ระนาดทุ้ม
14	นายพอน รักแจ้ง	61	ซ้องมอญวงใหญ่
15	นายชัชวาล รักชาววงษ์	48	ซ้องมอญวงเล็ก
16	นายอำนาจ ยิ้มสนิท	60	ปี่มอญ
17	นายกัณตพน บุญศิริ	38	ระนาดเอก
18	นายประยูร รักแจ้ง	58	ซ้องมอญวงเล็ก
19	นายสมพงษ์ ภูสอน	67	ปี่มอญ
20	นายประโยชน์ พักภู	70	เครื่องหนัง
21	นายสมชาญ บุญเกิด	70	เครื่องหนัง
22	พันจ่าอากาศเอกหญิงสุภรณ์ รักแจ้ง	59	นักร้อง
23	นายวันชัย ยิ้มสนิท	59	ระนาดทุ้ม
24	นายวัชรวุฒิ ยางตลาด	23	ระนาดเอก
25	นายสหัสชัย ชมเชย	25	ซ้องมอญวงเล็ก
26	นางดวงจันทร์ ยิ้มสนิท	55	นักร้อง

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	เครื่องมือ
27	นายทิวากร ภูศรี	39	เครื่องหนัง
28	นายมนัส บัวทั้ง	55	ห้องมอญวงใหญ่
29	นายเจษฎาพล นามเมือง	47	ระนาดทุ้ม
30	พ.อ.อ.วิโรจน์ กรุดอ่ำ	51	ขับร้อง-ปี่มอญ
31	นายสุรุต นาคนก	49	ห้องมอญวงเล็ก
32	นายสมประสงค์ แดงวิสุทธิ	25	ระนาดเอก
33	นายปรีชา สุขไย	24	ห้องมอญวงใหญ่
34	นายสุรเชษฐ์ เข้มทอง	17	เครื่องหนัง
35	นายปิยะพล เสือนาค	18	เครื่องหนัง
36	นายนุกูล สุขไย	22	เครื่องหนัง
37	นายสาธิต เต็มรักษ์	39	ระนาดเอก
38	นายเอกศักดิ์ ยิ้มสนิท	26	ห้องมอญวงเล็ก

ตาราง 4 แสดงจำนวนห้องมอญในปัจจุบัน

ชื่อวงปี่พาทย์มอญ	ห้องมอญวงใหญ่ (โค้ง)	ห้องมอญวงเล็ก (โค้ง)	รวม(โค้ง)
1. วงครูสกล แก้วเพ็ญภาค	5	4	9
2. วงครูกาหลง ฟิ่งทองคำ	7	6	13
3. วงหลานครูสกล	2	2	4
4. วงครูถวิล รักษาพงษ์	3	3	6
5. วงรักแจ้ง	2	1	3
6. วงวันชัย ยิ้มสนิท	3	2	5
7. วงปี่พาทย์ศิลป์รัตน	3	2	5
8. วงช.ยิ้มสนิท	2	2	4
9. วงเต็มรักษ์วาทิต	3	3	6

ตาราง 5 แสดงวันและสิ่งที่จะต้องเตรียมเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์

ชื่อวงปีพาทย์มอญ	วันประกอบพิธี	สิ่งที่ต้องเตรียม	กำหนด (บาท)
1. วงครูสกล แก้วเพ็ญภาค	พฤษภดับดี	ขัน ดอกไม้/พวงมาลัย ฐูป เทียน ผ้าขาว/ผ้าเช็ดหน้า	12
2. วงครูกาหลง ฟุ้งทองคำ	พฤษภดับดี/ อาทิตย์	ขัน ดอกไม้/พวงมาลัย ฐูป เทียน ผ้าขาว/ผ้าเช็ดหน้า	6
3. วงหลานครูสกล	พฤษภดับดี	ขัน ดอกไม้/พวงมาลัย ฐูป เทียน ผ้าขาว/ผ้าเช็ดหน้า	12
4. วงครูถวิล รักษาวงษ์	พฤษภดับดี/ อาทิตย์	ขัน ดอกไม้/พวงมาลัย ฐูป เทียน ผ้าขาว/ผ้าเช็ดหน้า	12
5. วงรักแจ้ง	พฤษภดับดี	ขัน ดอกไม้/พวงมาลัย ฐูป เทียน ผ้าขาว/ผ้าเช็ดหน้า	12
6. วงวันชัย ยิ้มสนิท	พฤษภดับดี/ อาทิตย์	ขัน ดอกไม้/พวงมาลัย ฐูป เทียน ผ้าขาว/ผ้าเช็ดหน้า	12
7. วงปีพาทย์ศิลป์รัตนัน	อาทิตย์	ขัน ดอกไม้/พวงมาลัย ฐูป เทียน ผ้าขาว/ผ้าเช็ดหน้า	12
8. วงช.ยิ้มสนิท	พฤษภดับดี/ อาทิตย์	ขัน ดอกไม้/พวงมาลัย ฐูป เทียน ผ้าขาว/ผ้าเช็ดหน้า	12
9. วงเต็มรักษาวาทิต	พฤษภดับดี/ อาทิตย์	ขัน ดอกไม้/พวงมาลัย ฐูป เทียน ผ้าขาว/ผ้าเช็ดหน้า	12

ตาราง 6 แสดงวิธีการสอนของหัวหน้าวงปี่พาทย์มอญ

ชื่อวงปี่พาทย์มอญ	สอนแบบโบราณ	สอนแบบประยุกต์
1. วงครูสกล แก้วเพ็ญภาค	✓	
2. วงครูกาหลง พึ่งทองคำ	✓	
3. วงหลานครูสกล		✓
4. วงครูถวิล รักษาวงษ์	✓	
5. วงรักแจ้ง		✓
6. วงวันชัย ยิ้มสนิท	✓	✓
7. วงปี่พาทย์ศิลป์วัฒณ์	✓	
8. วงช.ยิ้มสนิท	✓	
9. วงเต็มรักษาวาทิต		✓

การซ่อมเพลง

การซ่อมเพลงทุกวงจะใช้ที่บ้านเป็นสถานที่ในการฝึกซ้อม ในปัจจุบันไม่ค่อยมีลูกศิษย์มาเรียนแล้วหรือหากมีก็เหลืออยู่จำนวนน้อยมาก การฝึกซ้อมในปัจจุบันแตกต่างจากในสมัยก่อน คือ ลูกศิษย์จะเดินทางไปกลับ ไม่ได้อยู่บ้านครูเหมือนในสมัยโบราณ

2. การศึกษาการรับงานและขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพ

การรับงานของวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ นั้น จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันวงปีพาทย์มอญ ทั้ง 9 วงนั้น มีวงปีพาทย์มอญที่เลิกรับงานบรรเลงปีพาทย์มอญไปแล้วทั้งหมด 2 วง คือ วงครูสกล แก้วเพ็ญภาค และวงครูกาหลง ฟุ้งทองคำ เนื่องจากไม่มีผู้สืบทอดรับงานปีพาทย์มอญต่อจากครูทั้ง 2 คน แต่ยังคงมีอีก 7 วงที่ยังคงรับบรรเลงปีพาทย์มอญอยู่ ทั้งนี้แต่ละวงมีการ

การรับงานของวงครูสกล แก้วเพ็ญภาค

ปัจจุบันวงครูสกลไม่ได้รับงานบรรเลงแล้ว หากมีผู้มาหางานที่บ้าน ทางคุณครูสำรวย ก็จะแนะนำให้ทางเจ้าภาพติดต่อวงลูกศิษย์ของครูสกล เช่น วงครูถวิล วงครูทเม็น เป็นต้น แต่ในสมัยก่อนจากการสัมภาษณ์ครูถวิล ได้กล่าวว่า ครูสกลจะรับงานปีพาทย์ไทยและปีพาทย์มอญ แตรวง อังกะลุง และแคนวง

การรับงานของวงครูกาหลง ฟุ้งทองคำ

จากการสัมภาษณ์ บุตรครูกาหลง (จ.ส.ต.ชัชวาล) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ปัจจุบันวงครูกาหลงไม่ได้รับงานบรรเลงแล้ว ตั้งแต่ปี.ศ.2550 โดยสมัยก่อนวงครูกาหลงได้รับงานทุกประเภททั้งงานมงคลและงานอวมงคล มีวงปีพาทย์ไทย ปีพาทย์มอญ และแตรวง(แห่ศพ)

ค่าตอบแทนในการบรรเลงปีพาทย์มอญของวงครูกาหลง			
งาน (เวลา)	จำนวนโค้ง	ราคาค่าตอบแทน(บาท)	หมายเหตุ
1	2	3,000	ราคาเมื่อสมัยที่วงครูยังรับงานอยู่
2	2	7,000	
2	6	10,000	
2	18	30,000	

ค่าตอบแทนของนักดนตรีในวงครูกาหลง		
งาน(เวลา)	ค่าตอบแทน(บาท)/คน	หมายเหตุ
1	300/500	นักดนตรีเล่นเครื่องปีพาทย์
2	800/1,000	นักดนตรีเล่นเครื่องปีพาทย์
1	200	นักดนตรีเล่นเครื่องประกอบจังหวะ

การแต่งกายของนักดนตรีวงครูกาหลง		
ประเภทงานที่บรรเลง	การแต่งกาย	หมายเหตุ
งานศพ (งานกลางคืน)	เสื้อเชิ้ต	สีขาวหรือสีดำ
งานศพ (งานตั้งแต่ช่วงเช้า-เฝ้า)	เสื้อซาฟารี	สีขาวหรือสีดำ
พิธีใหญ่ เช่น พระราชทานเพลิง (งานเฝ้า)	เสื้อราชปะแตน	สีขาว

รูปแบบการจัดวงและการตกแต่งวงปีพาทย์มอญของวงครูกาหลง ฟังทองคำ

การจัดวงปีพาทย์มอญของวงครูกาหลงเมื่อไปบรรเลงที่งานนั้น การวางเครื่องดนตรีมีการจัดวางเหมือนกับรูปแบบการจัดวงทั่วไป โดยในสมัยก่อนนั้นครูจะปูเสื่อและตั้งเครื่องมอญบนพื้น แต่สมัยรุ่นหลานครูกาหลงมีบางครั้งที่ตั้งเครื่องมอญบนโต๊ะ

การตกแต่งวงปีพาทย์มอญ ในสมัยก่อนนั้นไม่มีการติดไฟโซว้และไม่มีการติดหางนกยูง แต่สมัยรุ่นหลานครูกาหลงมีการติดไฟโซว้และหางนกยูง ตามสมัยนิยม

การรับงานของวงหลานครูสกุล

รับงานทุกประเภททั้งงานมงคลและงานอวมงคล มีวงปีพาทย์ไทย ปีพาทย์มอญ วงเครื่องสาย แตรวง พื้นที่ที่รับงานคือในพื้นที่อำเภอบางใหญ่และรับงานนอกพื้นที่ด้วย

ค่าตอบแทนในการบรรเลงปีพาทย์มอญของวงหลานครูสกุล			
งาน (เวลา)	จำนวนโค้ง	ราคาค่าตอบแทน(บาท)	หมายเหตุ
1	2/3	4,000/5,000	งานนอกจะคิดค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น
1	4/5	6,000/8,000	
1	6/7	10,000/12,000	
1	8/9/12	14,000/16,000/20,000	
2	2/3	7,500/8,500	
2	4/5	10,000/13,000	
2	6/7	17,000/19,000	
2	8/9/12	21,000/25,000/30,000	

ค่าตอบแทนของนักดนตรีในวงหูลานครูสกล		
งาน(เวลา)	ค่าตอบแทน(บาท)/คน	หมายเหตุ
1	350	งาน 2-3 โค้ง
2	600	งาน 2-3 โค้ง
1	400	งาน 4 โค้งขึ้นไป
2	700	งาน 4 โค้งขึ้นไป
1	500	นักร้องจะได้ค่าตอบแทนมากกว่า
2	800	นักร้องจะได้ค่าตอบแทนมากกว่า

การแต่งกายของนักดนตรีวงหูลานครูสกล		
ประเภทงานที่บรรเลง	การแต่งกาย	หมายเหตุ
งานศพ (งานกลางคืน)	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีขาว
งานศพ (งานตั้งแต่ช่วงเช้า-เฝ้า)	เสื้อซาฟารี	สีดำ
พิธีใหญ่ เช่น พระราชทานเพลิง (งานเฝ้า)	เสื้อเชิ้ตแขนยาวผูกเน็คไทสีดำ	เสื้อสีขาว
งานบวช	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีชมพูหรือม่วง

รูปแบบการจัดวงและการตกแต่งวงปีพาทย์มอญของวงหูลานครูสกล

การจัดวงปีพาทย์มอญของวงหูลานครูสกลเมื่อไปบรรเลงที่งานนั้น การวางเครื่องดนตรีมีการจัดวางเหมือนกับรูปแบบการจัดวงทั่วไป แต่จะไม่ได้ตั้งเครื่องดนตรีกับพื้น เครื่องดนตรีไทยจะวางบนเก้าอี้ไม้ เครื่องดนตรีที่วางบนเก้าอี้ไม้ คือ ซ้องมอญวงใหญ่-เล็ก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ตะโพน โหม่ง 3 ใบ ปี ผู้บรรเลงนั่งเก้าอี้พลาสติก ส่วนเบิ่งมางคอกนั้นจะตั้งกับพื้น

การตกแต่งวงปีพาทย์มอญ จะประดับด้วยหลอดไฟโดยจะติดบริเวณ รางซ้องมอญ เบิ่งมางคอก โหม่ง ซึ่งเครื่องดนตรีที่นั้งอยู่ตำแหน่งด้านหน้าจะมีหลอดไฟประดับทั้งหมด ซึ่งวงหูลานครูสกลนั้นจะไม่ใช้หางนกยูงในการประดับตกแต่ง โต๊ะที่ใช้วางเครื่องดนตรีจะเป็นโต๊ะไม้ทาสีน้ำตาล ไม่ต้องคลุมผ้า บริเวณกระจังโหม่งแกะเป็นชื่อวงว่า วงหูลานครูสกล

การจัดวงปี่พาทย์มอญของวงหลานครูสกล

การจัดวงปี่พาทย์มอญของวงหลานครูสกล

การรับงานของวงครุถวิล

รับงานทุกประเภททั้งงานมงคลและงานอวมงคล มีวงปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญ วงเครื่องสาย
แต้วรวง พื้นที่ที่รับงานคือในพื้นที่อำเภอบางใหญ่และรับงานนอกพื้นที่ด้วย

ค่าตอบแทนในการบรรเลงปี่พาทย์มอญของวงครุถวิล			
งาน (เวลา)	จำนวนโค้ง	ราคาค่าตอบแทน(บาท)	หมายเหตุ
1	2/3	7,000/9,000	งานนอกจะคิดค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น
1	4/5	11,000/12,000	
1	6/7	13,000/14,000	
1	8/9	15,000/16,000	
2	2/3	9,000/11,000	
2	4/5	13,000/15,000	
2	6/7	20,000/23,000	
2	8/9	25,000/30,000	

ค่าตอบแทนของนักดนตรีในวงครุถวิล		
งาน(เวลา)	ค่าตอบแทน(บาท)/คน	หมายเหตุ
1	350-400	ให้ค่าตอบแทนเท่ากันทั้งวง
2	700-800	

การแต่งกายของนักดนตรีวงครุถวิล		
ประเภทงานที่บรรเลง	การแต่งกาย	หมายเหตุ
งานศพ (งานกลางคืน)	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีขาว
งานศพ (งานตั้งแต่ช่วงเช้า-เฝ้า)	เสื้อซาฟารี	สีขาว
พิธีใหญ่ เช่น พระราชทานเพลิง (งานเฝ้า)	เสื้อเชิ้ตแขนยาวผูกเน็คไทสีดำ	เสื้อสีขาว
งานบวช	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีชมพูหรือม่วง

รูปแบบการจัดวางและการตกแต่งวงปีพาทย์มอญของวงครุฑวิไล

การจัดวางปีพาทย์มอญของวงหุลานครุฑกลเมื่อไปบรรเลงที่งานนั้น การวางเครื่องดนตรีมีการจัดวางเหมือนกับรูปแบบการจัดวางทั่วไป แต่จะไม่ได้ตั้งเครื่องดนตรีกับพื้น เครื่องดนตรีไทยจะวางบนเก้าอี้ที่มีการแกะสลักสวยงามและปิดทอง เครื่องดนตรีที่วางบนเก้าอี้ คือ ซ้องมอญวงใหญ่-เล็ก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ตะโพน โหม่ง 3 ใบ ผู้บรรเลงนั่งเก้าอี้พลาสติก ส่วนเบิ่งมางคอกนั้นจะตั้งกับพื้น

การตกแต่งวงปีพาทย์มอญ จะประดับด้วยหลอดไฟโดยจะติดบริเวณ รางซ้องมอญ เบิ่งมางคอก โหม่ง ซึ่งเครื่องดนตรีที่นั้งอยู่ตำแหน่งด้านหน้าจะมีหลอดไฟประดับทั้งหมด ซึ่งวงครุฑวิไลนั้นจะไม่ใช้หางนกยูงในการประดับตกแต่ง โติ๊ะที่ใช้วางเครื่องดนตรีจะเป็นโติ๊ะไม้ที่แกะสลักและปิดทอง เหมือนซ้องมอญ ไม่ต้องคลุมผ้า

การจัดวางปีพาทย์มอญของวงครุฑวิไล

การจัดวงปี่พาทย์มอญของวงครุฑวิไล

การรับงานของวงรักแจ้ง

รับงานทุกประเภททั้งงานมงคลและงานอวมงคล มีวงปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญ และวงเครื่องสาย
พื้นที่ที่รับงานคือในพื้นที่อำเภอบางใหญ่และรับงานนอกพื้นที่ด้วย

ค่าตอบแทนในการบรรเลงปี่พาทย์มอญของวงรักแจ้ง			
งาน (เวลา)	จำนวนโค้ง	ราคาค่าตอบแทน(บาท)	หมายเหตุ
1	2/3	5,000/7,000	งานนอกจะคิดค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น
1	5	12,000	
2	2/3	10,000/14,000	
2	5	24,000	

ค่าตอบแทนของนักดนตรีในวงรักแจ้ง		
งาน(เวลา)	ค่าตอบแทน(บาท)/คน	หมายเหตุ
เวลาละ	400-500	ให้ค่าตอบแทนเท่ากันทั้งวง

การแต่งกายของนักดนตรีวงรักแจ้ง		
ประเภทงานที่บรรเลง	การแต่งกาย	หมายเหตุ
งานศพ (งานกลางคืน)	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีขาว
งานศพ (งานตั้งแต่ช่วงเช้า-เผา)	เสื้อซาฟารี	สีขาว
พิธีใหญ่ เช่น พระราชทานเพลิง (งานเผา)	เสื้อเชิ้ตแขนยาวผูกเน็คไทสีดำ	เสื้อสีขาว
งานบวช	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีชมพูหรือม่วง

รูปแบบการจัดวงและการตกแต่งวงปีพาทย์มอญของวงรักแจ้ง

การจัดวงปีพาทย์มอญของรักแจ้ง เมื่อไปบรรเลงที่งานนั้น การวางเครื่องดนตรีมีการจัดวางเหมือนกับรูปแบบการจัดวงทั่วไป แต่จะไม่ได้ตั้งเครื่องดนตรีกับพื้น เครื่องดนตรีไทยจะวางบนเก้าอี้ไม้ เครื่องดนตรีที่วางบนเก้าอี้ไม้ คือ ซ้องมอญวงใหญ่-เล็ก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ตะโพน โหม่ง 3 ใบ ปี ผู้บรรเลงนั่งเก้าอี้พลาสติก ส่วนเบิ่งมางคอกนั้นจะตั้งกับพื้น

การตกแต่งวงปีพาทย์มอญ จะประดับด้วยหลอดไฟโดยจะติดบริเวณ รางซ้องมอญ เบิ่งมางคอก โหม่ง ซึ่งเครื่องดนตรีที่นั่งอยู่ตำแหน่งด้านหน้าจะมีหลอดไฟประดับทั้งหมด แต่ที่วงรักแจ้งนั้นจะไม่ใช้หางนกยูงในการประดับตกแต่ง

การรับงานของวงวันชัย ยิ้มสนิท

รับงานทุกประเภททั้งงานมงคลและงานอวมงคล นำเครื่องดนตรีไปบรรเลงตามลักษณะงาน และตามความต้องการของเจ้าภาพ มีวงปีพาทย์ทุกชนิดแต่ไม่รับงานที่เป็นวงเครื่องสาย พื้นที่ที่รับงานคือในพื้นที่อำเภอบางใหญ่และรับงานนอกพื้นที่ด้วย

ค่าตอบแทนในการบรรเลงปีพาทย์มอญของวงวันชัย ยิ้มสนิท			
งาน (เวลา)	จำนวนโค้ง	ราคาค่าตอบแทน(บาท)	หมายเหตุ
1	2/3	5,000/7,000	งานนอก 7,000/10,000
1	4/5	7,000/8,000	งานนอก 10,000/12,000
1	6	10,000	งานนอก 14,000
2	2/3	7,500/9,000	งานนอก 9,000/12,000
2	4/5	11,000/13,000	งานนอก 12,000/18,000
2	6	15,000	งานนอก 20,000
			งาน 3 เวลา ปัจจุบันไม่มีรับ

ค่าตอบแทนของนักดนตรีในวงวันชัย ยิ้มสนิท		
งาน(เวลา)	ค่าตอบแทน(บาท)/คน	หมายเหตุ
1	400	ค่าตอบแทนเท่ากันทุกคน
2	800	

การแต่งกายของนักดนตรีวงวันชัย ยิ้มสนิท		
ประเภทงานที่บรรเลง	การแต่งกาย	หมายเหตุ
งานศพ (งานกลางคืน)	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีขาว
งานศพ (งานตั้งแต่ช่วงเช้า-เฝ้า)	เสื้อซาฟารี	สีดำ
งานศพตั้งแต่ 5 โมงขึ้นไปหรืองานศพพระ	เสื้อเชิ้ตแขนยาวผูกเน็คไท	สีขาว
งานบวช	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีชมพูหรือม่วง

รูปแบบการจัดวงและการตกแต่งวงปีพาทย์มอญของวงวันชัย ยิ้มสนิท

การจัดวงปีพาทย์มอญของวงวันชัย ยิ้มสนิท เมื่อไปบรรเลงที่งานนั้น การวางเครื่องดนตรีมี การจัดวงเหมือนกับรูปแบบการจัดวงทั่วไป แต่จะไม่ได้ตั้งเครื่องดนตรีกับพื้น เครื่องดนตรีไทยจะวาง บนเก้าอี้ไม้ เครื่องดนตรีที่วางบนเก้าอี้ไม้ คือ ซ้องมอญวงใหญ่-เล็ก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ตะโพน โหม่ง 3 ใบ ปี ผู้บรรเลงนั่งเก้าอี้พลาสติก ส่วนเปิงมางคอกนั้นจะตั้งกับพื้น

การตกแต่งวงปีพาทย์มอญ จะประดับด้วยหลอดไฟโดยจะติดบริเวณ รางซ้องมอญ เปิงมางคอก โหม่ง ซึ่งเครื่องดนตรีที่นั่งอยู่ตำแหน่งด้านหน้าจะมีหลอดไฟประดับทั้งหมด แต่จะไม่ใช้หางนกยูงในการประดับตกแต่ง โต๊ะสำหรับวางเครื่องดนตรีด้านหน้าจะคลุมผ้าพื้นสีดำและผ้าลูกไม้สีขาว เพื่อให้ดูสวยงาม

การรับงานของวงศิลป์รัตน

รับงานทุกประเภททั้งงานมงคลและงานอวมงคล มีวงปีพาทย์ไทย ปีพาทย์มอญ แตรวงแห่ศพ และวงเครื่องสาย พื้นที่ที่รับงานคือในพื้นที่อำเภอบางใหญ่และรับงานนอกพื้นที่ด้วย

ค่าตอบแทนในการบรรเลงปีพาทย์มอญของวงศิลป์รัตน			
งาน (เวลา)	จำนวนโด้ง	ราคาค่าตอบแทน(บาท)	หมายเหตุ
1	2/3	4,500/5,000	หากนอกสถานที่จะคิดค่าตอบแทน
1	4/5	5,500/6,000	เพิ่มประมาณ 500 – 1,000 บาท
2	2/3	6,500/7,500	
2	4/5	9,000/11,000	

ค่าตอบแทนของนักดนตรีในวงศิลป์รัชฉัตร		
งาน(เวลา)	ค่าตอบแทน(บาท)/คน	หมายเหตุ
1	400	ค่าตอบแทนเท่ากันทุกคน
2	800	

การแต่งกายของนักดนตรีวงศิลป์รัชฉัตร		
ประเภทงานที่บรรเลง	การแต่งกาย	หมายเหตุ
งานศพ (งานกลางคืน)	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีดำ
งานศพ (งานตั้งแต่ช่วงเช้า-เผา)	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีขาว
พิธีใหญ่ เช่น พระราชทานเพลิง (งานเผา)	เสื้อเชิ้ตแขนยาว	เสื้อสีขาว
งานบวช	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีชมพูหรือม่วง

รูปแบบการจัดวงและการตกแต่งวงปีพาทย์มอญของวงศิลป์รัชฉัตร

การจัดวงปีพาทย์มอญของวงศิลป์รัชฉัตรเมื่อไปบรรเลงที่งานนั้น การวางเครื่องดนตรีมีการจัดวางเหมือนกับรูปแบบการจัดวงทั่วไป แต่จะไม่ได้ตั้งเครื่องดนตรีกับพื้น เครื่องดนตรีไทยจะวางบนเก้าอี้ไม้ เครื่องดนตรีที่วางบนเก้าอี้ไม้ คือ ซ้องมอญวงใหญ่-เล็ก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ตะโพน โหม่ง 3 ใบ ปี่ ผู้บรรเลงนั่งเก้าอี้พลาสติก ส่วนเบิ่งมางคอกนั้นจะตั้งกับพื้น

การตกแต่งวงปีพาทย์มอญ จะประดับด้วยหลอดไฟโดยจะติดบริเวณ รางซ้องมอญ เบิ่งมางคอก โหม่ง ซึ่งเครื่องดนตรีที่นั้งอยู่ตำแหน่งด้านหน้าจะมีหลอดไฟประดับทั้งหมด โตะที่ใช้วางเครื่องดนตรีนั้นจะคลุมด้วยผ้าจับจีบเป็นระบายสีขาวสลับน้ำเงิน เพื่อให้เกิดความสวยงาม และวงศิลป์รัชฉัตรนั้นจะไม่ใช้หางนกยูงในการประดับตกแต่ง

การจัดวงปี่พาทย์มอญของวงศิลปวัฒนธรรม

การจัดวงปี่พาทย์มอญของวงศิลปวัฒนธรรม

การรับงานของวงช. ยิมสนิท

รับงานทุกประเภททั้งงานมงคลและงานอวมงคล นำเครื่องดนตรีไปบรรเลงตามลักษณะงาน และตามความต้องการของเจ้าภาพ มีวงปี่พาทย์ทุกชนิดแต่ไม่รับงานที่เป็นวงเครื่องสาย พื้นที่ที่รับงาน คือในพื้นที่อำเภอบางใหญ่และรับงานนอกพื้นที่ด้วย

ค่าตอบแทนของนักดนตรีในวงช.ยิมสนิท		
งาน(เวลา)	ค่าตอบแทน(บาท)/คน	หมายเหตุ
1	400	ค่าตอบแทนเท่ากันทุกคน
2	800	

การแต่งกายของนักดนตรีวงช.ยิมสนิท		
ประเภทงานที่บรรเลง	การแต่งกาย	หมายเหตุ
งานศพ (งานกลางคืน)	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีขาว
งานศพ (งานตั้งแต่ช่วงเช้า-เฝ้า)	เสื้อซาฟารี	สีดำ
งานศพตั้งแต่ 5 ไค้ขึ้นไปหรืองานศพพระ	เสื้อเชิ้ตแขนยาวผูกเน็คไท	สีขาว
งานบวช	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีชมพูหรือม่วง

ค่าตอบแทนในการบรรเลงปี่พาทย์มอญของวงช.ยิมสนิท			
งาน (เวลา)	จำนวนไค้	ราคาค่าตอบแทน(บาท)	หมายเหตุ
1	2/3	5,000/7,000	งานนอก 7,000/10,000
1	4/5	7,000/8,000	งานนอก 10,000/12,000
1	6	10,000	งานนอก 14,000
2	2/3	7,500/9,000	งานนอก 9,000/12,000
2	4/5	11,000/13,000	งานนอก 12,000/18,000
2	6	15,000	งานนอก 20,000
			งาน 3 เวลา ปัจจุบันไม่มีรับ

รูปแบบการจัดวางและการตกแต่งวงปีพาทย์มอญของวงช.ยิ้มสนิท

การจัดวงปีพาทย์มอญของวงช.ยิ้มสนิทเมื่อไปบรรเลงที่งานนั้น การวางเครื่องดนตรีมีการจัดวางเหมือนกับรูปแบบการจัดวงทั่วไป แต่จะไม่ได้ตั้งเครื่องดนตรีกับพื้น เครื่องดนตรีไทยจะวางบนเก้าอี้ไม้ เครื่องดนตรีที่วางบนเก้าอี้ไม้ คือ ซ้องมอญวงใหญ่-เล็ก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ตะโพน โหม่ง 3 ใบ ปี่ ผู้บรรเลงนั่งเก้าอี้พลาสติก ส่วนเบิ่งมางคอกนั้นจะตั้งกับพื้น

การตกแต่งวงปีพาทย์มอญ จะประดับด้วยหลอดไฟโดยจะติดบริเวณ รางซ้องมอญ เบิ่งมางคอก โหม่ง ซึ่งเครื่องดนตรีที่นั้งอยู่ตำแหน่งด้านหน้าจะมีหลอดไฟประดับทั้งหมด แต่ที่วงช.ยิ้มสนิทนั้น จะไม่ใช่หางนกยูงในการประดับตกแต่ง โต๊ะสำหรับวางเครื่องดนตรีด้านหน้าจะคลุมผ้าพื้นสีดำและผ้าลูกไม้สีขาว เพื่อให้ดูสวยงาม บริเวณกระจังโหม่งแกะเป็นชื่อวงช.ยิ้มสนิท และมีป้ายไวเนิด เป็นรูปครูสกล เขียนข้อความว่า วงช.ยิ้มสนิท ศิษย์คุณครูสกล แก้วเพ็ญภาค

การจัดวงปีพาทย์มอญของวงช.ยิ้มสนิท

การจัดวงปี่พาทย์มอญของวงซ.ยัมสนิท

การรับงานของวงเต็มรักษาวาติต

รับงานทุกประเภททั้งงานมงคลและงานอวมงคล มีวงปี่พาทย์ไทย และปี่พาทย์มอญ ไม่มีวงเครื่องสาย พื้นที่ที่รับงานคือในพื้นที่อำเภอบางใหญ่และรับงานนอกพื้นที่ด้วย งานนอกพื้นที่ที่เคยรับ เช่นจังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น

ค่าตอบแทนในการบรรเลงปี่พาทย์มอญของวงเต็มรักษาวาติต (ครุบุญเทิด)			
งาน (เวลา)	จำนวนโค้ง	ราคาค่าตอบแทน(บาท)	หมายเหตุ
1	2/3	4,000/5,000	งานนอกจะคิดค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น
1	4/5	6,000/8,000	
1	6/7	10,000/12,000	
1	8/9	14,000/16,000	
1	12	20,000	
2	2/3	7,500/8,500	
2	4/5	10,000/13,000	
2	6/7	17,000/19,000	
2	8/9	21,000/25,000	
2	12	30,000	

ค่าตอบแทนของนักดนตรีในวงเต็มรักรัษวาทิต (ครูบุญเทิด)		
งาน(เวลา)	ค่าตอบแทน/คน	หมายเหตุ
1	350	งาน 2-3 โด่ง
2	600	งาน 2-3 โด่ง
1	400	งาน 4 โด่งขึ้นไป
2	700	งาน 4 โด่งขึ้นไป
1	500	นักร้องจะได้ค่าตอบแทนมากกว่า
2	800	นักร้องจะได้ค่าตอบแทนมากกว่า

การแต่งกายของนักดนตรีวงเต็มรักรัษวาทิต (ครูบุญเทิด)		
ประเภทงานที่บรรเลง	การแต่งกาย	หมายเหตุ
งานศพ (งานกลางคืน)	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีขาวหรือสีดำ
งานศพ (งานตั้งแต่ช่วงเช้า-เฝ้า)	เสื้อซาฟารี	สีขาวหรือสีกรมท่า
พิธีใหญ่ เช่น พระราชทานเพลิง (งานเฝ้า)	เสื้อเชิ้ตแขนยาวผูกเนกไทสีดำ	เสื้อสีขาว
งานบวช	เสื้อคอปกหรือเสื้อโปโล	สีชมพูหรือม่วง

รูปแบบการจัดวงและการตกแต่งวงปีพาทย์มอญของวงเต็มรักรัษวาทิต

การจัดวงปีพาทย์มอญของวงเต็มรักรัษวาทิตเมื่อไปบรรเลงที่งานนั้น การวางเครื่องดนตรีมีการจัดวางเหมือนกับรูปแบบการจัดวงทั่วไป แต่จะไม่ได้ตั้งเครื่องดนตรีกับพื้น เครื่องดนตรีไทยจะวางบนเก้าอี้ไม้ เครื่องดนตรีที่วางบนเก้าอี้ไม้ คือ ซ้อมมอญวงใหญ่-เล็ก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ตะโพน โหม่ง 3 ใบ ปี่มอญ ผู้บรรเลงนั่งเก้าอี้พลาสติก ส่วนเบิ่งมางคอกนั้นจะตั้งกับพื้น

การตกแต่งวงปีพาทย์มอญ จะประดับด้วยหลอดไฟโดยจะติดบริเวณ รางซ้อมมอญ เบิ่งมางคอก โหม่ง ซึ่งเครื่องดนตรีที่นั้งอยู่ตำแหน่งด้านหน้าจะมีหลอดไฟประดับทั้งหมด แต่ที่วงเต็มรักรัษวาทิตนั้นจะไม่ใช้หางนกยูงในการประดับตกแต่ง โต๊ะสำหรับวางเครื่องดนตรีด้านหน้าจะคลุมผ้าพื้นสีดำและผ้าลูกไม้สีขาว เพื่อให้ดูสวยงาม

ตาราง 7 แสดงสถานการณ์รับบรรเลงปีพาทย์มอญในปัจจุบัน

ชื่อวงปีพาทย์มอญ	รับบรรเลงปีพาทย์มอญ	เลิกรับบรรเลงปีพาทย์มอญ
1. วงครูสกล แก้วเพ็ญภาค		✓
2. วงครูกาหลง ฟุ้งทองคำ		✓
3. วงหลานครูสกล (ครูทเม็น นุชทรัพย์)	✓	
4. วงครูถวิล รักษาวงษ์	✓	
5. วงรักแจ้ง	✓	
6. วงวันชัย ยิ้มสนิท	✓	
7. วงปีพาทย์ศิลป์ธวัชมนั	✓	
8. วงช.ยิ้มสนิท	✓	
9. วงเต็มรักษาวาทิต	✓	

การบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพ

การบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพของวงหลานครูทเม็น วงครูถวิล วงรักแจ้ง วงวันชัย ยี่มสนิท วงช.ยี่มสนิท และวงเต็มรักษ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากนักดนตรีที่บรรเลงฆ้องวงใหญ่ เนื่องจากในการบรรเลงปีพาทย์มอญนั้น ผู้บรรเลงฆ้องวงใหญ่จะเป็นคนเริ่มเพลง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญจากครูพอน รักแจ้ง ซึ่งถือว่าเป็นนักดนตรีคนสำคัญที่ส่วนใหญ่ครูจะต้องไปบรรเลงกับทุกวง และวงศิลปวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูเจษฎาพล นามเมือง ได้ให้ข้อมูลขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญที่เหมือนกัน ดังนี้

การรับงานพิธีศพแบบ 1 เวลา (วันสวดอภิธรรมคืนสุดท้าย)

การรับงานพิธีศพแบบ 1 เวลา วันสวดอภิธรรมคืนสุดท้าย วงปีพาทย์มอญจะต้องเข้างานเวลาประมาณ 15.00 น. โดยเมื่อตั้งเครื่องดนตรีเสร็จแล้ว หากเจ้าภาพยังไม่ได้เคลื่อนย้ายศพมาตั้งบำเพ็ญกุศล วงปีพาทย์มอญจะยังไม่ต้องบรรเลงเพลงใด โดยจะต้องรอให้มีการเคลื่อนย้ายศพ จึงบรรเลงเพลงยกศพ จากนั้นจึงเริ่มบรรเลงเพลงเชิญ หรืออาจจะเริ่มบรรเลงจากเพลงประจำวัด ถ้ามีการตั้งบำเพ็ญกุศลศพที่บ้าน จะต้องบรรเลงเพลงประจำบ้านแทนเพลงประจำวัด ระหว่างรอพระมาสวดอภิธรรมในตอนกลางคืน วงปีพาทย์มอญจะบรรเลงเพลงมอญ 2 ชั้น เพลงเถา (ถ้ามีนักร้อง) ในช่วงเย็นเกือบค่ำวงปีพาทย์มอญจะบรรเลงเพลงย่ำค่ำ ซึ่งนักดนตรีในวงจะต้องสามารถบรรเลงเพลงย่ำค่ำได้ทุกคน จึงจะสามารถบรรเลงเพลงนี้ได้ หากนักดนตรีในวงไม่สามารถบรรเลงได้ ก็สามารถบรรเลงเพลงมอญ 2 ชั้นแทนเพลงย่ำค่ำได้ ไม่ถือว่าเป็นการผิดรูปแบบการบรรเลงแต่อย่างใด หลังจากนั้นเมื่อพระสงฆ์เดินทางมาถึงศาลาเพื่อทำการสวดอภิธรรมศพ วงปีพาทย์มอญจะต้องบรรเลงเพลงรับพระ โดยจะใช้เพลงมอญชั้นเดียว ต่อมาเมื่อเจ้าภาพจุดธูปเทียนบูชาพระ ปีพาทย์มอญจะต้องบรรเลงเพลงจุดธูปเทียน ระหว่างที่พระสงฆ์สวดอภิธรรมจบในแต่ละบท วงปีพาทย์มอญจะบรรเลง เพลงมอญ 2 ชั้น ออกชั้นเดียว โดยจะไม่บรรเลงยาวมาก เมื่อพระสงฆ์เดินทางกลับวงปีพาทย์มอญจะต้องบรรเลงเพลงมอญชั้นเดียว เพื่อเป็นการส่งพระ เมื่อถึงเวลาเลิกงาน เวลาประมาณ 20.30 น. วงปีพาทย์มอญจะต้องบรรเลงเพลงประจำบ้านเป็นเพลงสุดท้าย

ตาราง 8 สรุปการบรรเลงปี่พาทย์มอญในพิธีศพแบบ 1 เวลา (วันสวดอภิธรรมคืนสุดท้าย)

เวลา	เหตุการณ์	เพลงที่บรรเลง
15.00 – 18.00น.	มีการตั้งศพบำเพ็ญกุศลแล้ว	* เพลงเชิญ * ครูเจษฎาพล จะเริ่มบรรเลงด้วยเพลงประจำวัด
	ยังไม่มีมีการเคลื่อนย้ายศพมาตั้งบำเพ็ญกุศล วงปี่พาทย์มอญจะไม่เล่นเพลงใด ๆ เมื่อญาติผู้เสียชีวิตเคลื่อนย้ายศพมายังศาลาบำเพ็ญกุศล จึงเริ่มบรรเลง (จากป่าช้า หรือ จากที่รดน้ำศพมาใส่โลง)	เพลงยกศพ
	ระหว่างรอพระสงฆ์เดินทางมาสวดอภิธรรมศพ ทั้งนี้การบรรเลงเพลงจะต้องขึ้นอยู่กับคนปี่และคนระนาดสามารถเล่นเพลงมอญ 2 ชั้นได้เพลงเดียวกันด้วย	เพลงประจำวัดทางล่าง (2 เที้ยว) เพลงประจำวัดทางบน (ออกเพลง เช่น เพลงแขกมอญ เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เป็นต้น เพลงประจำทางใหม่ เพลงมอญ 2 ชั้น-ชั้นเดียว
18.00 – 19.00 น.	ระหว่างรอพระสงฆ์เดินทางมาสวดอภิธรรมศพ ทั้งนี้การบรรเลงเพลงจะต้องขึ้นอยู่กับคนปี่และคนระนาดสามารถเล่นเพลงมอญ 2 ชั้นได้เพลงเดียวกันด้วย	เพลงย่ำคำ เพลงเถา (เมื่อมีนักร้อง) เพลงมอญสองชั้น – ชั้นเดียว
19.30 - 20.30 น.	พระสงฆ์มาถึง	เพลงมอญชั้นเดียว เช่น เพลงดาว กระจ่าง แมลงภู่ทอง เป็นต้น
	เจ้าภาพจุดธูป	เพลงเร็วจุดธูป
	พระสวดอภิธรรม/บรรเลงช่วงพระหยุดสวดในแต่ละจบ	เพลงมอญสองชั้น – ชั้นเดียว (ปัจจุบันเล่นเพลงไม่ยาวมาก) เช่น เพลงแน เพลงมะลิวัลย์ เป็นต้น
	พระสงฆ์กลับ	เพลงมอญชั้นเดียว
	สิ้นสุดการบรรเลง	เพลงประจำบ้าน

การรับงานพิธีศพแบบ 1 เวลา (วันที่มีการประชุมเพลิง)

การรับงานพิธีศพแบบ 1 เวลา วันที่มีการประชุมเพลิง วงปีพาทย์มอญจะมาถึงบริเวณงาน เวลา 06.30 น. จะบรรเลงเพลงประจำวัด และเพลงมอญ 2 ชั้น รอเวลาที่พระสงฆ์มาถึงศาลา ปี่พาทย์มอญบรรเลงเพลงมอญชั้นเดียว เพื่อเป็นการรับพระ พระสงฆ์เริ่มฉันภัตตาหารเช้า ปี่พาทย์มอญจะบรรเลงเพลงพระฉันมอญ (เช้า) ซึ่งการบรรเลงเพลงพระฉันมอญนั้นจะต้องดูว่านักดนตรีในวงได้เพลงนี้เหมือนกันจึงบรรเลง และอีกกรณีหนึ่ง คือ เมื่อไม่มีนักร้อง หากมีนักร้องวงปีพาทย์มอญอาจบรรเลงเพลงไทยหรือเพลงมอญที่มีการรับร้อง เมื่อพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จ พระสงฆ์กลับ ปี่พาทย์มอญจะต้องบรรเลงเพลงมอญชั้นเดียว เพื่อเป็นการส่งพระ เป็นอันเสร็จพิธีในช่วงเช้า หลังจากนั้นวงปีพาทย์มอญจะบรรเลงเพลงมอญ 2 ชั้น – ชั้นเดียว หรือบรรเลงเพลงเถาที่มีการรับร้อง (เมื่อมีนักร้อง) จากนั้นเมื่อถึงเวลาประมาณ 10.30 น. พระสงฆ์เดินทางมาถึงศาลา ปี่พาทย์มอญจะต้องทำเพลงรับ เพราะ ด้วยเพลงมอญชั้นเดียว และเมื่อเจ้าภาพจุดธูปเทียนบูชาพระ ปี่พาทย์มอญก็ต้องบรรเลงเพลงเร็วจุดธูป พระสงฆ์ฉันภัตตาหารเพล ปี่พาทย์มอญบรรเลงเพลงพระฉันมอญ (เพล) ซึ่งต้องดูนักดนตรีในวงว่าได้เพลงนี้หรือไม่ หากนักดนตรีบรรเลงเพลงนี้ไม่ได้ก็สามารถเปลี่ยนไปเล่นเพลงมอญ 2 ชั้น หรือเพลงเถา ก็ได้ เมื่อพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเพลเสร็จ ก็บรรเลงเพลงส่งพระ ด้วยเพลงมอญชั้นเดียว หลังจากนั้นนักดนตรีรับประทานอาหารกลางวันแล้ว นักดนตรีกลับมาที่วงเพื่อบรรเลงเพลงย่าเที่ยง ซึ่งเพลงนี้จำเป็นต้องดูนักดนตรีในวงว่าได้เพลงนี้หรือไม่หากไม่ได้สามารถเปลี่ยนไปเล่น เพลงมอญสองชั้น หรือเพลงเถาได้เช่นกัน ต่อไปเมื่อถึงเวลาที่พระสงฆ์มาแสดงธรรมเทศนา ปี่พาทย์มอญจะต้องบรรเลงรับพระ และบรรเลงเพลงจุดธูปเทียน จากนั้นเมื่อเจ้าภาพเคลื่อนย้ายศพขึ้นไปตั้งบนเมรุ วงปีพาทย์มอญจะต้องบรรเลงเพลงยกศพ โดยบรรเลงวนหลาย ๆ รอบจนกว่าเจ้าภาพจะเคลื่อนย้ายศพไปตั้งบนเมรุ แต่ในปัจจุบันบางวง จะมีแตรวงช่วยในการแห่ศพรอบเมรุ ก็สามารถใช้แตรวง หรือปี่มอญในการแห่ศพรอบเมรุ ต่อจากนั้นวงปีพาทย์มอญก็บรรเลงเพลงมอญ 2 ชั้นเพื่อรอเวลาประชุมเพลิง โดยในช่วงเวลาประชุมเพลิงที่ให้ผู้ร่วมงานขึ้นไปบนเมรุเพื่อวางดอกไม้จันทน์ วงปีพาทย์มอญจะต้องบรรเลงเพลงประจำบ้าน จนกว่าผู้ร่วมงานจะวางดอกไม้จันทน์จนครบทุกคน ซึ่งจะต้องบรรเลงเพลงประจำบ้านแล้วต่อด้วยเพลงมอญ 2 ชั้น หรือเพลงไทยสำเนียงมอญ เพื่อให้การบรรเลงต่อเนื่อง จนกระทั่งผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์ครบ ในบางครั้งวงปีพาทย์มอญอาจจะบรรเลงเพลงประจำบ้านเพียง 2 รอบ แล้วบรรเลงเพลงมอญร้องให้ ทั้งนี้กับนักดนตรีในวงจะต้องบรรเลงได้ด้วย เมื่อถึงเวลาประชุมเพลิงจริงวงปีพาทย์มอญจะบรรเลงเพลงประจำวัด ต่อด้วยเพลงไฟชุม เป็นอันเสร็จพิธี

ตาราง 9 สรุปการบรรเลงปี่พาทย์มอญในพิธีศพแบบ 1 เวลา (วันที่มีการประชุมเพลิง)

เวลา	เหตุการณ์	เพลงที่บรรเลง
06.30 น.	ระหว่างรอพระสงฆ์เดินทางมาฉันภัตตาหารเช้า ทั้งนี้การบรรเลงเพลงจะต้องขึ้นอยู่กับคนปี่และคนระนาดสามารถเล่นเพลงมอญ 2 ชั้นได้เพลงเดียวกันด้วย	เพลงประจำวัด เพลงมอญ 2 ชั้น
07.00 น.	พระสงฆ์มาถึง	เพลงมอญชั้นเดียว
07.00 – 08.00 น.	พระฉันภัตตาหารเช้า	เพลงพระฉันมอญ (เมื่อไม่มีนักร้องและนักดนตรีในวงสามารถบรรเลงเพลงนี้ได้) เพลงเถา (เมื่อมีนักร้อง)
	พระสงฆ์กลับ	เพลงมอญชั้นเดียว
08.00 – 10.30 น.	ระหว่างรอพระสงฆ์เดินทางมาฉันภัตตาหารเพล ทั้งนี้การบรรเลงเพลงจะต้องขึ้นอยู่กับคนปี่และคนระนาดสามารถเล่นเพลงมอญ 2 ชั้นได้เพลงเดียวกันด้วย	เพลงเถา (เมื่อมีนักร้อง) เพลงมอญสองชั้น – ชั้นเดียว
10.30 น.	พระสงฆ์มาถึง	เพลงมอญชั้นเดียว
11.00 น.	พระฉันภัตตาหารเพล	เพลงพระฉันมอญ เพลงเถา (เมื่อมีนักร้อง) เพลงมอญสองชั้น – ชั้นเดียว
12.00 น.	พระสงฆ์กลับ	เพลงมอญชั้นเดียว
12.30 น. -14.00 น.	ระหว่างรอพระสงฆ์มาเทศน์และเคลื่อนย้ายศพ ทั้งนี้การบรรเลงเพลงจะต้องขึ้นอยู่กับคนปี่และคนระนาดสามารถเล่นเพลงมอญ 2 ชั้นได้เพลงเดียวกันด้วย	เพลงย่ำเที่ยง(นักดนตรีในวงสามารถบรรเลงเพลงนี้ได้) เพลงมอญสองชั้น – ชั้นเดียว เพลงเถา

ตาราง 9 (ต่อ)

เวลา	เหตุการณ์	เพลงที่บรรเลง
14.00 น.	พระสงฆ์มา (แสดงธรรมเทศนา)	เพลงมอญชั้นเดียว
	เจ้าภาพจุดธูป	เพลงเร็วจุดธูป
เวลา	เหตุการณ์	เพลงที่บรรเลง
15.00 น.	พระสงฆ์กลับ	เพลงมอญชั้นเดียว
15.00 น. – 17.00 น.	แห่ศรอบเมรุ เพื่อที่จะนำศพไปตั้งบนเมรุ รอคารณานิกิจ	เพลงยกศพ ช่วงที่แห่ศรอบเมรุ จะใช้ปี่มอญหรือ แตรวง แห่นำขบวนศพ หากในวงปี่พาทย์มอญมีผู้บรรเลงครบในวงก็จะบรรเลงเพลงยกศพด้วย
	ระหว่างรอถูกขี้ประทุมเพลิง ทั้งนี้การบรรเลงเพลงจะต้องขึ้นอยู่กับคนปี่และคนระนาดสามารถเล่นเพลงมอญ 2 ชั้นได้เพลงเดียวกันด้วย	เพลงมอญสองชั้น – ชั้นเดียว เพลงเถา
17.00 น.	ประทุมเพลิง (เผาหลอก) ผู้ร่วมงานร่วมวางดอกไม้จันทน์ บนเมรุ	เพลงประจำบ้าน เพลงมอญร้องไห้
	ประทุมเพลิง (เผาจริง)	เพลงประจำวัดออกไฟซุ่ม

การรับงานพิธีศพแบบ 2 เวลา

การรับงานพิธีศพแบบ 2 เวลา คือ วงปี่พาทย์มอญจะเข้าบริเวณงานตั้งแต่เวลา 15.00 -20.30 น. ในคืนวันแรก นับเป็น 1 เวลา และมาบรรเลงต่อในวันที่มีการประทุมเพลิง ตั้งแต่เวลา 06.30 – 18.00 น. นับรวมกันเป็นงาน 2 เวลา

การรับงานพิธีศพแบบ 3 เวลา

พิธีศพแบบ 3 เวลา คือ จะมีฤกษ์เผาจริงในตอนกลางคืน ปี่พาทย์มอญจะต้องรอเพื่อบรรเลงตอนเผาจริง ในบางครั้งทางเจ้าภาพจะให้วงปี่พาทย์มอญมาบรรเลงอีกครั้งในตอนเช้าที่มีการเก็บกระดูก ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ในปัจจุบันไม่ค่อยมีเกิดขึ้นแล้ว ในช่วงเวลาที่รอฤกษ์เผาจริงในตอนกลางคืน วงปี่พาทย์มอญจะต้องบรรเลงเพลงไปเรื่อย ๆ ซึ่งเพลงที่ใช้บรรเลง เช่น เพลงย่ำไทย เพลงตับพรหมมาศ เพลงนางหงส์ โดยจะต้องดูว่านักดนตรีได้เพลงดังกล่าวหรือไม่ หากนักดนตรีไม่สามารถบรรเลงได้ก็สามารถบรรเลงเพลงมอญ 2 ชั้น เพลงเถา แทนได้จนกว่าจะถึงเวลาประชุมเพลิงในตอนกลางคืน

ตาราง 10 สรุปการบรรเลงปี่พาทย์มอญในพิธีศพ (วันที่มีการประชุมเพลิงในตอนกลางคืน)

เวลา	เหตุการณ์	เพลงที่บรรเลง
19.00 น. – 20.30 น.	ระหว่างรอฤกษ์ประชุมเพลิง ทั้งนี้ การบรรเลงเพลงจะต้องขึ้นอยู่กับคนปี่และคนระนาดสามารถเล่นเพลงมอญ 2 ชั้นได้เพลงเดียวกัน	เพลงย่ำไทย เพลงตับพรหมมาศ เพลงนางหงส์ เพลงเต่าเห่ เพลงไทยสำเนียงมอญ เพลงเถา เพลงมอญ 2 ชั้น
21.00 น.	ประชุมเพลิง (เผาจริง)	เพลงประจำวัดออกไฟชุม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูล โดยมีจุดมุ่งหมายของงานวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดการวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาการรับงานและขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญในพิธีศพ

จากการศึกษาการจัดการและรูปแบบการบรรเลงวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษาดนตรีด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย ค้นคว้าจากเอกสาร และเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์หัวหน้าวงปีพาทย์มอญและการศึกษารูปแบบการบรรเลงของวงปีพาทย์มอญในงานศพ ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยจัดเรียงเรียงเป็นการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบการศึกษาแบบพรรณนาเรียงความ ผลการศึกษาสามารถสรุปโดยย่อได้ ดังนี้

1. ศึกษาการจัดการวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จ.นนทบุรี

ประวัติหัวหน้าวงและการสืบทอดปีพาทย์มอญของหัวหน้าวงปีพาทย์มอญ ในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีนั้น มีทั้งหมด 9 วง วงปีพาทย์มอญที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมี 5 วง คือ วงครูสกล แก้วเพ็ญภาค วงครูกาหลง ฟิ่งทองคำ วงวันชัย ยิ้มสนธิ วงช.ยิ้มสนธิ วงศิลป์ธวัชณ์ วงปีพาทย์มอญที่ไม่ได้สืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมี 4 วง คือ วงครูหลานครูสกล (ครูทเม็น) วงครูถวิล วงรักแจ้ง วงเต็มรักษ์ ปัจจุบันหัวหน้าวงในอำเภอบางใหญ่นั้นสามารถแบ่งสายการเรียนดนตรีมาจากครูที่มีชื่อเสียงในจังหวัดนนทบุรี 2 สายคือ สายครูสกล และสายครูหยด (บิดาครูกาหลง) โดยวงปีพาทย์มอญที่หัวหน้าวงรับการถ่ายทอดทางด้านดนตรีมาจากสายครูสกล มีจำนวน 5 วง ได้แก่ วงหลานครูสกล (ครูทเม็น) วงครูถวิล วงครูวันชัย ยิ้มสนธิ วงช.ยิ้มสนธิ และวงเต็มรักษ์ หัวหน้าวงปีพาทย์มอญที่เป็นสายครูหยด มีจำนวน 1 วง คือ วงศิลป์ธวัชณ์ ส่วนหัวหน้าวงปีพาทย์มอญที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูทั้ง 2 สาย มีจำนวน 1 วง คือ วงรักแจ้ง

นักดนตรีของวงปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จากการศึกษพบว่า ลูกศิษย์สายครูสกล จะใช้นักดนตรีด้วยกัน กล่าวคือ นักดนตรีจะสลับไปงานกับทุกวงแล้วแต่หัวหน้าวงจะตามผู้ใด โดยนักดนตรีหลักจะมาจาก 4 ตระกูล คือ ตระกูลนุชทรัพย์(หลานครูสกล) ตระกูลรักษาวงศ์(น้องเขยครูสกล) ตระกูลยิ้มสนธิ และตระกูลรักแจ้ง ส่วนสายครูหยดนั้นในเขตอำเภอบางใหญ่ มีอยู่ 1 วง คือ วงศิลป์ธวัชณ์ นักดนตรีในวง คือ ลูกศิษย์สายครูหยด ศรีอยู่ ซึ่งเป็นบิดาครูกาหลง ฟิ่งทองคำ

สถานที่และเครื่องดนตรี สถานที่ฝึกซ้อมเปียพาทย์มอญของทุกวงจะใช้ที่บ้านครูเป็นที่ฝึกซ้อม ทั้ง 9 วงมีเครื่องเป่าพาทย์ไทยและเป่าพาทย์มอญ โดยบ้านครูกาหลงจะมีห้องมอญมากที่สุด คือ 13 โค้ง โดยปกติครูจะใช้บ้านของตนเองเป็นที่เก็บเครื่องดนตรีและฝึกซ้อมดนตรี โดยจะมีห้องสำหรับซ้อมดนตรีหรือมีเรือนแยกสำหรับไว้ซ้อมดนตรี แต่ในปี พ.ศ.2554 นั้นได้เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่ ทำให้หัวหน้าวงจะต้องนำเครื่องดนตรีย้ายขึ้นที่สูง ไม่ก็ไปฝากไว้ที่บ้านคนรู้จักหรือญาติที่มีที่สูงพอที่จะเก็บรักษาเครื่องได้

การรับศิษย์ รับตั้งแต่อายุ 5 ปีขึ้นไป โดยในปัจจุบันนอกจากลูกศิษย์จะต้องสมัครใจมาขอเรียนด้วยตนเองแล้ว จะต้องเป็นผู้ปกครองพามาด้วย เพื่อผู้ปกครองจะได้รู้ว่าลูกของตนได้มาเรียนดนตรีที่บ้านครู และลูกศิษย์จะต้องเข้าพิธีไหว้ครู สิ่งที่ต้องเตรียมมาไหว้ครูคือ ขัน ผ้าขาว ดอกไม้/ พวงมาลัย รูป เทียน ก้านด 6 บาท หรือ 12 บาท ซึ่งทุกวงจะกระทำพิธีในวันพฤหัสบดีหรือวันอาทิตย์เท่านั้น ในสมัยก่อนครูสกลและครูกาหลงจะเป็นผู้จับมือให้ลูกศิษย์ หลังจากท่านทั้ง 2 เสียชีวิตลงนั้น ในปัจจุบันสายของครูสกลจะมีคุณครูทเม็นและคุณครูถวิลเป็นผู้จับมือให้ ส่วนในสายครูกาหลงนั้น แต่ละวงจะพาไปจับกับครูที่ตนเองนับถือ วงครูกาหลง ให้ครูสำรวย (ปัจจุบันสอนดนตรีอยู่ที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) เป็นผู้จับมือให้ วงศิลปวัฒนธรรม ให้ครูสนอง อ่ำแสง และวงรักแจ้ง ที่หัวหน้าวงมีโอกาสได้เรียนดนตรีกับครูทั้ง 2 บ้าน นั้น จะพาลูกศิษย์ไปจับมือกับครูทเม็นและครูทองใบ เรืองนนท์

วิธีการสอน การเลือกเครื่องดนตรีให้ลูกศิษย์นั้น มี 4 วงที่ให้ลูกศิษย์เลือกเครื่องดนตรีเอง ได้แก่ วงหลานครูสกล วงครูถวิล วงศิลปวัฒนธรรม และวงเต็มรักซ์ และวงที่ให้ลูกศิษย์เริ่มจากห้องวงใหญ่แล้วครูเป็นผู้เลือกเครื่องดนตรีให้ มี 5 วง คือ วงครูสกล วงครูกาหลง วงรักแจ้ง วงวันชัย ยิ้มสนิท และวงช.ยิ้มสนิท โดยวงที่มีการสอนแบบโบราณ คือ เริ่มจากเพลงสาธุการและไม้ใช้ไม้ดี มี 5 วง คือ วงครูสกล วงครูกาหลง วงครูถวิล วงศิลปวัฒนธรรม และวงช.ยิ้มสนิท วงที่มีการสอนแบบประยุกต์โดยเริ่มจากเพลงที่จดจำง่ายและใช้ไม้แทนเสียงเครื่องดนตรี มี 3 วง คือ วงหลานครูสกล วงรักแจ้ง วงเต็มรักซ์ วงที่มีการสอนทั้งแบบโบราณและแบบประยุกต์ มี 1 วง คือ วงวันชัย ยิ้มสนิท การสอนเป่าพาทย์มอญนั้นทุกวงจะเริ่มจากเพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญ เพลงยกศพ เนื่องจากเป็นเพลงสำคัญที่ใช้ประกอบในงานศพ โดยในการสอนทุกวงผู้สอนจะให้ลูกศิษย์เรียกว่า ปู่ ตา ลุง และอนุญาตให้ลูกศิษย์ถ่ายทอดเพลงให้กันได้ ยกเว้นเพลงหน้าพาทย์จะไม่อนุญาตให้ต่อให้ตนเอง

การซ่อมเพลง ปัจจุบันวงเป่าพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ นั้น เยาวชนให้ความสนใจที่จะมาเรียนดนตรีไทยที่บ้านครูน้อยลงมาก โดยในแต่ละวงมีลูกศิษย์ที่มาเรียนไม่ถึง 10 คน ซึ่งบางวงนั้นก็ไม่มีลูกศิษย์มาเรียนแล้ว ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ หัวหน้าวงจะให้ข้อมูลการฝึกซ้อมในอดีตว่าตนเองเคยเปิดบ้านให้เยาวชนมาเรียนที่บ้าน ซึ่งปัจจุบันนักดนตรีที่เคยมาซ่อม จะเข้าสู่ช่วงวัยกลางคนและส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องกัน ยังคงมีบางวงที่เยาวชนสนใจมาเรียน แต่ก็มีจำนวนน้อย

2. ศึกษาการรับงานและขั้นตอนการบรรเลงปี่พาทย์มอญในพิธีศพ

การรับงานของวงปี่พาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ปี่พาทย์มอญจะใช้บรรเลงประกอบพิธีศพเท่านั้น วงที่ไม่ได้รับงานบรรเลงปี่พาทย์มอญแล้ว คือ วงครูสกุล และวงครูกาหลง แต่ลูกศิษย์ของครูทั้ง 2 ท่านนั้น ยังคงรับงานบรรเลงปี่พาทย์มอญ ทุกวงจะรับบรรเลงทั้งในและนอกเขตอำเภอบางใหญ่ โดยการรับงานบรรเลงปี่พาทย์มอญในพิธีศพนั้นจะมี 8 วงที่มีแตรวงที่ใช้แห่ศพ มีเพียงวงรักแจ้ง ที่ไม่มีแตรวงแห่ศพ ในการบรรเลงปี่พาทย์มอญนั้น ขนาดของวงปี่พาทย์มอญจะขึ้นอยู่กับจำนวนห้องมอญเป็นหลัก สมัยก่อนและปัจจุบันงานที่มีขนาดวงที่เล็กที่สุด คือ งานห้องมอญจำนวน 2 ไค้ ส่วนในสมัยก่อนงานที่มีขนาดวงที่ใหญ่ที่สุดมีจำนวนห้องมอญทั้งหมด 18 ไค้ แต่ ณ ปัจจุบันขนาดวงปี่พาทย์มอญที่ใหญ่ที่สุดมีจำนวน 12 ไค้ ซึ่งการที่วงปี่พาทย์มอญจะมีขนาดวงที่ใหญ่หรือเล็กนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าภาพที่มาหางานว่าจะตกลงให้มีห้องมอญกี่ไค้ ราคารับงานจำนวน 2 ไค้ในปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ 4,000 – 7,000 บาท ต่องาน 1 เวลา และราคารับงานจำนวน 12 ไค้ในปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ 30,000 บาท นักดนตรีที่มาบรรเลงจะได้รับค่าตอบแทนประมาณคนละ 300 – 500 บาท ต่องาน 1 เวลา การจัดวงเครื่องดนตรีนั้นมีรูปแบบเหมือนการจัดวงทั่วไป แต่ในสมัยก่อนนั้นจะปูเสื่อและวางเครื่องมอญ ในปัจจุบันทุกวงวางเครื่องมอญบนเก้าอี้ มีการประดับไฟที่วงห้องมอญและเปิงมางคอก และทุกวงจะไม่ใช้หางนกยูง

ขั้นตอนการบรรเลงเพลงในพิธีศพ ยังคงยึดหลักปฏิบัติในการบรรเลงปี่พาทย์มอญอย่างเคร่งครัด โดยเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรม ประกอบด้วย เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญ เพลงยกศพ เพลงจุดธูปเทียน เพลงรับพระ-เพลงส่งพระ เพลงพระฉันทมอญ และเพลงที่ใช้บรรเลงทั่วไป ประกอบด้วย เพลงมอญ 2 ชั้น เพลงไทยสำเนียงมอญ เพลงเถา โดยวงปี่พาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ ยังคงบรรเลงตามแบบแผนอย่างเคร่งครัด ไม่มีการบรรเลงเพลงลูกทุ่งแต่อย่างใด

อภิปรายผล

จากการศึกษาการจัดการวงปี่พาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า ปี่พาทย์มอญที่รับงานในปัจจุบัน หัวหน้าวงได้สืบทอดวงปี่พาทย์มอญมาจากบรรพบุรุษ มีทั้งหมด 5 วง คือ วงครูสกุล วงครูกาหลง วงวันชัย ยิ้มสนิท วงช.ยิ้มสนิท และวงศิลป์วัฒน์ ซึ่งอีก 4 วง ไม่ได้สืบทอดปี่พาทย์มอญมาจากบรรพบุรุษ คือ เริ่มต้นสร้างเครื่องมอญขึ้นใหม่ แต่ก็มาจากครอบครัวของนักดนตรีไทยเช่นกัน สามารถแบ่งสายนักดนตรีในอำเภอบางใหญ่ออกเป็น 2 สาย ได้แก่ ศิษย์สายครูสกุลและศิษย์สายครูหยด(บิดาครูกาหลง) ทั้งนี้ในปัจจุบันวงปี่พาทย์มอญของครูสกุล และครูกาหลง ก็ไม่ได้รับงานบรรเลง ปี่พาทย์มอญแล้วยังคงเหลือเพียงลูกศิษย์ที่ตั้งวงของตนเองที่ยังคงรับงานบรรเลงปี่พาทย์มอญอยู่ สอดคล้องกับการวิจัยของ ชูชาติ พิณพาทย์ (2546: 170) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษา

วัฒนธรรมปีพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี พบว่า ประวัติตระกูลปีพาทย์มอญในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานีดั้งเดิมมี 7 ตระกูล คือ ตระกูลดนตรีเจริญ พิณพาทย์ ช้องเสนาะ วงดนตรี ปี่เสนาะ และดนตรีเสนาะ ตระกูลที่เป็นหัวหน้าวงปีพาทย์มอญมาแต่ดั้งเดิม คือ ตระกูลดนตรีเจริญ พิณพาทย์ วงดนตรี และดนตรีเสนาะ มีบางตระกูลที่ต่อมาเลิกอาชีพด้านดนตรีไป และบางตระกูลได้ย้ายถิ่นฐานไปมีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่น ตระกูลที่เลิกอาชีพทางด้านดนตรีและย้ายภูมิลำเนาไปอยู่จังหวัดอื่น คือ ตระกูลช้องเสนาะ ระนาดเสนาะ วงดนตรี และปี่เสนาะ

การรับงานปีพาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่นั้น ปัจจุบันใช้ประกอบพิธีศพเท่านั้น การจัดวงมีการจัดวงตามแบบแผน คือ ช้องมอญ กระจังโหม่ง เปิงมางคอก อยู่แถวหน้า ตะโพนมอญ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ปี่มอญ จะอยู่แถวหลัง ซึ่งการจัดวงในรูปแบบนี้นั้นเป็นการจัดวงที่มีการพัฒนาขึ้น จากงานวิจัยของ สุรินทร์ ทัพรอด (2541: 142) ได้ศึกษาเรื่อง พิธีรำผีเบื้องในงานศพของชาวมอญพระประแดง พบว่าลักษณะการตั้งของวง ในอดีตการจัดวงปีพาทย์มอญ มักไม่มีรูปแบบที่แน่นอน คือ เครื่องดนตรีชนิดใดจะอยู่หน้าหรือหลังก็ได้ ตามแต่จะสะดวก แต่ปัจจุบันมีการตั้งวงที่มีรูปแบบที่แน่นอน เช่น วงปีพาทย์มอญเครื่องห้า เครื่องคู่ เครื่องใหญ่ ตามหลักการประสมวงปีพาทย์มอญทุกประการ เนื่องจากได้แบบฉบับมาจากกรมศิลปากร ซึ่งในปัจจุบันนอกจากเกิดการพัฒนาในรูปแบบการจัดวงแล้ว รูปแบบของการแต่งกาย ของผู้บรรเลง การประดับตกแต่งวง การตั้งเครื่องมอญบนเก้าอี้ยังถือว่ามีความสำคัญมาก โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระ พันธุ์เสื่อ (2551: 117 – 121) ได้ศึกษาการบริหารจัดการวงปีพาทย์มอญบนพื้นฐานของความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาวงปีพาทย์มอญของคณะเจริญศิลป์ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า วงปีพาทย์มอญคณะบัวทองในสมัยที่นายสนิท บัวทอง เป็นผู้ควบคุมวงปีพาทย์มอญคณะเจริญศิลป์ ได้คำนึงถึงความเรียบร้อย ความสง่างาม เช่น นักดนตรี ต้องเข้มงวดเรื่องการแต่งกายที่ต้องสวมใส่เหมือนกันหมด เครื่องดนตรี วงปีพาทย์มอญคณะเจริญศิลป์จะให้ความสำคัญมากกับความเรียบร้อยสวยงามของเครื่องดนตรีและการประดับประดาเครื่องดนตรี บทเพลง ยังคงรักษาระเบียบวิธีการปฏิบัติ การบรรเลงเพลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมอย่างเคร่งครัด และนำเพลงไทยประเภทเพลงดับ เพลงเถา มาบรรเลงเพิ่มเติม

นักดนตรีของวงปีพาทย์มอญ อายุจะอยู่ช่วงวัยผู้ใหญ่จนถึงวัยชราส่วนใหญ่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ สถานที่เก็บเครื่องดนตรีและการฝึกซ้อมยังคงใช้บ้านครู การรับศิษย์ยังคงต้องมีผู้ปกครองมากฝากเรียน ศิษย์จะต้องทำพิธีไหว้ครู โดยมีอุปกรณ์หลัก คือ ชัน ดอกไม้ กล้วยเทียน และกำนัล จะต้องจับมือก่อนเริ่มการเรียนปีพาทย์ด้วยเพลงสาธุการ มีการสอนปีพาทย์มอญหลังจากลูกศิษย์สามารถเล่นเครื่องปีพาทย์ไทยได้แล้ว ส่วนใหญ่ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและการสาธิตมากกว่าการใช้โน้ต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัลลักษณ์ สุขเกษม (2548: 107 - 111) ได้ศึกษา

เรื่อง “การสืบทอดปี่พาทย์ในจังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า ปัจจุบันจังหวัดสมุทรสงครามมีวงปี่พาทย์ทั้งหมดจำนวน 20 วง ปัจจุบันมีการสืบทอดปี่พาทย์สู่เยาวชนมาก สภาพการสืบทอดของนักดนตรีส่วนใหญ่มาจากบรรพบุรุษต่อเนื่องมากระบวนการสืบทอดปี่พาทย์ พบว่า ความเชื่อในการรับศิษย์เข้าเรียนปี่พาทย์ยังเหมือนในอดีต คือ ผู้ปกครองนำเด็กมาฝาก พิธีกรรมในการจับมือก่อนเริ่มการเรียนปี่พาทย์เริ่มเรียนเพลงสาธุการ สถานที่เรียนยังใช้บ้านครูเป็นสถานที่ศึกษา มีเครื่องดนตรีเป็นสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยการนำเพลงมอญมาใช้สอนแทนเพลงชุดใหม่โรงเข้าใหม่โรงเรียน เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม วิธีสอนใช้วิธีการสาธิต

ขั้นตอนการบรรเลงปี่พาทย์มอญในพิธีศพนั้น ในอำเภอบางใหญ่ ยังคงยึดถือหลักปฏิบัติในการบรรเลงปี่พาทย์มอญอย่างเคร่งครัด โดยเพลงประโคมหลักที่วงปี่พาทย์มอญจะบรรเลงเมื่อไปงานพิธีศพ เช่น เพลงประจำวัด เพลงเชิญ เพลงประจำบ้าน เพลงยกศพ เพลงรับพระ เพลงส่งพระ เพลงจุดธูป เพลงพระฉันมอญ ก็ยังคงบรรเลงตามลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ อีกทั้งยังมีการนำเพลงไทย เช่น เพลงนางหงส์ เป็นต้น เพลงเถา เช่น เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เป็นต้น มาบรรเลงในช่วงระหว่างรอพิธีกรรมทางศาสนา โดยเพลงมอญสองชั้นที่วงปี่พาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ใช้บรรเลงระหว่างรอพิธีกรรมทางศาสนานั้น ก็มีความคล้ายคลึงกับเพลงมอญในจังหวัดอื่น ๆ แต่บางเพลงครูก็ไม่สามารถบอกชื่อเพลงได้เนื่องจากครูที่ถ่ายทอดให้ไม่ได้บอกชื่อเพลงไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของมานพ วิสุทธิแพทย์และคณะ(2543: 98 – 100)ได้ศึกษาเรื่อง “การสืบทอดเพลงไทยบ้านบางลำพู : วัฒนธรรมมูซาฮูระ” พบว่าในปัจจุบันนี้บ้านบางลำพูยังมีนักดนตรีครบเป็นวงดนตรีที่สมบูรณ์ และยังรับงานการบรรเลงดนตรีเป็นบางโอกาส ปัจจุบันนี้ครูสมชาย ดุริยประณีต (2479 – 2543) ถือว่าเป็นครูด้านปี่พาทย์ที่อาวุโสที่สุดของบ้านบางลำพู ซึ่งจากการสำรวจบทเพลงกับครูสมชายแล้วพบว่า มีบทเพลงที่ปรากฏชื่อเพลงที่ครูสมชายได้รับการถ่ายทอดมา แยกเป็นเพลงมอญ จำนวน 52 เพลง เพลงมอญ ได้แก่ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญศพ และเพลงยกศพ เพลงมอญเป็นเพลงที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์มอญใช้บรรเลงในพิธีศพ โดยเพลงประจำวัดใช้ประโคมเมื่อจัดงานศพที่วัด เพลงประจำบ้านใช้ประโคมศพเมื่อจัดงานศพที่บ้าน เพลงเชิญศพใช้บรรเลงประโคมในงานศพ เพลงยกศพใช้บรรเลงในขณะที่มีการเคลื่อนย้ายศพจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยรูปแบบดังกล่าวยังคงยึดถือมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากการศึกษาวงปี่พาทย์มอญในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลมาเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษากิจการวงปี่พาทย์มอญและขั้นตอนการบรรเลงปี่พาทย์มอญในพิธีศพ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สามารถทำการศึกษาและรวบรวมเพลงมอญสองชั้น โดยมีการบันทึกโน้ตและชื่อเพลงมอญ เป็นสิ่งที่น่าสนใจที่อาจจะทำให้การเรียนปีพาทย์มอญมีรูปแบบที่ชัดเจนมากขึ้น
2. ศึกษาความเข้มแข็งของวงปีพาทย์มอญในจังหวัดอื่น ๆ
3. ศึกษาเปรียบเทียบเพลงมอญที่มีความสำคัญในพิธีศพ ในพื้นที่ที่มีบริบททางสังคมแตกต่างกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2542). **หนังสือเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดนนทบุรี**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. (2539). **ที่ระลึกงานดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 27**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชูชาติ พิณพาทย์. (2546). **การศึกษาวัฒนธรรมปีพาทย์มอญ อำเภอเมืองปทุมธานี**. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยามหาวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฐิรวุฒิ เสนาคำ. (2547). **ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- พรทิพย์ พร่อมมูล. (2552). **การศึกษาวงดนตรีเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร**. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยามหาวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิศาล บุญผูก. (2553). **มหกรรมเพลงมอญมงคล**. กรุงเทพฯ: เทคโนโลยีชั้น แอนด์ แอนเวอร์ไท ซิ่ง.
- พิสณฑ์ ปลัดสิงห์. (2543). **คนมอญ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: ชารบัวแก้ว.
- ไพโรจน์ บุญผูก. (2537). **สยามอารยะ ปีที่ 2 ฉบับที่ 23 เดือนพฤศจิกายน**. กรุงเทพฯ: Sun of Siam Printing Press.
- มานพ วิสุทธิแพทย์; และคนอื่นๆ. (2543). **การสืบทอดเพลงไทยบ้านบางลำพู : วัฒนธรรมมุขปาฐะ**. กรุงเทพฯ: งานวิจัย สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มนตรี ตราโมท. (2525). **ศิลปวัฒนธรรมไทย เล่ม 7**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.
- รังสรรค์ บัวทอง. (2553). **ที่ทัศนวัฒนธรรม**. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- วิมาลา ศิริพงษ์. (2534). **การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน ศึกษากรณีสกุลพาทย์ โกลและสกุล ศิลปะบรรเลง**. วิทยานิพนธ์ สม.บ.(มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วีระ พันธุ์เสื่อ. (2551). **การศึกษากาบริหารจัดการมปีพาทย์มอญบนพื้นฐานของความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาวงปีพาทย์มอญของคณะเจริญศิลป์ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี**. กรุงเทพฯ: งานวิจัยทางมานุษยวิทยามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สายสุนีย์ ชาวปลื้ม. (2544). **เพลงรำผีของชาวมอญ จังหวัดปทุมธานี**. ปรินญาณินพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยาราชภัฏวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง. (2542). **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ มอญ Encyclopedia of ethnic groups in Thailand Mon.** นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุพัทธรา สุภาพ. (2535). **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี**. ฉบับแก้ไข เพิ่มเติม ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภลักษณ์ สุขเกษม. (2548). **การสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดสมุทรสงคราม**. ปรินญาณินพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยาราชภัฏวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภรณ์ โอเจริญ. (2527). **วารสารเมืองโบราณ ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สุรินทร์ ทับรอด. (2541). **พิธีรำผีเบื้องในงานศพของชาวมอญพระประแดง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สุเอ็ด คชเสนี. (2527). **วารสารเมืองโบราณ ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- องค์ บรรจุน. (2549). **ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 27 ฉบับที่ 6 เมษายน**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- อภิชาติ ทัพวิเศษ. (2552). **วงก่วนกวีาตมอญ: ดนตรีชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี**. ปรินญาณินพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยาราชภัฏวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Choen, Robin. (1997). **Global Diaspora: An Introduction**. Seattle: University of Warshington Press.
- Choen, Robin. (1996). **Diasporas and the Nation-State: form Victims to challengers**. *International Affairs*. 72(3): 507-520.

ประวัติการตั้งอำเภอของจังหวัดนนทบุรี

อำเภอเมืองนนทบุรี เดิมชื่อ อำเภอตลาดขวัญ ตั้งขึ้นเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2471 ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอเมืองนนทบุรี ใน พ.ศ. 2486 จังหวัดนนทบุรีถูกยุบเป็นอำเภอหนึ่งของนครบาล กรุงเทพฯ - ธนบุรี ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น อำเภอนนทบุรี และในวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 เมื่อตั้งเป็นจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง อำเภอนนทบุรีได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น อำเภอเมืองนนทบุรี มาถึงปัจจุบันนี้

แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านพื้นที่ของอำเภอจากทิศเหนือสู่ทิศใต้แบ่งพื้นที่อำเภอเป็น 2 ส่วน ส่วนทางทิศตะวันออกมีเนื้อที่ 2 ใน 3 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นบริเวณชุมชนเมือง ย่านอุตสาหกรรมและสวนผลไม้ ส่วนทางทิศตะวันตกมีเนื้อที่ 1 ใน 3 ของเนื้อที่ทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางเกษตรกรรม

แบ่งออกเป็น 10 ตำบล 77 หมู่บ้าน ได้แก่

ตำบลบางไผ่	5	หมู่บ้าน
ตำบลไทรมา	6	หมู่บ้าน
ตำบลบางรักน้อย	6	หมู่บ้าน
ตำบลบางกร่าง	10	หมู่บ้าน
ตำบลบางศรีเมือง	5	หมู่บ้าน
ตำบลสวนใหญ่	9	หมู่บ้าน
ตำบลบางเขน	9	หมู่บ้าน
ตำบลตลาดขวัญ	11	หมู่บ้าน
ตำบลบางกระสอบ	9	หมู่บ้าน
ตำบลท่าทราย	7	หมู่บ้าน

อำเภอบางกรวย เดิมชื่อ อำเภอบางใหญ่ ตั้งขึ้นเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2447 ในปี พ.ศ. 2460 ได้แบ่งเขตการปกครองทางด้านเหนือตั้งเป็นกิ่งอำเภอ คือ กิ่งอำเภอบางแม่นาง ขึ้นกับอำเภอบางใหญ่ จนถึงปี พ.ศ. 2464 กิ่งอำเภอบางแม่นาง ได้ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอ และวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2473 อำเภอบางใหญ่ ได้เปลี่ยนชื่อใหม่มาเป็น อำเภอบางกรวย เนื่องจากรูปพื้นที่ดินที่ตั้งของอำเภอเป็นรูปแหลมคล้ายกรวยยื่นออกไปทางแม่น้ำเจ้าพระยา คนส่วนมากเรียกกันเล่น ๆ ว่าหัวแหลมบางกรวย จึงได้เปลี่ยนชื่อตามการเรียกของผู้คนสมัยนั้น มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านทางด้านตะวันออก พื้นที่มีน้ำขังตลอดปี มีลำคลองอยู่เป็นจำนวนมาก จึงมีความเหมาะสมแก่การเพาะปลูก ลำคลองที่สำคัญที่ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมและใช้เพื่อการเกษตรกรรมได้แก่ คลองบางกอกน้อย คลองมหาสวัสดิ์ คลองบางกรวย (เดิมชื่อคลองตลาดแก้ว) คลองบางคูเวียง คลองบางสีทอง คลองชื่อขวาง คลองบางราวนก คลองบางโพธิ์เผือก คลองปลายบาง เป็นต้น

แบ่งออกเป็น 9 ตำบล 60 หมู่บ้าน ได้แก่

ตำบลวัดชะลอ	10	หมู่บ้าน
ตำบลบางกรวย	9	หมู่บ้าน
ตำบลบางสีทอง	5	หมู่บ้าน
ตำบลบางขนุน	5	หมู่บ้าน
ตำบลบางขุนทอง	6	หมู่บ้าน
ตำบลบางคูเวียง	7	หมู่บ้าน
ตำบลมหาสวัสดิ์	7	หมู่บ้าน
ตำบลปลายบาง	5	หมู่บ้าน
ตำบลศาลากลาง	6	หมู่บ้าน

อำเภอบางบัวทอง ตั้งขึ้นเป็นอำเภอ พ.ศ.2445 ตั้งชื่ออำเภอตามชื่อคลอง คือ คลองบางบัวทอง เป็นคลองแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกตรงข้ามเกาะเกร็ดยาว 10 กิโลเมตร คลองนี้มีความสำคัญต่ออาชีพของราษฎร ซึ่งตั้งบ้านเรือนตามบริเวณริมคลอง ได้พยายามบุกเบิกที่ดินเป็นไร่นาสันนิษฐานว่าในคลองมีบัวหลวงอยู่มากมาย ชาวบ้านพากันไปเก็บดอกบัว ฝักบัวขายได้เงินทองมาก จึงได้ตั้งชื่อคลองว่า บางบัวทอง พื้นที่ของอำเภอเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนาและเพาะปลูกพืชผัก ลำคลองที่สำคัญ ได้แก่ คลองบางบัวทอง คลองพระพิมล ราษฎรสืบเชื้อสายมาจากชาวกรุงเก่า ต้นตระกูลมาจากพระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี นครไชยศรี ไทยรามัญ จากอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการและไทยมุสลิมจากเมืองปัตตานี

แบ่งออกเป็น 8 ตำบล 73 หมู่บ้าน ได้แก่

ตำบลบางบัวทอง	13	หมู่บ้าน
ตำบลพิมลราช	8	หมู่บ้าน
ตำบลบางรักใหญ่	11	หมู่บ้าน
ตำบลละหาร	9	หมู่บ้าน
ตำบลบางรักพัฒนา	8	หมู่บ้าน
ตำบลลำไผ่	8	หมู่บ้าน
ตำบลบางคูวัด	10	หมู่บ้าน
ตำบลโสนลอย	6	หมู่บ้าน

อำเภอบางใหญ่ ตั้งเป็นกิ่งอำเภอ พ.ศ.2460 ชื่อ กิ่งอำเภอบางแม่นาง ตั้งเป็นอำเภอ พ.ศ. 2464 ชื่อ อำเภอบางแม่นาง ต่อมาวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ.2473 ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น อำเภอบางใหญ่ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองหลายสายที่สำคัญ คือ คลองบางกอกน้อย คลองอ้อม คลองบางใหญ่และ คลองบางม่วง

แบ่งออกเป็น 6 ตำบล 65 หมู่บ้าน ได้แก่		
ตำบลบางแม่นาง	15	หมู่บ้าน
ตำบลบางม่วง	14	หมู่บ้าน
ตำบลบ้านใหม่	14	หมู่บ้าน
ตำบลบางเลน	11	หมู่บ้าน
ตำบลเสาธงหิน	8	หมู่บ้าน
ตำบลบางใหญ่	6	หมู่บ้าน

อำเภอปากเกร็ด ตั้งขึ้นปี พ.ศ. 2472 มีฐานะเป็นแขวงเรียกว่า แขวงตลาดขวัญ ในปีเดียวกันนี้ ได้ประกาศยกฐานะเป็นอำเภอปากเกร็ด นายอำเภอคนแรก ชื่อสายมอญ คือ พระรามัญนนทเขตต์คดี (เนียม นนทนาคร) มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านในแนวเหนือ-ใต้ มีเกาะเกร็ดเกิดจากการขุดคลองลัดเกร็ด ในปี พ.ศ.2265

ห่างจากจังหวัด 10 กิโลเมตร แบ่งออกเป็น 12 ตำบล 85 หมู่บ้าน ได้แก่		
ตำบลปากเกร็ด	5	หมู่บ้าน
ตำบลบางตลาด	7	หมู่บ้าน
ตำบลบางพูด	9	หมู่บ้าน
ตำบลบ้านใหม่	6	หมู่บ้าน
ตำบลคลองเกลือ	4	หมู่บ้าน
ตำบลบางพลับ	5	หมู่บ้าน
ตำบลคลองพระอุดม	6	หมู่บ้าน
ตำบลบางตะไนย์	5	หมู่บ้าน
ตำบลเกาะเกร็ด	6	หมู่บ้าน
ตำบลท่าอิฐ	10	หมู่บ้าน
ตำบลคลองข่อย	12	หมู่บ้าน

อำเภอไทรน้อย ตั้งเป็นกิ่งอำเภอ พ.ศ. 2491 ชื่อ กิ่งอำเภอไทรน้อยและตั้งเป็นอำเภอ พ.ศ. 2499 สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองไหลผ่านใช้ประโยชน์ในการคมนาคมและการเกษตรกรรมที่สำคัญ ได้แก่ คลองพระพิมลราชา คลองทวีวัฒนา คลองบางขุนศรี

แบ่งออกเป็น 7 ตำบล 60 หมู่บ้าน ได้แก่

ตำบลบางขุนศรี	8	หมู่บ้าน
ตำบลคลองขวาง	9	หมู่บ้าน
ตำบลทวีวัฒนา	8	หมู่บ้าน
ตำบลไทรน้อย	8	หมู่บ้าน
ตำบลไทรใหญ่	10	หมู่บ้าน
ตำบลราษฎร์นิยม	5	หมู่บ้าน
ตำบลหนองเพรางาย	12	หมู่บ้าน

ค่าตอบแทนของนักดนตรี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง	ค่าตอบแทน	หมายเหตุ

การแต่งกาย

การตั้งเครื่องและจัดตกแต่งวง

สถานที่ฝึกซ้อมและเครื่องดนตรีที่มี

การรับศิษย์

ผู้ปกครองนำเด็กมาฝากเรียน

ผู้เรียนมาขอเรียนเอง

ตั้งแต่อายุ _____ ปี

ความเชื่อด้านโหราศาสตร์

ไม่มี

มี อย่างไร _____

พิธีกรรมในการรับศิษย์

วันที่ประกอบพิธีให้ครู _____

สิ่งที่ต้องเตรียมมาให้ครู _____

กำหนด _____ บาท

คำกล่าวบูชาครู

การจับมือ

อื่น ๆ

วิธีการเรียนการสอน

การเลือกเครื่องดนตรีให้ศิษย์

วิธีการเรียน

ลักษณะการถ่ายทอด

การซ่อมเพลง

ขนบธรรมเนียมการปฏิบัติตนของศิษย์

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน (การใช้สรรพนามแทนตัวผู้สอน)

การลงโทษ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวพรรณิกา แซ่ลิ้
วันเดือนปีเกิด	2 กันยายน 2527
ที่อยู่ปัจจุบัน	7/14 หมู่ 8 ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 10130
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2539	ชั้นประถมศึกษา จากโรงเรียนเทศบาลป้อมแมลงไฟฟ้า
พ.ศ.2542	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนวัดทองธรรม
พ.ศ.2545	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนวัดทองธรรม
พ.ศ.2549	การศึกษาระดับบัณฑิต กศ.บ. สาขาดูริยางคศาสตร์ไทย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2555	ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ศป.ม. สาขาวิชามนุษยดูริยางควิทยา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ